

Integraal huisvestingsplan Onderwijs Rotterdam 2020-2023

Deel 1: Analyse en ambitie

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	De urgentie	4
1.2	Bijdragen aan onderwijskwaliteit	6
1.3	Scope	6
1.4	Transitie	6
1.5	Status	6
2	Ontwikkelingen, ambities en kaders	8
2.1	Ontwikkelingen	8
2.2	Ambitie: evenwichtiger onderwijsaanbod	8
2.2.1	Goede spreiding	10
2.2.2	Voldoende variatie	10
2.2.3	Afspiegeling school – wijk	10
2.2.4	Solide schoolomvang	11
2.3	Ambitie: kwaliteit huisvesting	11
2.3.1	Capaciteit	11
2.3.2	Bouwtechnische kwaliteit	11
2.3.3	Duurzaam en fris	11
2.3.4	Flexibiliteit inclusief medegebruik	12
2.4	Kaders en uitgangspunten	12
2.4.1	Wettelijk kader	12
2.4.2	Gemeentelijk beleidskader	13
3	Analyse en opgaven (speciaal) basisonderwijs	16
3.1	Aanpak	16
3.2	Analyse (speciaal) basisonderwijs	16
3.2.1	Evenwichtiger onderwijsaanbod	16
3.2.2	Kwaliteit huisvesting	20
3.3	Grootste opgaven (speciaal) basisonderwijs	22

4	Analyse en opgaven voortgezet onderwijs	26
4.1	Aanpak	26
4.2	Analyse voortgezet onderwijs	26
4.2.1	Evenwichtiger onderwijsaanbod	26
4.2.2	Kwaliteit huisvesting	28
4.3	Grootste opgaven voortgezet onderwijs	30
4.4	Fasering	32
5	Analyse en opgaven (voortgezet) speciaal onderwijs	34
5.1	Aanpak	34
5.2	Analyse (voortgezet) speciaal onderwijs	34
5.2.1	Evenwichtiger onderwijsaanbod	34
5.2.2	Kwaliteit huisvesting	34
5.3	Grootste opgaven (voortgezet) speciaal onderwijs	34
6	Vervolgaanpak	36
6.1	Gefaseerde aanpak	36
6.2	IHP deel 2: maatregelen en projecten	36
6.3	Financiën en VIMIP	36
6.4	Rolverdeling	37
	Bijlage 1: resterende projecten IHP 2015-2019	38
	Bijlage 2: 'schone' lijst aandachtspanden	39
	Bijlage 3a: onderwijskaarten (speciaal) basisonderwijs	40
	Bijlage 3b: onderwijskaarten voortgezet onderwijs	54
	Bijlage 3c: onderwijskaarten (voortgezet) speciaal onderwijs	66
	Bijlage 4: capaciteit huisvesting	68

1 Inleiding

1.1 De urgentie

De stad verandert, de samenleving verandert en het onderwijs verandert. Dat is in een notendop de reden om een samenhangend lange termijn plan te maken voor de huisvesting van scholen in Rotterdam. De stad verandert omdat het aantal inwoners de komende decennia flink zal toenemen. Er komen ook meer hogere inkomens. De samenleving verandert, de sociale verschillen nemen toe en er ontstaan andere ontwikkelingsbehoeften waarbij meer variatie in het scholenaanbod is gewenst. Het onderwijs verandert door digitalisering wat vraagt om nieuwe leeromgevingen en meer maatwerk.

De gemeente heeft de wettelijke zorgplicht om te zorgen voor adequate onderwijshuisvesting voor het primair en het voortgezet onderwijs, inclusief het (voortgezet) speciaal onderwijs. De afgelopen jaren heeft de gemeente Rotterdam hier veel in geïnvesteerd maar dat verhindert niet dat Rotterdam ook de komende jaren voor een enorme opgave staat.

Samen met de schoolbesturen bouwt Rotterdam aan toekomstbestendige huisvesting van scholen, aansluitend op de behoefte in de stad. Een aantal factoren komt hier samen. Samengevat: er is een mismatch tussen vraag en aanbod en het gebouwenbestand voldoet in een aantal opzichten niet aan de eisen van deze tijd.

De mismatch is zowel kwantitatief, kwalitatief als geografisch. De groei van de stad maakt op een aantal plekken nieuwe scholen noodzakelijk terwijl er op andere plekken een aanbod is dat niet meer aansluit op de vraag van de Rotterdamse ouders en kinderen. De onderwijsgebouwen zijn deels verouderd, zijn onvoldoende flexibel en ongeschikt voor medegebruik en zijn lang niet allemaal toekomstbestendig en duurzaam.

In dit Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) worden de opgaven benoemd, aan de hand van de ambities die eerder zijn geformuleerd in het Masterplan Onderwijs en een analyse daarop. Deze vormen het startpunt voor verdere uitwerking samen met de schoolbesturen.

De stad verandert

- Bevolkingsgroei
- Meer hogere inkomens
- Grotere druk op de ruimte

De samenleving verandert

- Grotere sociale verschillen
- Andere ontwikkelingsbehoefte
- Meer variatie scholenaanbod

Het onderwijs verandert

- Digitalisering
- Nieuwe leeromgevingen
- Meer maatwerk

andere en nieuwe huisvestingsbehoefte:
Nieuw Integraal Huisvestings Plan Onderwijs (IHP)

1.2 Bijdragen aan onderwijskwaliteit

Centrale doel van het IHP is om – via de huisvesting van scholen – bij te dragen aan het verbeteren van de onderwijskwaliteit van scholen in Rotterdam. Het IHP kent twee centrale ambities die doorkijken naar 2035 en waar in de periode 2019-2022 een flinke stap in gezet moet worden:

1. *Evenwichtiger onderwijsaanbod.*

Betere geografische spreiding over de stad en de wijken van sterk, gevarieerd en kwalitatief goed onderwijs zodat vraag en aanbod beter op elkaar aansluiten.

2. *Betere kwaliteit huisvesting.*

Bij nieuwbouw duurzamer en flexibeler bouwen zodat groei, krimp en medegebruik makkelijker op te vangen en in te passen zijn. Schoolgebouwen worden geschikt voor kinderopvang met VVE. De vervlechting van zorg in het onderwijs is daarbij een aandachtspunt. Ook de reguliere vervangingsopgave van verouderde schoolgebouwen is hier onderdeel van.

1.3 Scope

Het IHP gaat over de onderwijshuisvesting van in totaal 305 scholen voor primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs in Rotterdam. Het IHP kijkt vooruit naar 2035 en maakt een concrete vertaling voor de periode 2019-2022. Het IHP is het vervolg op het IHP 2015-2019. De lijst met aandachtspanden die in het kader van het IHP 2015-2019 is opgesteld vormt input voor het nieuwe IHP.

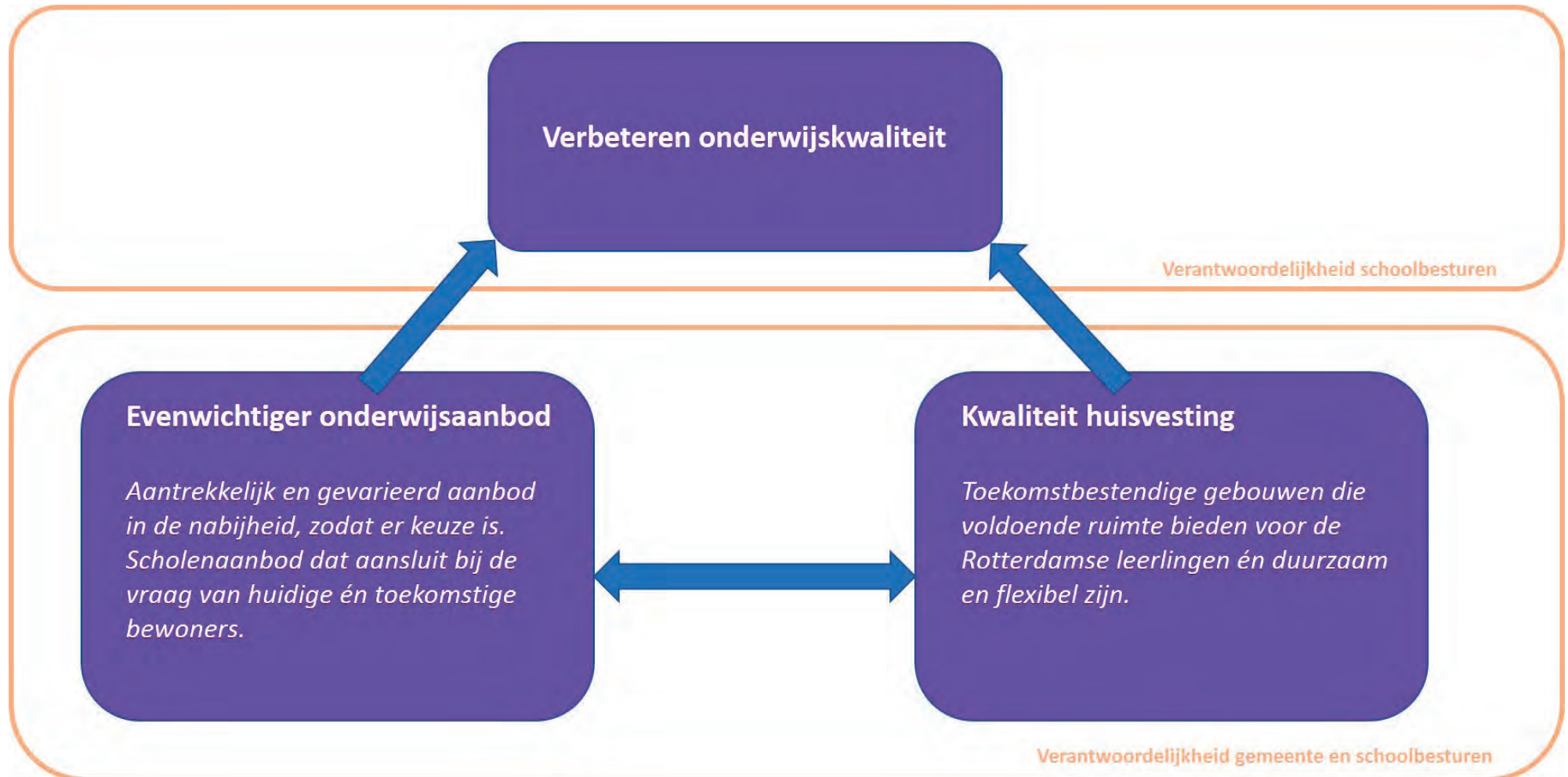
1.4 Transitie

De resterende projecten uit het IHP 2015-2019 die nog niet zijn gestart, worden – zodra er dekking voor is – met voorrang en in de geest van dit IHP opgestart.

1.5 Status

Het IHP is een inhoudelijk kader stellend instrument. Daarnaast wordt de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam toegepast, een procedureel kader stellend instrument (kortweg: de verordening). In de verordening is de procedure voor de aanvraag van voorzieningen voor onderwijshuisvesting geregeld. Aanvragen zullen – via deze verordening – worden getoetst aan de uitgangspunten en doelstellingen van dit IHP.

Het IHP bestaat uit drie delen. In dit eerste deel wordt de opgave op basis van een analyse uitgewerkt en een aanpak voorgesteld. Hierin wordt omschreven welke ambities we willen bereiken, met als horizon 2035. In het tweede deel worden de ambities uitgewerkt tot concrete maatregelen en projecten. In het derde deel volgt de financiële vertaling in een Voortschrijdend Indicatief Meerjaren Investerings Programma Onderwijshuisvesting (VIMIP).

2 Ontwikkelingen, ambities en kader

2.1 Ontwikkelingen

Masterplan onderwijs

In 2017 is het Masterplan Onderwijs door de gemeenteraad van Rotterdam vastgesteld. Het masterplan schetst een visie op de toekomst van het onderwijs in Rotterdam. Het Masterplan is onder meer gebruikt als vertrekpunt om het Rotterdamse onderwijsbeleid voor de periode 2019-2022 vorm te geven. We willen de kanselijkheid in het onderwijs verder laten toenemen, waardoor ieder kind zijn eigen talent ten volle kan ontwikkelen. Ook streven we naar een inclusieve samenleving waarin alle kinderen recht op onderwijs hebben en het onderwijs en de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Onderwijs en gemeente zetten hier samen de schouders onder met het onderwijsbeleid.

Goed onderwijs stelt mensen in staat hun talenten te ontdekken en te benutten, een plaats te vinden in de samenleving, werk te vinden dat bij hen past en zich verder te ontwikkelen. Goed onderwijs leert mensen met elkaar om te gaan; leert hen omgaan met nieuwe omstandigheden. Daarom investeert Rotterdam in onderwijs en in schoolontwikkeling, in onderwijshuisvesting en in de voorschoolse voorzieningen. Masterplan Onderwijs 2017

Het Masterplan biedt ook inzicht in de ruimtelijke spreiding en variatie van het scholenaanbod en de kwaliteit van de huisvesting. Drie bouwstenen uit het Masterplan Onderwijs zijn daarom in het bijzonder van belang voor het IHP:

- a. De beste basisschool is altijd in de buurt.
- b. Sterk en gevarieerd voortgezet onderwijs in de hele stad.
- c. Gebouwd voor de toekomst.

Groei van de stad

Naast onderwijsinhoudelijke redenen is er nog een trend die het noodzakelijk maakt om goed naar het scholenbestand te kijken. Rotterdam staat voor een grote opgave om de groei van de stad op een goede manier binnen haar stadsgrenzen op te vangen. Tot 2035 groeit de stad nog met 55.000 inwoners, waaronder een toenemend aantal gezinnen en hogere inkomens. Het onderwijsaanbod speelt een cruciale rol in de ontwikkeling van Rotterdammers én in de aantrekkelijkheid van de stad als woonstad.

In de volgende paragrafen wordt bovenstaande verder uitgewerkt langs de twee centrale onderwijsambities uit hoofdstuk 1: evenwichtiger onderwijsaanbod en kwaliteit huisvesting.

2.2 Ambitie: evenwichtiger onderwijsaanbod

In 2035 is het Rotterdamse onderwijsaanbod zo aantrekkelijk dat iedere leerling in Rotterdam de school van zijn keuze kan vinden in de buurt. Omdat alle scholen in 2035 kwalitatief goed onderwijs bieden is goed onderwijs voor iedereen bereikbaar. Dit geldt zowel voor basisschoolleerlingen, als voor leerlingen in het (voortgezet) speciaal en voortgezet onderwijs. Goed onderwijs betekent vanuit een professionele organisatie, een kwalitatief en aantrekkelijk aanbod in de nabijheid door: goede spreiding, voldoende variatie, school als afspiegeling van de wijk en solide schoolomvang. Met het oog op 2035 zijn de komende jaren ingrepen nodig ter verbetering van het huidige aanbod zodat ook op de langere termijn een betere match ontstaat met de vraag.

Eerder opgeleverde analyse en ambities:
Masterplan Onderwijs en onderwijskaart
Rotterdam

Masterplan Onderwijs
**Bouwen aan
de Toekomst**

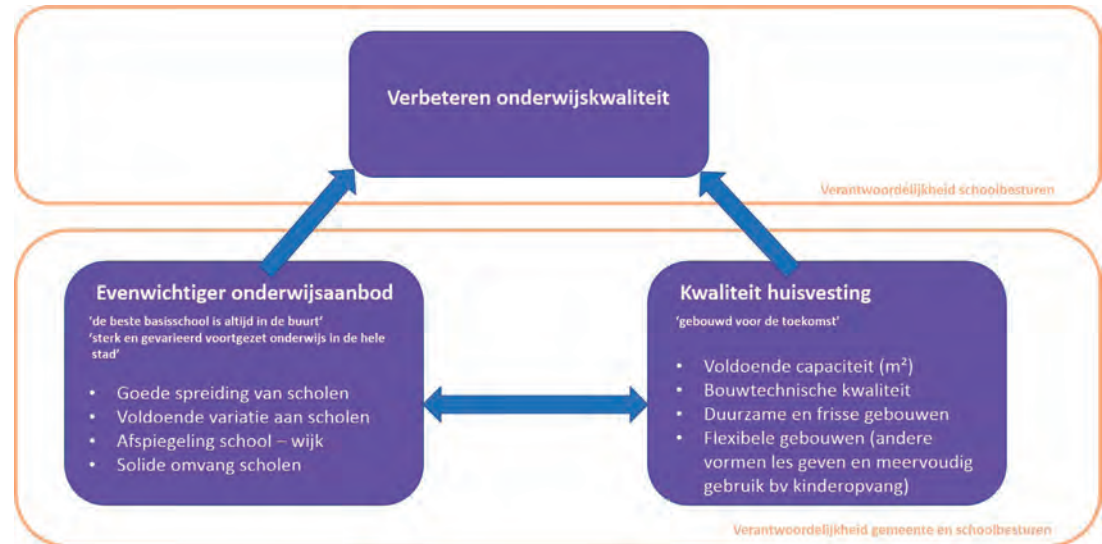
www.onderwijs010.nl/masterplan

 Gemeente Rotterdam

Onderwijskaart Rotterdam
Kaart van de Stad - Work in Progress

2.2.1 Goede spreiding

Te veel leerlingen in het basisonderwijs reizen nu de wijk, of zelfs de stad uit. Door evenwichtiger spreiding van de scholen in de wijken is voor elk kind aantrekkelijk onderwijs binnen redelijke afstand bereikbaar en dringen we het aantal leerlingen dat buiten Rotterdam of de wijk naar school gaat sterk terug. Door het totale aanbod per gebied aan te laten sluiten op de omvang van de basisgeneratie (4-12 jarigen) per gebied, is er voor ieder Rotterdams kind een plek op een Rotterdamse school in de buurt. Ook in het voortgezet onderwijs willen we de reisafstand en uitstroom verder terugbrengen door betere spreiding van scholen.

2.2.2 Voldoende variatie

Met het IHP realiseren we voldoende variatie in het onderwijsaanbod zodat er keuze mogelijk is. Dat geldt voor zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs. Samen met schoolbesturen bepalen we hoe de variatie per gebied verder geoptimaliseerd kan worden. Gemeente en schoolbesturen hebben en houden inzicht in de behoeftes van ouders met betrekking tot schoolkeuze, nabijheid en diversiteit in het onderwijsaanbod. Scholen sluiten hierop aan, zodat vrijwel alle leerlingen in Rotterdam een school van hun keuze kunnen vinden, bij voorkeur in de buurt. We zien dat het de wens van ouders is om hun kinderen in de buurt naar school te laten gaan. Scholen met een duidelijk profiel zijn in trek bij ouders, ook als ze niet in de buurt liggen, soms om

het profiel, soms om de schoolpopulatie. Ook kijken we naar omgevingsfactoren die mogelijk een rol spelen in de schoolkeuze. Het Wijkprofiel Rotterdam biedt hiertoe informatie over fysieke, sociale en veiligheidsaspecten die in het IHP deel 2: Maatregelen en projecten worden meegenomen.

Voor een sterk en gevarieerd voortgezet onderwijs in de hele stad werken we met schoolbesturen verder aan het Herontwerp voortgezet onderwijs op Zuid. Dit plan, voor een gevarieerd aanbod, solide en toekomstbestendig voortgezet onderwijs in Rotterdam Zuid, werken we de komende periode met convenantpartijen verder uit. Vergelijkbaar met de aanpak voor Zuid maken we met schoolbesturen een analyse van Noord om ook hier te komen tot een stedelijk sterk en gevarieerd aanbod.

Er blijkt een groeiende behoefte aan internationaal onderwijs in Nederland en dan met name in de grote steden. Rotterdam loopt qua aanbod achter bij steden als Den Haag en Amsterdam. Daarom wordt ingezet op de realisatie van een Internationale Campus in Rotterdam waar kinderen terecht kunnen van 0 t/m 18 jaar. Een herkenbaar cluster van internationaal onderwijs in de stad verbetert het vestigingsklimaat van Rotterdam voor internationale bedrijven en maakt de stad aantrekkelijker als woonstad voor internationals. Momenteel wordt de haalbaarheid van een internationale campus onderzocht.

2.2.3 Afspiegeling school - wijk

Wij werken samen met schoolbesturen aan een toename van het aantal gemengde basisscholen in gemengde wijken op basis van het aantal gewichtenleerlingen in een gebied en op school. Er is nu een grote variatie aan scholen met veel of juist heel weinig gewichtenleerlingen ten opzichte van de bevolkingsopbouw in de wijk. Door inzet te plegen op een afspiegeling van gemengde wijken met gemengde basisscholen willen wij grote afwijkingen herstellen. Zodanig dat de school een goede afspiegeling van de wijk vormt en elkaar ontmoeten vanzelfsprekend is. Door elkaar te ontmoeten leer je wie je bent en hoe je je verhoudt tot mensen en meningen die anders zijn dan jij. Zo groeien peuters, kinderen en jongvolwassenen op tot verantwoordelijke en weerbare burgers van de stad.

2.2.4 Solide schoolomvang

We maken met schoolbesturen afspraken over de solide omvang van een school. Een solide omvang geeft voldoende body voor een stevig fundament, continuïteit en professionele ondersteuning van leerkrachten. Kleine scholen zijn kwetsbaar als het om bezetting gaat en zijn bedrijfseconomisch niet sterk. Doordat kinderen van kritische ouders naar een school buiten de wijk gaan, terwijl kinderen van ouders voor wie een weloverwogen keuze lastig is wel naar een buurtschool gaan, ongeacht of dit een goede school is, brengt dit het risico mee op tweedeling het vergroten van kansenongelijkheid.

Het uitgangspunt voor het Herontwerp VO op Zuid is 400 leerlingen per afdeling. In VO Noord gaan we dit samen met schoolbesturen opnieuw bespreken. Het resultaat van het IHP is dat het aantal kleine basisscholen (onder de opheffingsnorm) en kleine afdelingen in het voortgezet onderwijs sterk wordt teruggebracht. Dit draagt bij aan de ambitie dat alle scholen kwalitatief voldoende of goed onderwijs bieden volgens de normen van de Inspectie van het Onderwijs.

2.3 Ambitie: kwaliteit huisvesting

In 2035 zijn alle schoolgebouwen voor PO, VO en (V)SO in Rotterdam toekomstbestendig; bieden voldoende ruimte voor alle Rotterdamse leerlingen en ze voldoen aan de dan geldende normen voor duurzaamheid en flexibiliteit. Kortom, voldoende vierkante meters voor huidige en toekomstige leerlingen binnen de vastgestelde omvang van de school/ afdeling. Om deze ambitie in 2035 te kunnen realiseren moeten we vanaf vandaag verder bouwen aan de toekomst. De ambitie valt uiteen in de onderdelen: capaciteit, bouwtechnische kwaliteit, duurzaam en fris en flexibiliteit inclusief medegebruik.

2.3.1 Capaciteit

Er zijn voldoende toekomstbestendige schoolgebouwen en gymzalen voor alle huidige en toekomstige leerlingen. Door te anticiperen op groei/krimp (m²) verbeteren we de aansluiting van vraag en aanbod. Door ook leegstand te betrekken bij de capaciteitsvraagstukken per gebied, streven we naar een zo efficiënt mogelijke inzet van beschikbare middelen.

Gemeentelijke gymzalen die verouderd zijn of anderszins niet meer voldoen aan de huidige eisen worden aangepakt om knelpunten op te lossen. Gymzalen in schoolgebouwen die worden aangepakt in het IHP worden meegenomen in de businesscase.

We ontwikkelen een sterk en up-to-date monitoringsinstrument in de vorm van een interactieve kaart die ook beschikbaar is voor scholen. De gemeente

organiseert de ontwikkeling en het beheer van deze kaart met basisinformatie over bevolking, scholen (o.m. leerlingenprognoses, onderwijsconcept, profielen (vmbo), denominatie, vierkante meters, inspectie-oordeel), schoolkeuze en achtergrondkenmerken populatie.

2.3.2 Bouwtechnische kwaliteit

Schoolgebouwen zijn na verloop van tijd technisch en functioneel verouderd en dienen te worden vervangen. Ambitie is om deze vervangingsopgave voortvarend op te pakken en ten uitvoer te brengen. Uitgangspunt hierbij is de lijst van aandachtspanden. We geven prioriteit aan gebieden met een groot aandeel aandachtspanden. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen met de resterende aandachtspanden.

2.3.3 Duurzaam en fris

Nieuwe schoolgebouwen in Rotterdam zijn fris (conform ambitieprofiel frisse scholen) en duurzaam (BENG). Om te komen tot een verduurzaming van het gehele schoolgebouwenbestand (de bestaande voorraad) wordt in 2019 een programma voor verduurzaming van Rotterdamse scholen opgezet. Daarnaast experimenteren we in Rotterdam met innovatieve ontwikkelconcepten voor verduurzaming op projectniveau. Duurzaamheid omvat ook het efficiënt inzetten van bestaande gebouwen en capaciteit. Ook bij tijdelijke huisvesting streven we ernaar om zoveel als mogelijk gebruik te maken van bestaande capaciteit.

Bij de beoordeling van de panden ten behoeve van de lijst van aandachtspanden is een serie criteria meegenomen die iets zeggen over duurzaamheid. Op dit moment zijn echter geen specifieke gegevens bekend over de mate waarin bestaande schoolgebouwen in Rotterdam zijn verduurzaamd. Dit maakt daarom geen deel uit van de analyses in hoofdstuk 3,4 en 5.

2.3.4 Flexibiliteit inclusief medegebruik

Om het geven en krijgen van onderwijs goed te faciliteren zijn nieuwe schoolgebouwen voldoende toekomstbestendig, voor de leerlingen van nu en later. Door meer variëteit in ruimten en meer flexibiliteit in gebouwen maken we schoolgebouwen en de omgeving beter geschikt voor hedendaags onderwijs en de veranderende eisen. Ook op het (beperkt) opvangen van groei en krimp wordt van begin af aan geanticiperd. In geval van leegstand moet medegebruik mogelijk zijn zonder dat dit het dagelijks onderwijs in de weg zit. In het kader van passend onderwijs is flexibiliteit een voorwaarde om huisvesting van leerlingen met specifieke (ondersteunings)behoefte mogelijk te maken.

De aanwezigheid van andere gebruikers en professionals rondom het jonge kind (0-12 jaar) faciliteren we zo veel als mogelijk. Geredeneerd vanuit het kind geniet het de voorkeur dat de basisvoorziening, de opvang gedurende de rest van de week én het basisonderwijs op één locatie worden aangeboden. We werken mee aan initiatieven die de doorlopende leerlijn bevorderen ten behoeve van een

goede aansluiting op het onderwijs. Bij nieuwbouw ligt het initiatief voor samenwerking in een Integraal Kindcentrum (IKC) bij betrokken professionele partners.

We streven naar het behoud van fysieke ruimte voor vve-aanbieders binnen de school bij uitbreiding van het aantal leerlingen, als deze vve-aanbieder bijdraagt aan de verbetering van de doorgaande lijn. We ontwikkelen komend jaar een voorstel hoe om te gaan met vve-aanbieders die bij een school inzitten die groeit (zowel financieel als juridisch). In samenspraak met schoolbesturen en uitvoerders nemen we over dit voorstel in 2019 een besluit.

De internationale schakelklassen zijn nu ondergebracht in bestaande schoolgebouwen en maken zo deel uit van een reguliere onderwijsomgeving. We blijven de huisvesting van deze groepen de komende jaren faciliteren door medegebruik van beschikbare ruimte in huidige schoolgebouwen, conform het onderwijshuisvestingsbeleid, totdat hierover nieuwe afspraken zijn gemaakt. We streven naar goede aansluiting op het reguliere onderwijs.

We streven verder naar een set van afspraken tussen gemeente en schoolbesturen over hoe de opbrengsten van 'Gebouwd voor de Toekomst' worden toegepast. Mogelijke huisvestingsconsequenties als resultaat van deze uitwerking maken deel uit van de volgende fase van het IHP.

Omdat er geen specifieke gegevens beschikbaar zijn over de mate waarin de bestaande schoolgebouwen flexibel zijn ingericht, maakt dit geen deel uit van de analyses in hoofdstuk 3,4, en 5.

2.4 Kaders en uitgangspunten

2.4.1 Wettelijk kader

Gemeentelijke zorgplicht

In de 'Verordening voorzieningen onderwijshuisvesting Rotterdam' zijn normen en criteria voor de beoordeling van onderwijshuisvestingsvoorzieningen geformuleerd. De verordening is uitgangspunt voor de invulling van de gemeentelijke zorgplicht voor de huisvesting van het onderwijs zoals bedoeld in WPO, WVO, WEC. Ook bij het opstellen van het IHP is de verordening leidend.

Ook de capaciteit voor het bewegingsonderwijs (gym) is onderdeel van de gemeentelijke zorgplicht. Hiervoor zijn naast gemeentelijke gym-/sportzalen en -hallen ook gymzalen van schoolbesturen en derden beschikbaar. Bewegen is belangrijk voor de Rotterdamse jeugd, daarom ligt de Rotterdams norm hoger dan de wettelijke norm voor het bewegingsonderwijs. Op dit moment vindt een inventarisatie plaats van de vervangingsopgave en capaciteit van de gemeentelijke gymzalen. Het resultaat van de inventarisatie maakt deel uit van het IHP Onderwijs.

Leerlingenprognoses

De leerlingenprognoses geven inzicht in de ontwikkeling van leerlingenaantallen en de bijbehorende ruimtebehoefte. Deze prognoses zijn bepalend voor de huisvestingsbehoefte van scholen en zijn gebaseerd op onder meer actuele bevolkingsprognoses van Rotterdam en omgeving (incl. woningbouwprogrammering) en de laatste leerlingentellingen. De ontwikkeling van leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs laat zich moeilijk prognosticeren omdat hierbij regionale en beleidsmatige ontwikkelingen van grote invloed zijn. Voor het (V)SO zijn de prognoses daarom richtinggevend voor de toekomstige behoefte.

Regionaal Plan Onderwijs (RPO)

In het Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen regelen schoolbesturen op regionaal niveau de benodigde onderwijsvoorzieningen. Als een RPO volgens de wettelijke voorschriften tot stand is gekomen, brengt de minister de gevraagde onderwijsvoorzieningen voor bekostiging in aanmerking en volgt zorgplicht voor de gemeente. De schoolbesturen werken aan een nieuw RPO per augustus 2020. De inhoudelijke afspraken hierover betrekken wij bij de gesprekken met de VO-besturen over onderwijsvoorzieningen op Noord.

2.4.2 Gemeentelijk beleidskader

Rotterdams Onderwijsbeleid

Omdat de gemeente Rotterdam het belangrijk vindt dat elk kind zijn of haar talenten helemaal kan ontwikkelen willen wij scholen, instellingen en organisaties die zich inzetten voor de Rotterdamse jeugd, ondersteunen met subsidies. Met subsidies draagt de gemeente bij aan een goede ontwikkeling van het onderwijs aan jongeren. Van voor- en vroegschoolse educatie tot en met middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs.

Het Rotterdamse College heeft de ambitie dat de kansengelijkheid in het onderwijs verder toeneemt, waardoor meer kinderen een hoger en passend onderwijsniveau bereiken. Het Onderwijsbeleid 2019-2022 'Gelijke kansen voor elk talent' is de uitwerking hiervan. Het bouwt voort op het eind 2017 door de gemeenteraad vastgestelde Masterplan Onderwijs en op de gesprekken die hierover gevoerd zijn met betrokken partners. Het centrale thema van dit onderwijsbeleid is 'Kansengelijkheid'. Het Rotterdamse onderwijsveld en de gemeente werken samen op diverse thema's:

- verbetering van de overgangen tussen schoolsoorten
- kwaliteit en toegankelijkheid van scholen
- passende zorg en ondersteuning
- voldoende gekwalificeerde en goed toegeruste onderwijsmedewerkers
- Rotterdamse werkwijze democratisch burgerschap
- verbinding van het onderwijs met de arbeidsmarkt
- ruimte voor talentontwikkeling

Voor en vroegschoolse educatie (VVE)

Voorschoolse educatie (2,5 tot 4 jarigen) is een belangrijke schakel in de onderwijsketen en draagt bij aan een betere start in het basisonderwijs. Voorschoolse educatie is een basisvoorziening van een aantal dagdelen per week aangevuld met dagdelen door reguliere kinderopvanginstellingen. Vanuit het kind geredeneerd geniet het de voorkeur dat de basisvoorziening, de opvang gedurende de rest van de week én het basisonderwijs op één locatie worden aangeboden. Om te bepalen hoe structureel kan worden voorzien in benodigde ruimte voor voorschoolse educatie en hoe dit gefinancierd kan worden, vindt overleg plaats met betrokken onderwijs- en opvangpartners. We verwachten hierover – in samenspraak met schoolbesturen en uitvoerders – in 2019 een besluit te nemen.

Passend onderwijs

We streven naar een inclusieve samenleving waarin alle kinderen recht op onderwijs hebben. Om dat te bereiken verkennen we samen met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en de schoolbesturen in welke mate speciaal en regulier onderwijs kunnen samenwerken en waar hun werkzaamheden en voorzieningen overlappen en kunnen integreren om passend onderwijs te realiseren. We zetten met deze partijen in op een dekkend aanbod over de stad, met passende ondersteuning, toegankelijk onderwijs en voldoende keuze voor alle kinderen.

De ondersteuningsbehoefte van kinderen kan gevolgen hebben voor het schoolgebouw en vraagt dus om flexibele huisvesting. Daarom bekijken we bij (nieuwe) huisvesting hoe we kinderen met verschillende of dezelfde ondersteuningsbehoeften in één schoolgebouw onderbrengen. Op die manier dragen we met onderwijshuisvesting ons steentje bij aan een meer inclusieve samenleving en maken we slimme combinaties van voorzieningen.

Duurzame en gezonde leeromgeving

Het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed, waaronder schoolgebouwen, is een van de speerpunten van het coalitieakkoord. Doel is om dit samen met bedrijfsleven en (maatschappelijke) partners vorm te geven. Duurzaamheid betekent hier het verminderen van energieverbruik en het vergroten van het gebruik van alternatieve energiebronnen.

Binnenklimaat

Ter verbetering van het binnenklimaat zijn sinds 2010 maatregelen genomen in samenwerking met GGD en schoolbesturen, vooral via de vervangingsopgave van verouderde gebouwen (IHP). Voor nieuwbouw en renovatie geldt het 'Ambitieprofiel Frisse Scholen' $\sum W\$W$ als onderdeel van standaard PvE gemeente Rotterdam PO, VO. Gemeente, GGD en schoolbesturen zijn in gesprek over de vervolg aanpak voor de komende periode. Bovenstaande maatregelen blijven voor nu uitgangspunt voor het IHP.

3 Analyse en opgaven (speciaal) basisonderwijs

3.1 Aanpak

Om een beeld te krijgen van de opgaven waaraan gewerkt moet worden, is de huidige situatie in het basisonderwijs geanalyseerd en afgezet tegen de geformuleerde ambities uit het voorgaande hoofdstuk. Hiermee ontstaat een beeld van de uitdagingen en kansen op een evenwichtiger onderwijsaanbod en een betere kwaliteit huisvesting die gezamenlijk bijdragen aan een verbetering van de onderwijskwaliteit. In IHP deel 2: maatregelen en projecten worden vervolgens afspraken gemaakt hoe toegewerkt wordt naar de gewenste situatie en wat daarin de stappen zijn in de periode t/m 2022 in het licht van de lange termijn ambities tot 2035.

3.2 Analyse (speciaal) basisonderwijs

3.2.1 Evenwichtiger onderwijsaanbod

Ambitie: de beste basisschool is altijd in de buurt. Dit betekent dat het aanbod aan basisscholen goed gespreid en met voldoende variatie en kwaliteit in de nabijheid aanwezig moet zijn. Voor iedereen is er wat te kiezen en de scholen vormen een afspiegeling van de wijken waar ze zich bevinden. Ze hebben bovendien een solide omvang.

Goede spreiding

- Er is sprake van een grote uitstroom van Rotterdamse leerlingen naar buiten Rotterdam (bijna 2.700 leerlingen) en een beperkte instroom (900 leerlingen). Het aanbod lijkt te weinig aan te sluiten op de vraag. In deel 2 van het IHP bekijken we welke (omgevings) factoren van invloed zijn op de leerling uitstroom, hiervoor biedt het Wijkprofiel Rotterdam relevante aanknopingspunten.
- De gebieden waar de uitstroom van leerlingen naar buiten Rotterdam het grootst is liggen aan de randen van de stad: Prins Alexander, IJsselmonde, Delfshaven en Charlois. In deze gebieden is de beperkte instroom vanuit aangrenzende gemeenten ook het grootst.
- Daarnaast zien we ook een grote uitstroom van leerlingen uit het Centrum (35%), Noord (28%), Overschie (22%), Feijenoord (19%) en Delfshaven (16%) naar aangrenzende gebieden.
- Er gaan maar weinig kinderen vanuit Zuid naar Noord (1,3%) en andersom (0,6%).
- Kinderen reizen het verst (> 1,5 kilometer) vanuit grote delen van de binnenstad (Stadsdriehoek, CS kwartier, Scheepvaartkwartier), de kop van Feijenoord (Noordereiland, Wilhelminapier, Katendrecht), IJsselmonde (excl. Lombardijen), grote delen van Prins Alexander (Ommoord, Zevenkamp, Lage Land, Kralingse Veer) en de wijken Nieuw Terbregge, De Esch, Coolhaveneiland en Schiemond.
- Het speciaal basisonderwijs heeft 13 locaties verspreid over Rotterdam.

Voldoende variatie

- Recent is een schoolkeuzeonderzoek uitgevoerd onder ouders van PO leerlingen in Rotterdam. Bij de keuze voor een school hechten ouders die kozen voor een school in de buurt aan kwaliteit van de school, sfeer op de school en veiligheid op de school. Ouders die kozen voor een school verder weg noemden als reden eveneens de kwaliteit van de school, veiligheid van de school en specifieke onderwijsconcepten. In focusgroepen op scholen kwamen naast bovenstaande redenen ook de samenstelling van de leerling populatie en uitstroomniveaus naar voren.
- In de analyse is gekeken naar scholen met een bovenwijkse functie waarvoor mensen bereid zijn langer te reizen (gem. reisafstand >2km): dit zijn vaker de scholen met een specifiek concept of levensbeschouwing en/of met een laag leerlinggewicht.
- Het creëren van meer diversiteit in het scholenaanbod is hoofdzakelijk een opgave in Feijenoord (4%), Charlois (5%), Delfshaven (9%) en Hoogvliet (8%). Deze gebieden liggen qua aanbod van dit type scholen ver onder het stedelijk gemiddelde van 14%, ook de binnenstad scoort laag.
- Gebieden waar de variatie voldoende is, meer dan 20% van de scholen hebben onderscheidend onderwijsaanbod: Noord, Kralingen Crooswijk, Overschie, Hillegersberg Schiebroek, Prins Alexander en IJsselmonde.

Afspiegeling school - wijk

- Bij afspiegeling van scholen ten opzichte van de wijk waarin zij staan is gekeken naar scholen die met hun percentage gewichtenleerlingen meer dan 20% afwijken van het gemiddelde leerlingengewicht van scholen in dezelfde wijk. In het verleden hebben we als gemeente de grens van 20% gehanteerd als het gaat om scholen die al dan niet een afspiegeling vormen van de wijk. Het ging hierbij toen alleen om een afspiegeling van scholen binnen een gebied op basis van etniciteit en nu hanteren we het % gewichtenleerlingen. Op dit moment zijn er geen cijfers beschikbaar over het percentage gewichtenleerlingen per wijk. Daarnaast wordt er vanaf augustus 2019 een andere definitie van 'gewicht' gehanteerd waarbij het gewicht niet meer aan een leerling maar aan een school wordt gekoppeld.
- De grootste variatie aan scholen met veel (meer dan 40%) en weinig (minder dan 10%) gewichtenleerlingen vinden we op de Noordoever in Delfshaven, Centrum, Noord, Kralingen-Crooswijk en op de Zuidoever in Feijenoord. In deze gebieden zien we segregatie binnen het onderwijs.
- De grootste concentratie van scholen met veel gewichtenleerlingen bevinden zich ook in die wijken: Delfshaven (33%), Centrum (33%), Noord (27%), Kralingen-Crooswijk (23%) en Feijenoord (14%).
- Wat verder opvalt is dat in Delfshaven, Centrum, Noord, Kralingen-Crooswijk ook meer scholen staan die met hun percentage gewichtenleerlingen meer dan 20% afwijken van het gemiddelde van scholen in dezelfde wijk. In Delfshaven zijn bijvoorbeeld 2 scholen die

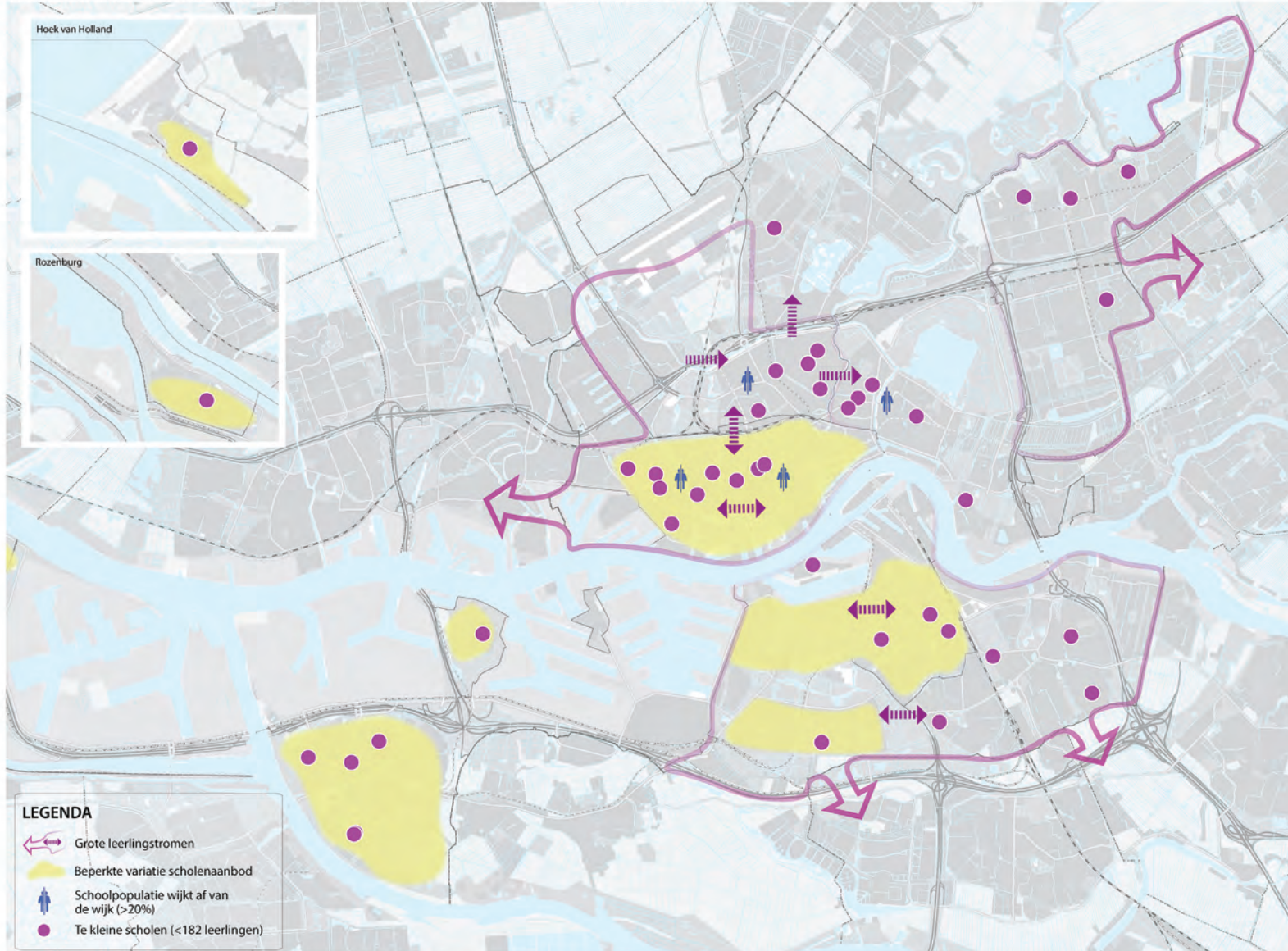
(vrijwel) geen gewichtenleerlingen hebben en 2 scholen die vrij veel gewichtenleerlingen hebben ten opzichte van het gemiddelde. In Noord en Kralingen-Crooswijk zijn er elk 4 scholen die veel gewichtenleerlingen hebben ten opzichte van het gemiddelde. En in centrum gaat het om 3 scholen die vrij veel gewichtenleerlingen hebben ten opzichte van het gemiddelde. De leerling populatie van deze scholen is geen afspiegeling van de wijk.

Solide schoolomvang

- In een aantal gebieden ligt de gemiddelde omvang van de scholen in het gebied onder de 250 leerlingen: binnenstad, Hoogvliet en Pernis. In deze gebieden is soms sprake van grote contrasten: erg kleine en erg grote scholen.
- In de stad zijn een aantal concentraties van scholen onder de opheffingsnorm aan te wijzen. Het aandeel scholen onder de opheffingsnorm ligt hoog in Centrum (29%), Delfshaven (30%), Noord (42%), Kralingen Crooswijk (33%) en Hoogvliet (42%). Deze scholen weten onvoldoende het potentieel aan leerlingen in het gebied aan te boren (leerlingen stromen letterlijk weg naar andere gebieden of de regio).

- In het basisonderwijs zijn een zwakke school, een onvoldoende school, drie zeer zwakke scholen en één risicoschool. Vrijwel al deze scholen hebben een kleine omvang. Deze scholen liggen verspreid over de stad in Hoogvliet, Delfshaven, Feijenoord en Prins Alexander.
- Vijf van de dertien speciaal basisonderwijs locaties heeft minder dan 60 leerlingen en twee van deze locaties zelfs minder dan 40 leerlingen. De vier grootste locaties zitten in Rotterdam Charlois, Feijenoord en Delfshaven.

EVENWICHTIGER ONDERWIJSAANBOD BASISONDERWIJS

Evenwichtiger onderwijsaanbod

'de beste basisschool is altijd in de buurt'
'sterk en gevarieerd voortgezet onderwijs in de hele stad'

- Goede spreiding van scholen
- Voldoende variatie aan scholen
- Afspiegeling school – wijk
- Solide omvang scholen

3.2.2 Kwaliteit huisvesting

Ambitie: de komende decennia groeit de basisgeneratie 4-12 jarigen verder in de stad, maar niet in alle gebieden gelijkmatig. De stad biedt voldoende capaciteit om deze groei en krimp in gebieden op te vangen. De staat van de gebouwen is op orde en toekomstbestendig; bijna energie-neutraal en met een fris binnenklimaat zodat leerlingen optimaal kunnen presteren. En tot slot zijn de schoolgebouwen flexibel; in staat om groei, krimp en medegebruik een plek te geven.

Capaciteit

- De groei van de basisgeneratie is het grootst in Feijenoord en de binnenstad, op enige afstand gevolgd door Overschie (Park 16 Hoven), Hoogvliet, Kralingen Crooswijk en IJsselmonde. Gebieden waar de groei groter is dan 20% ten opzichte van 2018 zijn de binnenstad, Feijenoord, Overschie en Hoek van Holland.
- Er zijn gebieden waar de basisgeneratie krimpt, dit zijn Prins Alexander, Charlois en Delfshaven.
- In 2018 is er in alle gebieden geen tekort aan vierkante meters onderwijshuisvesting. In de stad is ca. 380.000 m² onderwijshuisvesting aanwezig en is er behoefte aan 304.000 m². Vooral Delfshaven, Feijenoord, Charlois en Noord zitten ruim in hun vierkante meters.
- Omdat in sommige gebieden de basisgeneratie

4-12-jarigen tot 2035 (sterk) groeit én we er naar streven dat zoveel mogelijk kinderen in de buurt naar school gaan hebben we gekeken hoeveel vierkante meters onderwijshuisvesting en scholen nodig zijn per gebied. Dit betekent meer vierkante meters in Overschie, Hoek van Holland en IJsselmonde en minder vierkante meters in Delfshaven, Charlois en Noord. Als we uitgaan van een gemiddelde schoolgrootte van 325 leerlingen dan hebben we in 2035 in Rotterdam 173 scholen nodig en vraagt het basisonderwijs zo'n 340.000 m² ruimte.

- Vanuit het kind geniet het de voorkeur dat de basisvoorziening, de opvang gedurende de rest van de week én het basisonderwijs op één locatie worden aangeboden. Daarom hebben we gekeken hoeveel vierkante meter nodig is als we uitgaan van 200 m² voor VVE per school. In die situatie is er ca. 35.000 m² nodig voor VVE op scholen in heel Rotterdam en is er in totaal ongeveer 376.000 m² nodig voor onderwijs en VVE. Dit betekent ook dat er in 2035 meer vierkante meters nodig zijn in Overschie, Prins Alexander en IJsselmonde en minder in Delfshaven, Charlois en Noord.

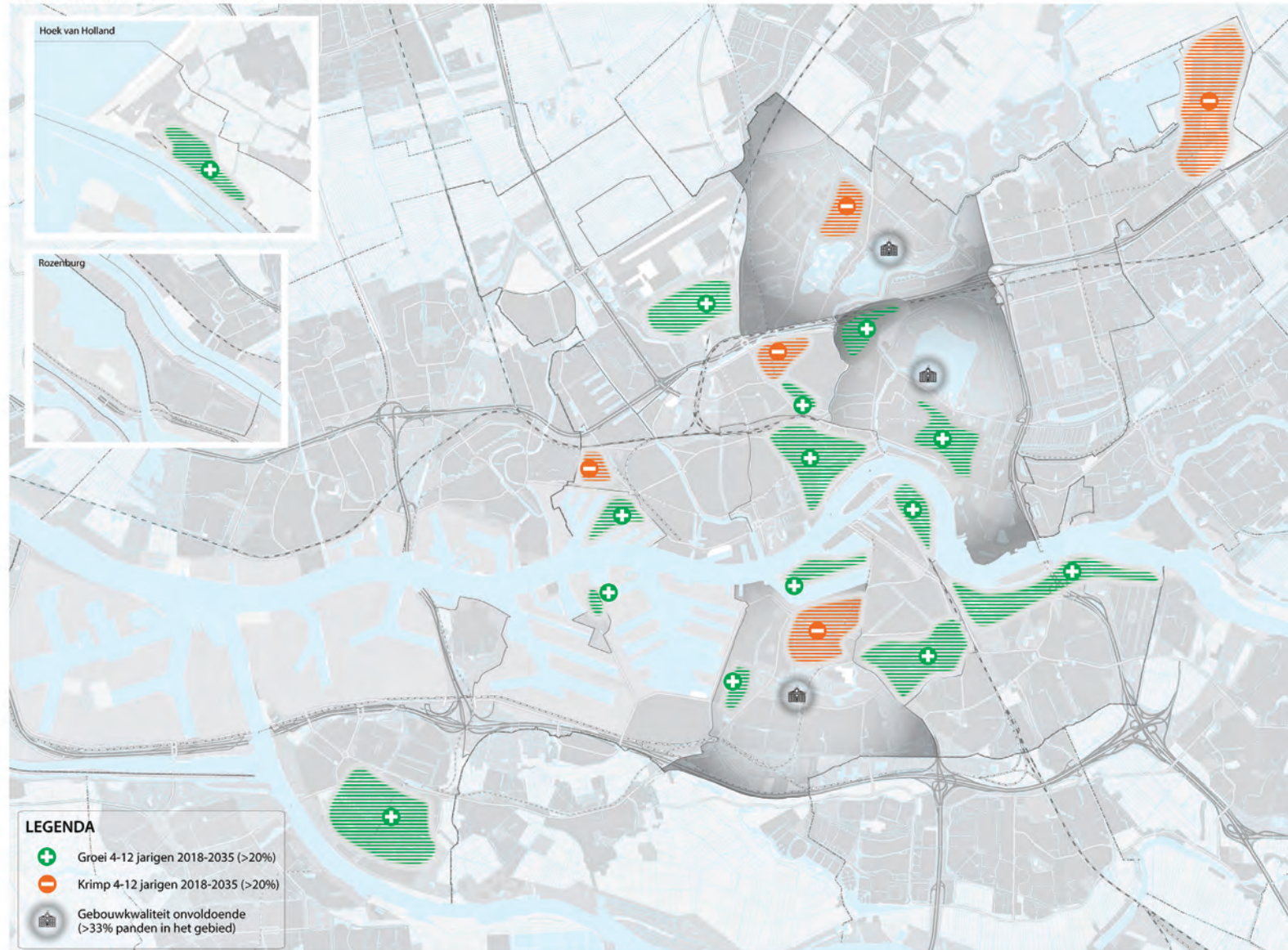
- In 2018 is er in totaal ca. 13.000 m² onderwijshuisvesting in het speciaal basisonderwijs. Dit is ruim voldoende want de behoefte aan vierkante meters is minder (9.600 m²).
- Als we uitgaan van de kinderen die in 2035 waarschijnlijk naar het speciaal basisonderwijs gaan dan is in 2035 ongeveer 12.000 m² nodig voor het speciaal basisonderwijs. Dat is 900 m² minder dan nu beschikbaar is.

Bouwtechnische kwaliteit

- Van ca. 27% van de schoolgebouwen is vastgesteld dat de gebouwkwaliteit matig of onvoldoende is. Dit zijn de panden die nog reteren op de aandachtspannenlijst.
- In Pernis en Rozenburg staan geen aandachtspannen. In Charlois, Kralingen-Crooswijk en Hillegersberg Schiebroek is van meer dan een derde van de panden de kwaliteit als onvoldoende aangemerkt.

KWALITEIT HUISVESTING BASISONDERWIJS

Kwaliteit huisvesting

'gebouwd voor de toekomst'

- Voldoende capaciteit (m²)
- Bouwtechnische kwaliteit
- Duurzame en frisse gebouwen
- Flexibele gebouwen (andere vormen les geven en meervoudig gebruik bv kinderopvang)

3.3 Grootste opgaven (speciaal) basisonderwijs

De geformuleerde ambities hebben betrekking op een evenwichtiger onderwijsaanbod en de kwaliteit van de huisvesting om ook via die weg de onderwijskwaliteit te verbeteren. Zonder een gewicht toe te kennen aan de ambities is in deze paragraaf beschreven in welke gebieden de opgaven het grootst zijn. Met andere woorden waar de gewenste situatie nog het verst weg ligt van de huidige situatie.

In de stad als geheel is niet zozeer sprake van een groeiopgave (het bouwen van meer scholen) maar van een kwalitatieve en herhuisvestingsopgave. Het gaat om meer variatie en het groeien naar scholen van solide omvang enerzijds en een betere spreiding en vernieuwing van het scholenbestand anderzijds. Wel zijn er grote verschillen per gebied die hieronder aan de orde komen.

Gebieden met de grootste opgaven zijn Centrum en Delfshaven.

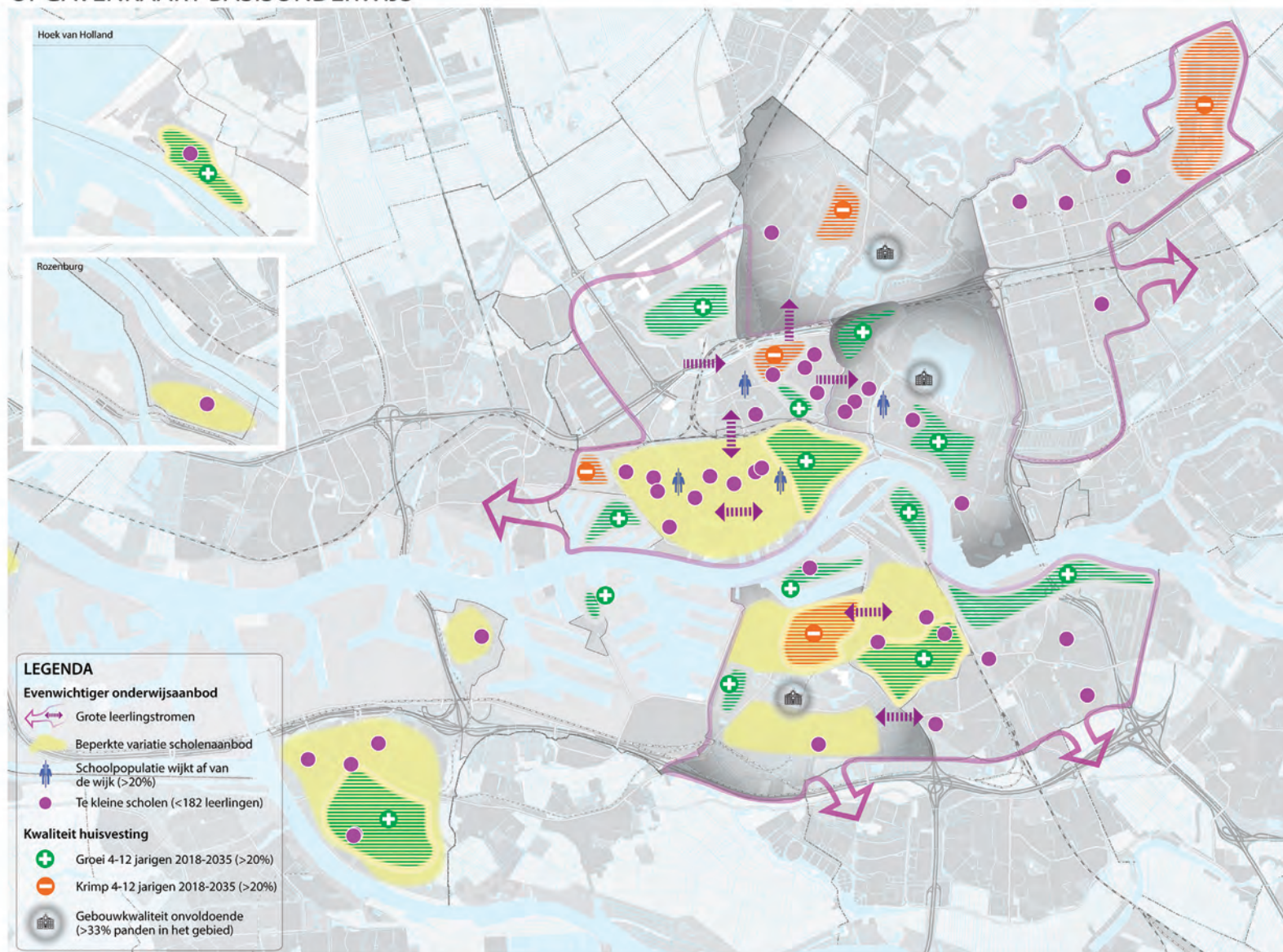
- In het **Centrum** is de groei van de basisgeneratie fors tot 2035 wat zal leiden tot een grotere ruimtebehoefte. Op dit moment kent het Centrum een grote instroom van leerlingen én een grote uitstroom. Inwoners van de binnenstad reizen momenteel al verder dan gemiddeld naar een school; zij vinden het gewenste aanbod dus niet in de buurt of er is onvoldoende plek. De variatie aan scholen is er beperkt. Ook de omvang van de scholen is een aandachtspunt. De binnenstad kent een aantal kleine scholen en een aantal echt grote scholen. De leerling populatie op de scholen vormt vaker geen afspiegeling van de wijk.
- In **Delfshaven** is sprake van een mismatch tussen de vraag naar scholen en het huidige aanbod. Het gebied kent een grote uitstroom van leerlingen naar de regio en naar andere gebieden. Er is weinig variatie in het scholenaanbod en er is sprake van segregatie; veel scholen met een hoog aandeel gewichtenleerlingen en scholen met nauwelijks gewichtenleerlingen. De leerling populatie op de scholen vormt vaker geen afspiegeling van de wijk. Delfshaven kent een fors aandeel scholen onder de opheffingsnorm. Er is veel overcapaciteit. Op huisvestingsvlak liggen er geen grote opgaven, maar des te meer op het komen tot een evenwichtiger aanbod in het gebied.

Gebieden die ook grote opgaven kennen zijn Noord, Kralingen Crooswijk, Feijenoord en Charlois.

- Op Zuid zijn **Charlois** en **Feijenoord** deels vergelijkbaar. Het huidige scholenaanbod voldoet onvoldoende aan de vraag. Dat is te zien aan leerlingstromen richting andere gebieden en de regio. De variatie aan scholen is er beperkt. Er is ook een belangrijk verschil tussen beide gebieden, de basisgeneratie in Feijenoord gaat flink groeien wat in een aantal wijken zal leiden tot een grotere ruimtebehoefte terwijl de basisgeneratie in Charlois licht zal krimpen. In Charlois liggen grote huisvestingsopgaven; er bevindt zich een groot aandeel aandachtspanden en er is sprake van grote overcapaciteit.
- Op Noord laten **Kralingen Crooswijk** en **Noord** ook deels dezelfde kernmerken zien. In beide gebieden is sprake van segregatie. De leerling populatie op de scholen vormt vaker geen afspiegeling van de wijk. Beide gebieden kennen ook een grote concentratie van scholen onder de opheffingsnorm en de uitstroom van leerlingen uit Noord is fors. Kralingen Crooswijk kent een opgave in de gebouwkwaliteit, er bevindt zich een groot aandeel aandachtspanden. In Noord is sprake van grote overcapaciteit.

OPGAVENKAART BASISONDERWIJS

Evenwichtiger onderwijsaanbod

'de beste basisschool is altijd in de buurt'
'sterk en gevarieerd voortgezet onderwijs in de hele stad'

- Goede spreiding van scholen
- Voldoende variatie aan scholen
- Afspiegeling school – wijk
- Solide omvang scholen

Kwaliteit huisvesting

'gebouwd voor de toekomst'

- Voldoende capaciteit (m²)
- Bouwtechnische kwaliteit
- Duurzame en frisse gebouwen
- Flexibele gebouwen (andere vormen les geven en meervoudig gebruik bv kinderopvang)

Tot slot is in onderstaande gebieden de situatie overzichtelijker.

- In **Hoek van Holland** wordt een flinke groei van de basisgeneratie verwacht wat zal leiden tot een grotere ruimtebehoefte. Tegelijkertijd moet gekeken worden naar de omvang en variatie binnen het beperkte scholenaanbod.
- **Overschie** kent eveneens een flinke groei van de basisgeneratie; er is sprake van een capaciteitstekort. Leerlingen kijken nu al uit naar andere gebieden.
- In **Hillegersberg Schiebroek** staat een groot aandeel aandachtspanden en in **Prins Alexander** zijn de reisafstanden groter en kiezen wat meer ouders voor een school in de regio.
- In **IJsselmonde** zijn de reisafstanden groter en kiezen wat meer ouders voor een school in de regio. In Hoogvliet bevinden veel scholen onder de opheffingsnorm en is de variatie in het aanbod beperkt.
- In **Pernis** en **Rozenburg** is het aantal scholen beperkt, er liggen geen grote opgaven.

Kijkend naar de stad als geheel, kan geconcludeerd worden, dat de gebieden die nog het verst weg liggen van de gewenste situatie in het hart van de stad liggen. Het centrum met de stadswijken eromheen, zowel op de noord- als de zuidoever.

4 Analyse en opgaven voortgezet onderwijs

4.1 Aanpak

Om een beeld te krijgen van de opgaven waaraan gewerkt moet worden, is de huidige situatie in het voortgezet onderwijs geanalyseerd en afgezet tegen de geformuleerde ambities uit hoofdstuk 2. Hiermee ontstaat een beeld van de uitdagingen en kansen op een evenwichtiger onderwijsaanbod en een betere kwaliteit huisvesting die gezamenlijk bijdragen aan een verbetering van de onderwijskwaliteit. In IHP deel 2: maatregelen en projecten worden vervolgens afspraken gemaakt hoe toegewerkt wordt naar de gewenste situatie en wat daarin de stappen zijn in de periode t/m 2022 in het licht van de lange termijn ambities voor 2035.

Voor Zuid zijn reeds afspraken gemaakt over maatregelen en projecten in de vorm van het 'Herontwerp VO op Zuid'. Voor Noord is aansluiting gezocht bij het Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen (RPO).

4.2 Analyse voortgezet onderwijs

4.2.1 Evenwichtiger onderwijsaanbod

Ambitie: we zetten in op sterk en gevarieerd voortgezet onderwijs in de hele stad. Dit betekent dat het aanbod aan middelbare scholen goed gespreid en met voldoende variatie en kwaliteit aanwezig moet zijn in Noord en op Zuid.

Goede spreiding

- In het voortgezet onderwijs is de instroom (10.800) aan leerlingen naar scholen in Rotterdam fors groter dan de uitstroom naar de regio (6.300). Wel zien we grote verschillen tussen Noord en Zuid.
- Er is veel instroom vanuit de regio naar scholen in Noord. De uitstroom uit Noord is veel minder groot. Naast de prognose van de basisgeneratie van 12-18 jarigen is het nodig rekening te houden met de regionale functie van het aanbod om te bepalen hoeveel vo-scholen nodig zijn op Noord.
- Op Zuid is de toestroom vanuit de regio minder groot dan op Noord en is hoofdzakelijk gericht op scholen met religieuze signatuur (Wartburg). De uitstroom naar gemeenten in de regio is wat kleiner dan de instroom.
- Verder zien we een veel grotere stroom leerlingen van Zuid naar Noord gaan dan andersom.
- Noord weet 83% van de leerlingen woonachtig in Noord vast te houden, de uitstroom naar scholen in de regio en naar scholen op Zuid is 17%.
- Zuid weet slechts 65% van de leerlingen woonachtig in Zuid vast te houden, de uitstroom naar scholen in de regio en naar scholen in Noord is 35%.
- De spreiding van scholen op Noord is niet optimaal, veel scholen zitten geclusterd rondom CS. Ook scholen met alleen vmbo-tl zijn met name geclusterd rondom CS. Daarnaast valt op dat praktijkonderwijs niet aanwezig is in het noorden van Rotterdam (Hillegersberg Schiebroek, Overschie en Prins Alexander).

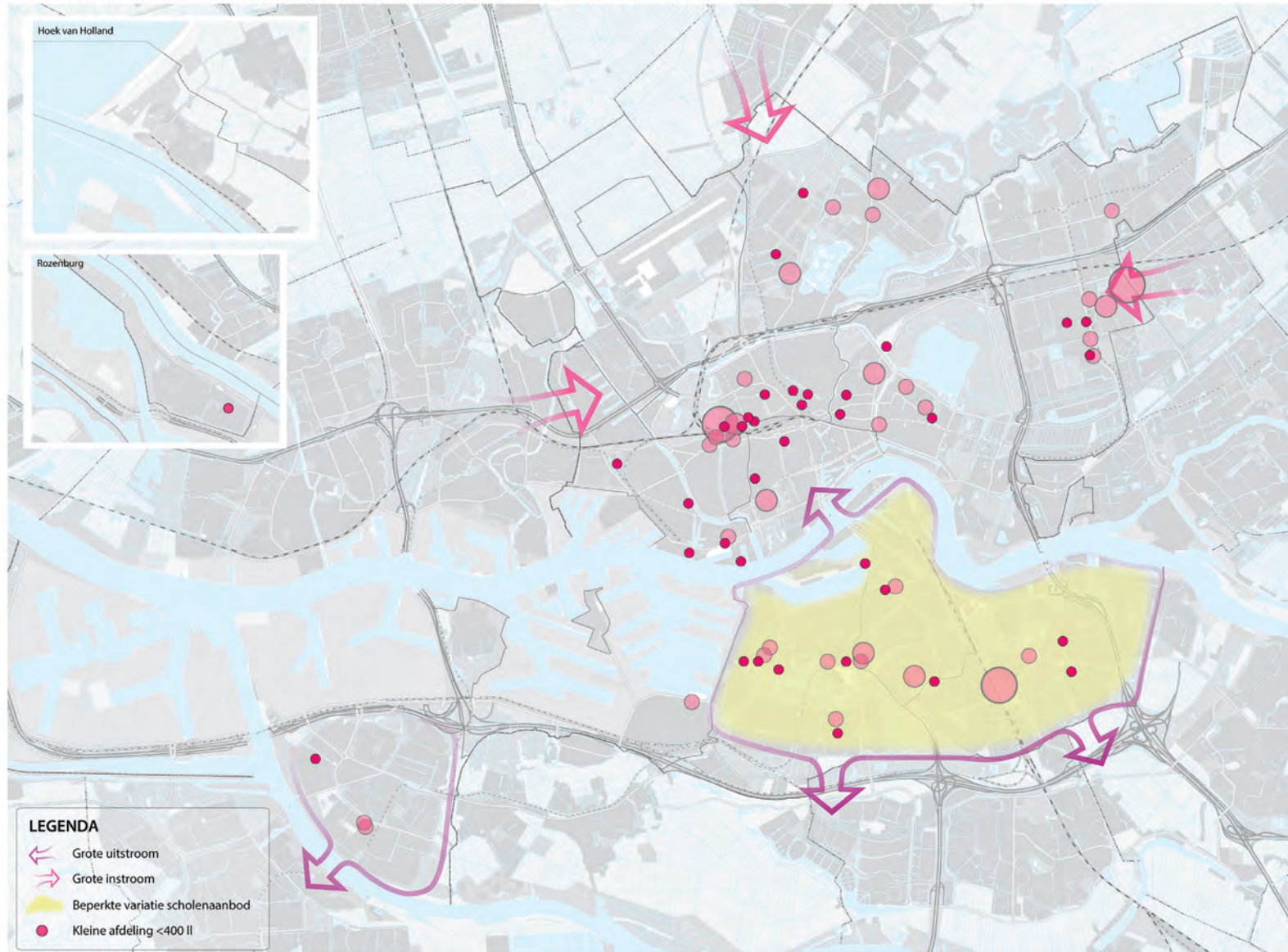
- Leerlingen reizen het verst (meer dan 5 km) vanuit Ommoord, Zevenkamp, Nesselande, Overschie, Oud-IJsselmonde, Beverwaard, Pernis en Hoogvliet. Niet zo verwonderlijk zijn dit vooral de gebieden waar geen of weinig vo-schoollocaties zijn. Vanuit de stadswijken wordt het minst ver gereisd, hier bevinden zich ook de grootste concentraties van scholen.

Voldoende variatie

- Er zijn 10 wettelijke vmbo profielen. Conclusie is dat veel scholen de profielen Economie en Ondernemen aanbieden, en Zorg en Welzijn. Opvallend is dat het profiel Media, vormgeving en ICT door slechts 2 scholen aangeboden wordt, het Grafisch Lyceum en het GK van Hogendorp. Het groene profiel verdwijnt met het Wellant college de stad uit. Opmerkelijk is de concentratie van Techniekprofielen (Bouwen, Wonen en Interieur, Producteren, Installeren en Energie) op Zuid; op Noord wordt Bouwen, Wonen en Interieur op geen enkele school aangeboden.
- Er zijn profileringen die alleen gebruikt mogen worden als er sprake is van accreditatie, lid van een vereniging. Dit betreft: Technasium, hiervan zijn er 2 (Lyceum Kralingen en Libanon Lyceum), beiden in Kralingen. Er is een LOOT school (sport en dans): Thorbecke Lyceum. Tweetalig onderwijs (TTO) wordt aangeboden bij Woltert Tweetalig. Allen op Noord. Wartburg Guido de Brès biedt ook TTO aan, maar omdat dit een school is met een gesloten toelatingsbeleid, zijn er maar

EVENWICHTIGER ONDERWIJSAANBOD VOORTGEZET ONDERWIJS

Evenwichtiger onderwijsaanbod

'de beste basisschool is altijd in de buurt'
'sterk en gevarieerd voortgezet onderwijs in de hele stad'

- Goede spreiding van scholen
- Voldoende variatie aan scholen
- Afspiegeling school – wijk
- Solide omvang scholen

zeer weinig Rotterdamse leerlingen die deze school bezoeken. De profileringen bevinden zich dus op Noord.

- Daarnaast zijn er ook profileringen die kenmerkend zijn voor bepaalde scholen. Er zijn scholen die zich profileren met een sportprofiel, huiswerkvrij, flexrooster, hoogbegaafdheid, business, theater, of extra taal. Dit wordt zowel op de Noord- als de Zuidoever aangeboden door diverse scholen.
- Wat betreft concepten is er gevarieerd onderwijsaanbod in het voortgezet onderwijs: Vrije school, Montessori en Dalton. Vrije school zit op Noord en inmiddels ook op VMBO niveau op Zuid (YBSR). Montessori alleen op Noord (Montessori Lyceum en Montessori mavo). Dalton zit zowel op Noord (Wolfert Dalton) als Zuid (Montfort College en Palmentuin). Deze scholen zijn redelijk gespreid over de stad.
- Er zijn 6 schoollocaties die ISK onderwijs aanbieden; 4 op Zuid en 2 op Noord.
- Het totale aanbod aan vo-scholen op Noord is gevarieerder dan op Zuid.
- Er zijn scholen die vanwege hun specifieke profiel of signatuur veel leerlingen van buiten Rotterdam of uit de hele stad trekken. Dit betreft:
  - de scholen van het Wartburgcollege (Guido de Brès, De Swaef en Revius);
  - Gereformeerde Scholengemeenschap;
  - de theater havo/vwo en de havo voor muziek en dans.

- Avicenna college

- De Passie;

- Grafisch Lyceum;

- Thorbecke (LOOT school).

Of scholen die op de grens van een andere gemeente liggen, zoals bijvoorbeeld het Emmauscollege, dat ook veel leerlingen uit Capelle trekt.

Solide schoolomvang

- 56% van 73 vo-locaties heeft te kleine afdelingen. Dit zijn scholen waarvan de afdeling vmbo, mavo, havo of vwo minder dan 400 leerlingen heeft. Vooral locaties voor praktijkonderwijs (86%) en vmbo-locaties met meer dan één afdeling (64%) hebben kleine afdelingen.
- De grootste scholen (meer dan 1.200 leerlingen) zijn het Wartburg College, Wolfert van Borselen tweetalig en het Emmaus College. Wat verder opvalt, is dat de havo/vwo scholen oververtegenwoordigd zijn in de grotere scholen (meer dan 800 leerlingen).
- In het voortgezet onderwijs zijn er twee afdelingen onvoldoende in 2018. Beide afdelingen bevinden zich in Prins Alexander en één van de afdelingen heeft minder dan 400 leerlingen.

4.2.2 Kwaliteit huisvesting

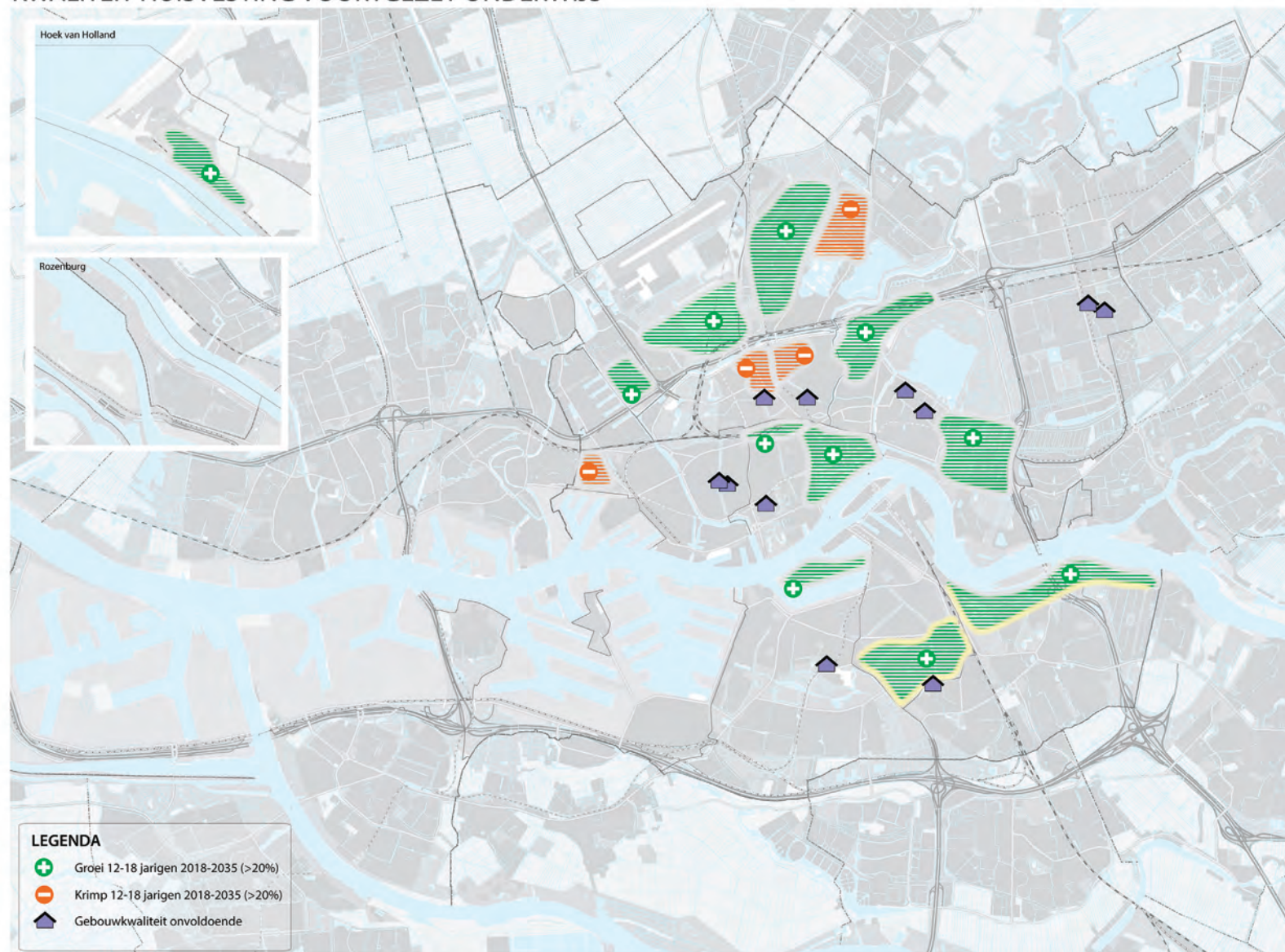
Ambitie: de komende decennia groeit de basisgeneratie 12-18 jarigen licht in de stad, maar niet in alle gebieden gelijkmatig. De stad biedt voldoende capaciteit om de groei en krimp in gebieden op te vangen. De staat van de gebouwen is op orde en toekomstbestendig; bijna energieneutraal en met een fris binnenklimaat zodat leerlingen optimaal kunnen presteren. En tot slot zijn de schoolgebouwen flexibel; in staat om groei, krimp en medegebruik een plek te geven.

Capaciteit

- De groei van de basisgeneratie voor het vo is beperkter dan in het primair onderwijs. De groei concentreert zich in Feijenoord, Overschie (Park 16 Hoven) en de binnenstad.
- Er zijn ook gebieden waar de basisgeneratie krimpt, dit zijn Delfshaven, Noord en Prins Alexander.
- Net als in het basisonderwijs zien we dat er in het voortgezet onderwijs voldoende vierkante meters op Noord en Zuid beschikbaar zijn. In het voortgezet onderwijs is er in heel Rotterdam ca. 335.000 m² onderwijshuisvesting; op Noord 211.000 m² en op Zuid 124.000m². Zowel op Noord als Zuid zien we dat er op dit moment meer vierkante meters onderwijshuisvesting zijn dan er behoefte is vanuit de scholen.

KWALITEIT HUISVESTING VOORTGEZET ONDERWIJS

Kwaliteit huisvesting

'gebouwd voor de toekomst'

- Voldoende capaciteit (m²)
- Bouwtechnische kwaliteit
- Duurzame en frisse gebouwen
- Flexibele gebouwen (andere vormen les geven en meervoudig gebruik bv kinderopvang)

- In de toekomst willen we dat zoveel mogelijk kinderen uit Zuid op Zuid naar school gaan en andersom en dat leerlingen zo veel mogelijk in Rotterdam naar school toe gaan. Als we hiervan uitgaan en van de basisgeneratie 12-18 jarigen in 2035 dan is er op Noord en Zuid ongeveer 16.000 m2 minder nodig. Vooral op Noord zijn minder vierkante meters nodig, ongeveer 27.000 m2.

Bouwtechnische kwaliteit

- In de gebieden Centrum, Charlois, Delfshaven, IJsselmonde, Kralingen-Crooswijk, Noord en Prins Alexander staan één of meerdere aandachtspanden.

4.3 Grootste opgaven voortgezet onderwijs

Het stadsdeel met de grootste opgave is Rotterdam Zuid, de gebieden Charlois, IJsselmonde, Feijenoord en Hoogvliet.

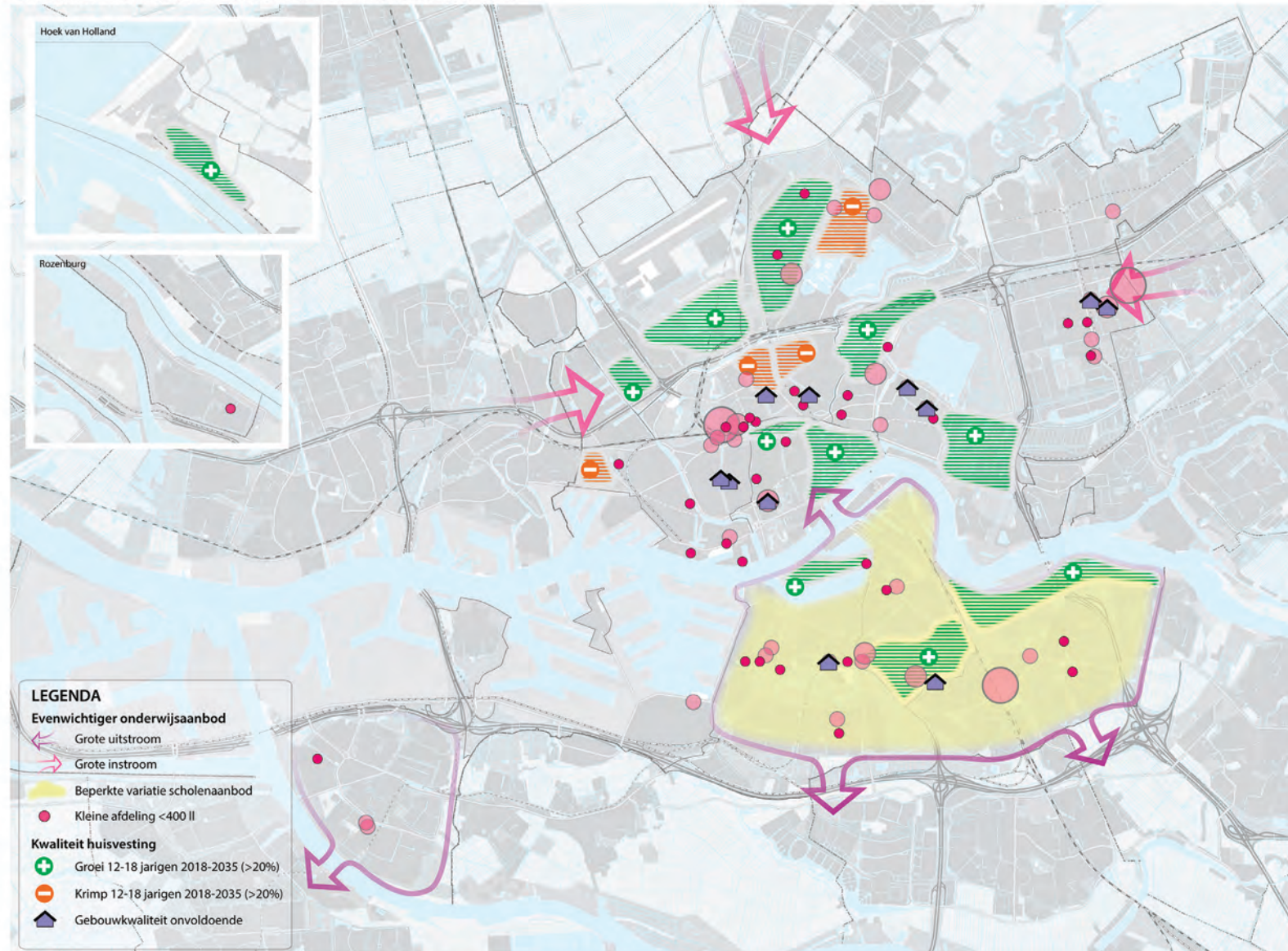
- De uitstroom van leerlingen naar gemeenten in de regio en naar Noord is er 35%. Meer dan een op de drie leerlingen gaat dus niet in het eigen stadsdeel op school. Het huidige scholenaanbod sluit onvoldoende aan bij de vraag van huidige en toekomstige bewoners.
- De gebieden kenmerken zich door weinig variatie in het scholenaanbod qua profileringen en categoriaal aanbod.
- De gebouwkwaliteit vraagt op enkele plekken aandacht.
- Er zijn veel schoollocaties met kleine afdelingen.
- Inmiddels is met het herontwerp van het vo op Zuid de afspraak gemaakt om het onderwijsaanbod op Zuid aantrekkelijker en gevarieerder te maken en de kwaliteit van de huisvesting te verbeteren.

Stadsdeel Noord kent een heel andere situatie.

- Het onderwijsaanbod op Noord kenmerkt zich als aantrekkelijk en gevarieerd. Dat zien we terug in de toestroom van leerlingen uit de regio.
- De spreiding van scholen is niet gelijkmatig over het stadsdeel. Veel scholen zitten geconcentreerd rond het Centraal Station (de wijde omgeving).
- Er zijn veel schoollocaties met te kleine afdelingen, met name in het cluster rondom Centraal Station.
- De gebouwkwaliteit vraagt aandacht in Delfshaven, Noord, Kralingen Crooswijk, Prins Alexander en de binnenstad.
- De uitdaging is te komen tot een evenwichtiger spreiding van vo scholen over Noord (rekening houdend met niveaus en profielen) én het groeien naar scholen en afdelingen van solide omvang.

OPGAVENKAART VOORTGEZET ONDERWIJS

Evenwichtiger onderwijsaanbod

'de beste basisschool is altijd in de buurt'
'sterk en gevarieerd voortgezet onderwijs in de hele stad'

- Goede spreiding van scholen
- Voldoende variatie aan scholen
- Afspiegeling school – wijk
- Solide omvang scholen

Kwaliteit huisvesting

'gebouwd voor de toekomst'

- Voldoende capaciteit (m²)
- Bouwtechnische kwaliteit
- Duurzame en frisse gebouwen
- Flexibele gebouwen (andere vormen les geven en meervoudig gebruik bv kinderopvang)

4.4 Fasering

Herontwerp VO op Zuid

De grootste opgave, die momenteel in uitvoering is, is het herontwerp van het voortgezet onderwijs op Zuid. In februari 2018 is een convenant afgesloten tussen gemeente en de schoolbesturen CVO, LMC en BOOR. Dit naar aanleiding van de constatering dat een derde van de leerlingen die op Zuid wonen, daar niet naar school gaat, maar naar Noord of de randgemeenten. Het huidige voortgezet onderwijsaanbod is onvoldoende aantrekkelijk voor de leerlingen van Rotterdam Zuid en bovendien onvoldoende gevarieerd, met te weinig keuzemogelijkheden. Daarnaast is in Rotterdam Zuid de komende jaren een groei van de bevolking te verwachten door de geplande nieuwbouw van woningen. Ook is een aantal scholen op Zuid te klein om een volwaardig aanbod te bieden.

De convenantpartijen zijn overeengekomen dat zij gezamenlijk verantwoordelijkheid willen dragen voor het herontwerp van een groot deel van het voortgezet onderwijs in Rotterdam Zuid. Er is een plan opgesteld voor een gevarieerd, solide en toekomstbestendig voortgezet onderwijs in Rotterdam Zuid. Door dit herontwerp ontstaan scholen van gezonde omvang, met aansprekende keuzemogelijkheden voor ouders en leerlingen en wordt zoveel mogelijk leegstand gereduceerd.

Voor het opgestelde plan is goed gekeken naar de gebiedsontwikkelingen op Zuid. Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van drie krachtige centra in Zuid: het Hart van Zuid (rond Ahoy en het Motorstraatgebied), de Kop van Zuid/Katendrecht en Stadionpark. Deze drie centra zijn of worden knooppunten van voorzieningen en openbaar vervoer en zijn bij het herontwerp van het vo vertrekpunt geweest. Op twee locaties (de Kop van Zuid en in Stadionpark) worden nieuwe scholen gebouwd. Daarmee samenhangend vinden acht verhuizingen plaats. Door deze verschuivingen wordt ook leegstand gereduceerd. Daarmee is IHP deel 2 voor het voortgezet onderwijs op Zuid al (zo goed als) gereed.

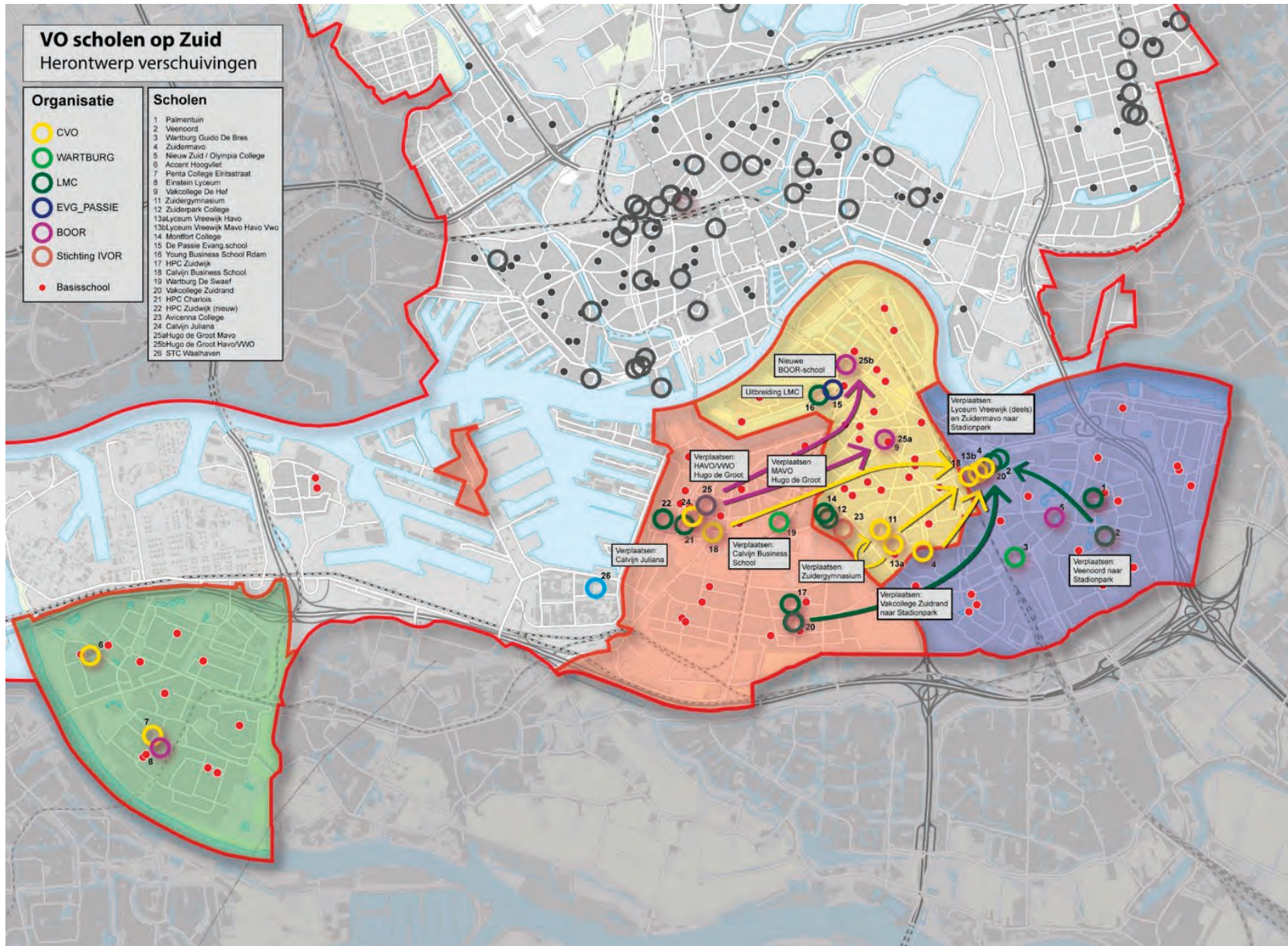
Andere uitgangspunten die zijn geformuleerd in het convenant betreffen de samenwerking en de maximering van het aantal leerlingen. De schoolbesturen verplichten zich af te zien van uitbreiding, ook wanneer scholen sterker zouden kunnen groeien dan is afgesproken. Dit leidt ertoe dat de stabiliteit van scholen in het gebied vergroot wordt en de middelen voor onderwijs en onderwijshuisvesting veel efficiënter kunnen worden ingezet omdat er minder risico op leegstand is en minder noodzaak tot tijdelijke huisvesting.

De besturen gaan intensiever samenwerken om de doorstroom te bevorderen. De profilering van scholen wordt versterkt, onderling afgestemd en zal aansluiten bij wat ouders, kinderen en werkgevers wensen. Scholen en schoolbesturen maken met elkaar afspraken over goede opstroom- en doorstroommogelijkheden (bijvoorbeeld van vmbo naar mavo en van mavo naar havo), zodat leerlingen de keuze hebben om overal in Zuid onderwijs te kunnen volgen op ieder niveau in de nabijheid.

RPO

Voor het voortgezet onderwijs op Noord zal op basis van de analyse met de schoolbesturen besproken worden of een herontwerp voor Noord nodig is. Daarbij wordt de samenwerking vormgegeven in het kader van het RPO.

5 Analyse en opgaven (voortgezet) speciaal onderwijs

5.1 Aanpak

We streven naar een inclusieve samenleving waarin alle kinderen recht op onderwijs hebben. Om dat te bereiken verkennen we samen met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en de schoolbesturen in welke mate speciaal en regulier onderwijs kunnen samenwerken en waar hun werkzaamheden en voorzieningen overlappen en kunnen integreren om passend onderwijs te realiseren. We zetten met deze partijen in op een dekkend aanbod over de stad, met passende ondersteuning, toegankelijk onderwijs en voldoende keuze voor alle kinderen. Dit vraagt om een specifieke aanpak en duidelijke visie op hoe het regulier en speciaal onderwijs meer kunnen samenwerken en integreren. Deze visie en aanpak zullen de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en de schoolbesturen van speciaal en regulier onderwijs moeten opzetten in afstemming met de gemeente. De gemeente Rotterdam spant zich in voor goede huisvesting van het Ortho Pedagogisch Didactisch Centrum (OPDC). Wanneer deze visie en aanpak er liggen, kan worden gezien en beoordeeld wat dit betekent voor de huisvesting.

Voor het (V)SO streven we naar een stadsbrede aanpak vanwege het stedelijk en regionaal bereik van deze onderwijsvoorzieningen. Maatregelen en projecten die hieruit voortkomen leggen we vast in IHP deel 2.

5.2 Analyse (voortgezet) speciaal onderwijs

In onderstaande analyse zijn enkele feiten op een rij gezet om een eerste overzicht te bieden.

5.2.1 Evenwichtiger onderwijsaanbod

Goede spreiding

- De scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs zijn vooral te vinden in het uiterste zuiden en noorden van Rotterdam. In Hoogvliet en Hoek van Holland is geen (voortgezet) speciaal onderwijs aanwezig.
- Alle scholen voor visueel beperkte of dove en slechthorende kinderen hebben een regionale functie. Meer dan 40% van hun leerlingen komt niet uit Rotterdam. Ook op acht scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs zien we dat een groot deel van de leerlingen van buiten Rotterdam komt.

Voldoende variatie

- Voor leerlingen met een visuele beperking (cluster 1) is er één schoollocatie en voor dove en slechthorende leerlingen drie schoollocaties (cluster 2). Er zijn 10 schoollocaties voor leerlingen met een verstandelijke beperking, een lichamelijke beperking of een chronische ziekte (cluster 3) en 16 locaties voor leerlingen met gedragsstoornissen, ontwikkelingsstoornissen of een psychiatrisch probleem (cluster 4).

Solide schoolomvang

- In het speciaal onderwijs zien we enkele kleine locaties (minder dan 100 leerlingen) zoals het Bergse Veld, en Mr Schats Noord en Zuid. De grootste locaties met meer dan 200 leerlingen zijn de Auris Hildernisschool en de Piloet.

- Kleine locaties (minder dan 100 leerlingen) in het voortgezet speciaal onderwijs zijn Hestia College, Hoge Brug, M.J. Schreuderschool en DB MFC Brainpark. Grote locaties (meer dan 200 leerlingen) zijn Openluchtschool de Recon, Schreuder College, St. Mattheusschool, Mytyschool De Brug en het Passer College.
- Eén van de 19 locaties heeft een zwakke beoordeling van de Inspectie.

5.2.2 Kwaliteit huisvesting

Capaciteit

- In het voortgezet speciaal onderwijs is er in heel Rotterdam 71.000 m² onderwijshuisvesting beschikbaar. Dit is ruim voldoende want de behoefte aan vierkante meters is minder dan (60.000 m²).
- Als we uitgaan van de kinderen die in 2035 waarschijnlijk naar het (voortgezet) speciaal onderwijs gaan de instroom vanuit en uitstroom naar de regio dan is er in 2035 ongeveer 60.600 m² nodig voor het (voortgezet) speciaal onderwijs. Dat is ongeveer 10.500 m² minder dan nu beschikbaar is.

Bouwtechnische kwaliteit

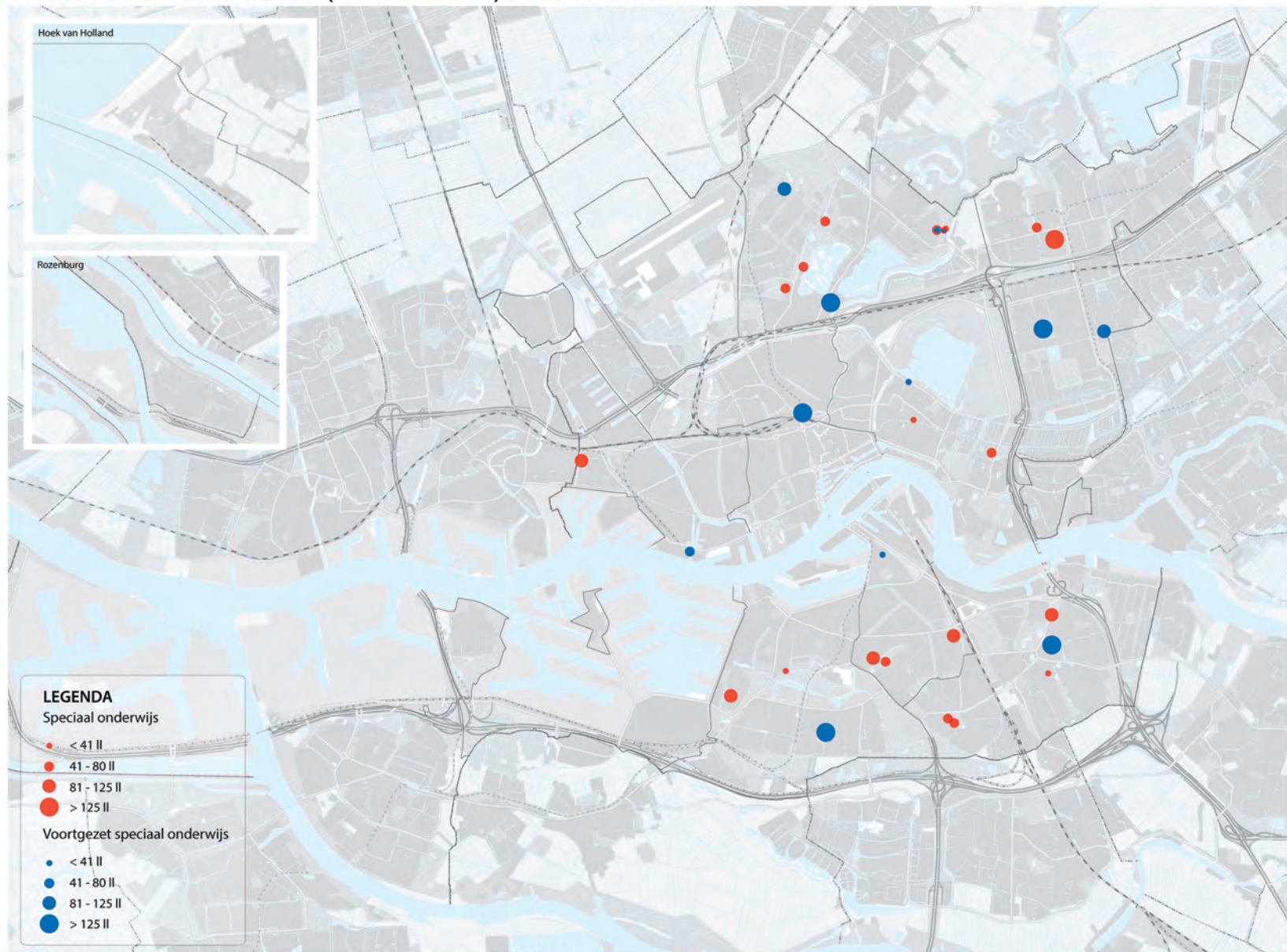
- In de gebieden IJsselmonde en Hillegersberg-Schiebroek staan één of meerdere aandachtspanden.

5.3 Grootste opgaven (voortgezet) speciaal onderwijs

Volgt later.

OMVANG SCHOLEN IN HET (VOORTGEZET) SPECIAAL ONDERWIJS

6 Vervolgaanpak

6.1 Gefaseerde aanpak

Met het opstellen van het IHP wordt een gefaseerde aanpak gevolgd. Door toe te werken naar tussenresultaten en deze vast te stellen kan - indien nodig - tijdig worden bijgestuurd op de projectbeheersingsaspecten zoals planning, kosten, inzet en kwaliteit. In dit eerste deel is de analyse uitgewerkt en zijn ambities geformeerd. In het tweede deel worden de ambities uitgewerkt tot concrete maatregelen en projecten. In het derde deel volgt de financiële vertaling in een Voortschrijdend Indicatief Meerjaren Investerings Planning Onderwijshuisvesting (VIMIP).

Het IHP 2019-2022 wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. De (tussen)resultaten van de drie fasen worden voorbereid in de werkgroep onderwijshuisvesting en voorgelegd aan de stuurgroep onderwijshuisvesting en de sectorkamers po, vo en jonge kind.

6.2 IHP deel 2: maatregelen en projecten

In het komende tweede deel van het IHP ligt de focus op de totstandkoming van afspraken over flankerende maatregelen die vaak onderwijsinhoudelijk van aard zijn (en niet direct consequenties hebben voor de huisvesting) én over (huisvestings-) projecten. Gezamenlijk dragen de maatregelen bij aan een evenwichtiger onderwijsaanbod, de kwaliteit van de huisvesting en zo aan de onderwijskwaliteit in het betreffende gebied. De concrete

maatregelen betreffen de periode 2019-2022, met een doorkijk naar 2035.

Het IHP deel 2 heeft betrekking op 3 schooltypen:

- het primair onderwijs in de gehele stad (inclusief sbo);
- voortgezet onderwijs Noord;
- (voortgezet) speciaal onderwijs op stedelijk niveau.

Gemeente en schoolbesturen stellen gezamenlijk het IHP deel 2 op. De schoolbesturen zijn medeverantwoordelijk voor het identificeren van knelpunten en het creëren van oplossingen binnen de vastgestelde ambities. Het IHP deel 2 wordt afgestemd op het lopende IHP 2015-2019. Dit betekent dat er concrete besluiten worden genomen over de ca. 14 projecten in het 'oude' IHP 2015-2019 die nog niet in voorbereiding zijn genomen.

De inzet is om het IHP deel 2 in 2019 in zijn geheel af te ronden.

6.3 Financiën en VIMIP

Het realiseren van de ambities uit dit IHP kost geld. De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht ten aanzien van de huisvesting van het primair, voortgezet en het (voortgezet) speciaal onderwijs. Dit houdt in dat de gemeente nieuwbouw en uitbreiding van scholen (en gymzalen ten behoeve van bewegingsonderwijs) in het primair en voortgezet onderwijs moet bekostigen. De gemeente Rotterdam wordt geacht de benodigde investeringsmiddelen hiervoor beschikbaar te stellen.

Op dit moment kan alleen bij benadering worden bepaald welke investeringen er nodig zijn.

Uitgaande van de reguliere vervangingsopgave (per jaar moeten ten minste 20.000 m² of 15 schoolgebouwen worden vervangen om te voorkomen dat de gemiddelde leeftijd van de schoolgebouwen verder oploopt), in combinatie met de realisatie van de ambities uit dit IHP, zijn structurele investeringen van 60 miljoen euro per jaar over een lange periode nodig.

Daarmee is nog niet voorzien in de benodigde 'inhaal' investeringen voor de afronding van het lopende IHP 2015-2019 (14 projecten zijn nog niet gestart omdat er geen krediet is), het kunnen voldoen aan hogere eisen voor nieuwbouw (BENG) en vervanging van gymzalen.

De vraag voor de benodigde investeringsmiddelen zal nader worden onderbouwd en aan de gemeenteraad van Rotterdam worden voorgelegd.

In het IHP deel 3 vindt de financiële vertaling plaats van de in deel 2 gedefinieerde maatregelen en projecten, uitgezet in een investeringsplanning met jaarschijven (het zogenaamde Voortschrijdend Indicatief Meerjaren Investerings Planning, kortweg VIMIP). Het vormt daarmee een prioriteringslijst met (huisvestings) projecten voor de periode 2019-2022 met een doorkijk

naar 2035. Alleen de projecten die zijn opgenomen in het eerste jaar van de VIMIP komen voor bekostiging in aanmerking. Uiteraard zijn bepalingen en procedures uit de Verordening Onderwijshuisvesting van kracht en is er geen parallel afsprakenkader meer nodig is. De Gemeente stelt de VIMIP op en houdt deze bij. De VIMIP wordt minimaal 1x per jaar vastgesteld door het college van B&W.

6.4 Rolverdeling

Gemeente en schoolbesturen hebben in de Stuurgroep van maart 2018 overeenstemming bereikt over de aanpak van het nieuwe IHP. Samen kiezen we voor:

- het voorspelbaarder maken van de onderwijshuisvesting;
- een betere koppeling met het onderwijsbeleid;
- een optimale inzet van financiële middelen;
- het beter aansluiten bij de verschillende opgaven in de gebieden.

Bovenstaande doelen reiken verder dan de wettelijke taken die de gemeente moet uitvoeren. Dit betekent dat door een stevige, intensieve dialoog en vanuit respect voor de verschillende belangen van schoolbesturen en gemeente, gezamenlijk draagvlak voor het IHP bereikt moet worden. Een inspirerend voorbeeld is de totstandkoming van het herontwerp VO op Zuid.

Als we deze doelen willen bereiken is een duidelijke rolverdeling belangrijk.

De gemeente:

- voert de regie over het proces van het IHP;
- organiseert haar vertegenwoordiging (accountmanagers OHV) met mandaat namens de directie J&O voor de dialoog met de schoolbesturen;
- is de opsteller van het IHP;
- is besluitvormend over het IHP.

Schoolbesturen:

- leveren hun inhoudelijke bijdragen;
- organiseert haar vertegenwoordiging (leden werkgroep OHV) met mandaat namens de schoolbesturen;
- formuleren hun bijdragen vanuit hun collectieve belangen;
- organiseren dat in de Stuurgroep Onderwijshuisvesting discussie wordt gevoerd over het IHP;
- organiseren dat in de Sectorkamers een advies wordt gegeven richting B&W op het IHP.

Schoolbesturen en gemeente:

- hebben hun vertegenwoordigers met mandaat afgevaardigd in de Werkgroep OHV en eventuele projectgroepen;
- zijn vertegenwoordigd in de Stuurgroep OHV, waar de strategische discussie wordt gevoerd over het IHP.

Bijlage 1: Resterende projecten opgenomen in het IHP 2015 – 2019

Lijstje van projecten opgenomen in het IHP 2015 – 2019 die nog niet in voorbereiding zijn genomen (de 4e tranche).

Nr. IHP	Schoolbestuur	Project / school	Adres
30	BOOR	De Kleine Wereld	Taborstraat 40-42
32	BOOR	Pierre Bayle	Alberta Weilingpand 6
36	SIPOR	IBN - i - Sina	Zegenstraat 120
38	BOOR	De Globe	Zwartewaalstraat 38
39	BOOR	Andries van der Vlerk	Aalreep 22-24
40	BOOR	Over de Slinge	Krabbendijkestraat
41	SIPOR	IBN - i – Sina / Bogerman / Zonnehoek (in combinatie met Hollandsestraat 74 en Stichseplein 3	Overijsselsestraat 49
43	RVKO	Bavokring	Willen Ruyslaan 17
44	PCBO	Prinses Margrietschool	Sportlaan 80
45	BOOR	Tuinstad Schiebroek	Abeelweg 225
46	GPOWN	Het Kompas	Spijkenissestraat 15
47	PCBO	Elout van Soeterwoude	Voetjesstraat 8
48	BOOR	De Mare	Fichestraat 7
50	RVKO	Dominicus	Noordernhavenkade 45

Bijlage 2: 'Schone' lijst aandachtspanden

De lijst met 146 aandachtspanden is opgeschoond (adressen die reeds in een project worden meegenomen, afgesloten panden of panden waarbij aandacht niet meer noodzakelijk is, zijn van de lijst verwijderd) en leidt tot onderstaande 'schone' lijst van aandachtspanden. De schone aandachtspandenlijst is een van de ingrediënten met behulp waarvan een nieuw IHP wordt opgesteld. Eerder heeft de werkgroep onderwijshuisvesting geconcludeerd dat het niet wenselijk is om nieuwe adressen aan deze lijst toe te voegen, ook niet door uitruil.

					RANGORDE SCHONE LIJST	
Adres	BRIN	Naam	Bestuur	Deelgemeente		BO (incl sB), VO of (V)SO
Rijtuigweg 1	19BE	Pijler	BOOR	Feijenoord	1	Bo
Klencke 601	16ZM	De Schakel	RVKO	Hoogvliet	2	Bo
Jacob Marisplein 9	17NJ	Jacob Maris	BOOR	Hillegersberg-Schiebroek	3	Bo
De Haerestraat 17	20FK	De Barkentijn	BOOR	IJsselmonde	4	Bo
Hijkerveld 5	18LX	De Toermalijn	BOOR	Charlois	5	Bo
Katendrechtsestraat 61	18ZU	De Schalm	BOOR	Feijenoord	6	Bo
Walenburgweg 35	02VG14	Unie Noord - Hildegardis MAVO	LMC	Noord	7	VO
Kerkstraat 41	10MZ	Emmaschool	SPCOHS	Hillegersberg-Schiebroek	8	Bo
Slingeplein 10	12GJ	Steven Stenrding	PCBO	Charlois	9	BO
Johan de Wittaan 5-9	18GY	Tarcisus	RVKO	Hillegersberg-Schiebroek	10	Bo
Olijflaan 4-6	20RK	Openluchtschool Rotterdam	BOOR	Hillegersberg-Schiebroek	11	(V)SO
Baanweg 20	17SW	Albert Schweitzer	RVKO	Overschie	12	Bo
Clingendaal 2	17EI	Het Festijn	RVKO	Feijenoord	13	Bo
Sara Burgerhartweg 60	19DN	t Prisma	BOOR	Hoogvliet	14	Bo
Boezemweg 172	19HS	SBO Johannes Martinus	RVKO	Kralingen-Crooswijk	15	Bo
Den Hertigstraat 32	18EE	De Globe	BOOR	Charlois	16	Bo
Lage Fillenweg 4	20HQ	De Esch	BOOR	Kralingen-Crooswijk	17	Bo
Valenciadreef 15	00TU00	Ge reformeerde SG Randstad	VGWVN	Prins Alexander	18	Vo
Coolhavenstraat 29	11UB	Delfshaven	BOOR	Delfshaven	19	Bo
Robert Fruinstraat 37	02VG10	Unie Noord - Middelandscollege	LMC	Delfshaven	20	VO
Herenoord 10	09CV	Beatrix	PCBO	IJsselmonde	21	Bo
Geelkruid 27-29	17OJ	Kruidenhoek	BOOR	Prins Alexander	22	Bo
Bertrand Russelplaats 7	09EB/09TC	Dr. Martin Luther King de Boei	K&O	Prins Alexander	23	Bo
Curieplaats 20	17OY	Prins Alexander	BOOR	Prins Alexander	24	Bo
Fichtestraat 3	16PK05	SG. Calvijn	CVO	IJsselmonde	25	Vo
Sommelsdijkstraat 19	18QZ01	Over de Slinge	BOOR	Charlois	26	Bo
Schiebaanlaan 118	02VG10	Unie Noord - Middelandscollege	LMC	Delfshaven	27	Vo
Mecklenburglaan 49	15EO00	Libanon Lyceum	BOOR	Kralingen-Crooswijk	28	Vo
Beukelsdijk 37-50	08CK	Rotterdamse Montessorischool	Ver. RMS	Delfshaven	29	Bo
Noordsingel 72	02VG11	Unie Noord - Horeca Vakschool	LMC	Noord	30	Vo
Nieuwe Omnoordseweg 99	10MO	Albert Plesman	K&O	Prins Alexander	31	Bo
Ramlehweg 6	15EO00	Libanon Lyceum	BOOR	Kralingen-Crooswijk	32	Vo
Gordelweg 216	14HB/17YR	De Bijlberg Dominicus	BOOR	Noord	33	Bo
Kreeftstraat 44	16PK08	SG. Calvijn Meerpaal	CVO	Prins Alexander	34	Vo
Koninginneweg 5	08AM	van Brienenoord	Van Brienenoord	IJsselmonde	35	Bo
Snellemanstraat 47	04FI	Prinses Juliana	K&O	Noord	36	Bo
Valenciadreef 6-8	17PN/17RL	De Meridiaan de Pionier	BOOR	Prins Alexander	37	Bo
Mercatorweg 155	00DO	Van Rijckevorsel	BOOR	Hoek van Holland	38	Bo
Van Enckevortlaan 129	04AD	Mr. Schats	HORIZON	Hillegersberg-Schiebroek	39	(V)SO
Bree 61	16SM	Laurens Cupertino	RVKO	Feijenoord	40	Bo
Wytemaweg 25	15SC00	Erasmiaans Gymnasium	BOOR	Centrum	41	Vo
Essenbursingel 25c	08CK	Rotterdamse Montessorischool	Ver. RMS	Delfshaven	42	Bo
Goudseweg 25	14CL	Waaieschool	K&O	Kralingen-Crooswijk	43	Bo
Natersweg 5-7	09TP	Wilhelminaschool	PCBO	Charlois	44	Bo
Carnissensingel 20	00PG02	Wartburg College de Swaef	Wartburg	Charlois	45	Vo
Kastanjeplein 6	11CJ	Goede Herder	SPCOHS	Hillegersberg-Schiebroek	46	Bo
Hoyledestraat 25	04FI	Fontein	K&O	Noord	47	Bo
Guido Gezelleweg 12	17WV	Dr. M. Polanoschool	AURIS	IJsselmonde	48	(V)SO
Strevelsweg 155	17DF	Theresia	RVKO	Feijenoord	49	Bo

Nog toe te voegen/te beoordelen op verzoek van CVO:
Marnixgymnasium Essenbursingel ipv Calvijn Meerpaal aan de kreeftstraat

Bijlage 3: Onderwijskaarten

(Speciaal) Basisonderwijs

Tabel leerlingstromen (regio)

Tabel leerlingstromen (stad)

Gemiddelde reisafstand per school

Variatie basisscholen

Afspiegeling school – wijk

Solide schoolomvang

Onderwijskwaliteit – oordeel inspectie

Ontwikkeling basisgeneratie 4-12 jarigen per gebied

Ontwikkeling basisgeneratie 4-12 jarigen per wijk

Aandachtspanden

Opgavenkaart Basisonderwijs

Opgaventabel Basisonderwijs

Voortgezet Onderwijs

Tabel leerlingstromen (regio)

Tabel leerlingstromen (stad)

Leerlingstromen

Gemiddelde reisafstand per school

Variatie: VMBO profielen

Variatie: onderwijsconcepten en profileringen

Niveaus

Solide schoolomvang

Ontwikkeling basisgeneratie 12-18 jarigen per gebied

Ontwikkeling basisgeneratie 12-18 jarigen per wijk

Aandachtspanden

Opgavenkaart Voortgezet Onderwijs

(Voortgezet) Speciaal Onderwijs

Solide schoolomvang

Aandachtspanden

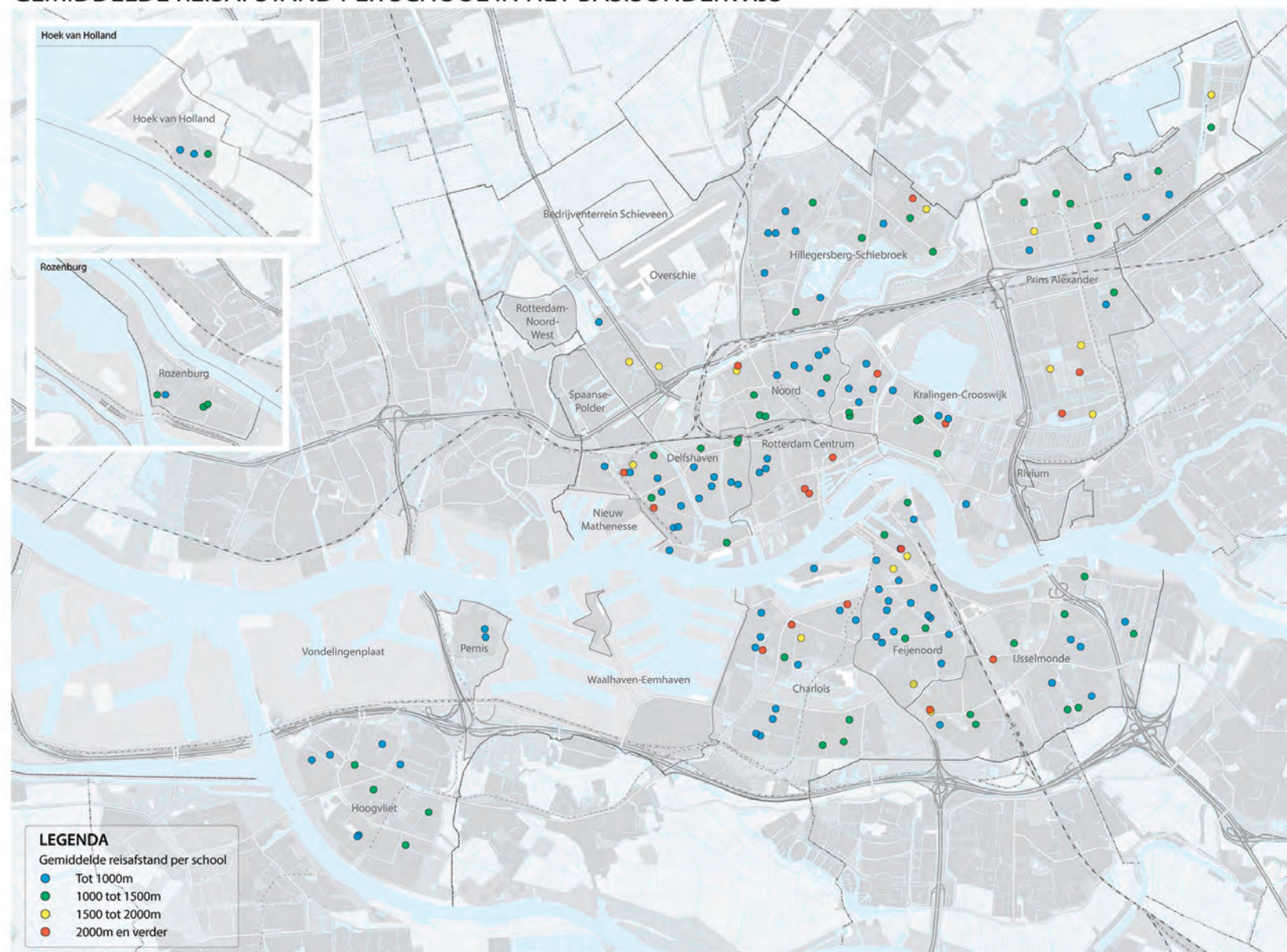
		Primair Onderwijs - instroom														
		Schoolbuurt														
		Rotterdam Centrum	Delfshaven	Overschie	Noord	Hillegersberg-Schiebroek	Kralingen-Crooswijk	Prins Alexander	Feijenoord	IJsselmonde	Charlois	Pernis	Hoogvliet	Hoek van Holland	Rozenburg	Totaal
01. rotterdam	Woongemeente leerling Rotterdam	2117	5922	1484	3223	4698	4065	7408	6575	4685	8044	361	2570	726	961	50839
02. rmc regio rijnmond (ex	Barendrecht	1					1	2	17	19	11					51
	Brielle								1	2						3
	Capelle aan den IJssel	8	3	2	9	5	16	156	5	9	9					222
	Goeree-Overflakke															0
	Hellevoetsluis												1			1
	Krimpen aan den IJssel	1	1				2	6								10
	Lansingerland		4	5	6	36	6	8								65
	Maassluis		1	1	1	1			2							6
	Nissewaard	2	6					5	4	4		22		3		46
	Ridderkerk				1		1	7	30	1		2				43
	Schiedam	17	99	13	8	1	3	1	4	2	4			1		143
	Albrandswaard	3					3	3	4	13		12				38
	Viaardingen		7			1					2	1	2	2		15
	Westvoorne						1								2	3
03. niet rmc	Overig Nederland of Onbekend	4	59	2	9	7	19	19	38	29	55	1	9	3	0	254
	Totaal	2153	6092	1607	3257	4748	4118	7601	6655	4786	6143	363	2618	731	967	51739
	Instroom leerlingen	36	170	23	34	50	53	193	80	101	99	2	48	5	6	900

		Primair onderwijs - uitstroom																
		Leerlingbuurt																
School regio	Schoolgemeente	Rotterdam Centrum	Delfshaven	Overschie	Noord	Hillegersberg-Schiebroek	Kralingen-Crooswijk	Prins Alexander	Feijenoord	IJsselmonde	Charlois	Pernis	Hoogvliet	Hoek van Holland	Rozenburg	Haven- en industriegebieden	Onbekend	Totaal
01. rotterdam	rotterdam	1451	6097	1792	3383	4544	3584	7611	6774	4975	5869	383	2589	733	974	9	71	50839
02. rmc regio rijnmond (ex	albrandswaard		3		1				6	7	75		67		2	1		162
	barendrecht	2	4	1	3	1	4	12	37	135	94		9					302
	bernisse																	0
	brielle								1	1				2				4
	capelle aan den ijssel	5	5	3	1	7	12	337	6	4	6							386
	goeree-overflakke					1							1	3				5
	hellevoetsluis		3			1			2	2		1		17				26
	krampen aan den ijssel		2		3			11		1								17
	lansingerland	1	1	9	8	32		2	4	1	5		1					64
	maassluis		2		1			2		1				3	6			15
	nissewaard	2	4	2	1	1	1	1	2	2	9		42		21			87
	ridderkerk	2	2		1	1		2	4	284	9		2					306
	rozenburg zh																	0
	schiedam	10	366	25	16	18	12	4	15	5	7	2	9	1	1	3	2	496
	viaardingen	4	6	2	3		1	4	6	3	5	3	2		2			41
	westvoorne				1				1				1					3
03. niet rmc	overig nederland of onbekend	16	24	13	19	34	26	348	27	80	43	4	23	103	3	3		766
	Totaal	1493	6517	1849	3439	4639	3641	8334	6883	5500	6125	392	2746	841	1031	13	76	53519
	Uitstroom leerlingen	42	420	57	66	95	57	723	109	525	256	9	157	108	57	4	5	2680

Leerlingstromen primair onderwijs van gebied naar gebied (binnen Rotterdam)															
Peildatum 1-10-2017		School vestigings gebied													
Leerling Woongebied	Charlois	Delfshaven	Feijenoord	Hillegersberg-Schiebroek	Hoek van Holland	Hoogvliet	IJsselmonde	Kralingen-Crooswijk	Noord	Overschie	Pernis	Prins Alexander	Rotterdam Centrum	Rozenburg	Eindtotaal
Charlois	4983	58	508	7		18	140	40	15		2	6	63		5840
Delfshaven	63	5080	21	10		3	20	132	263	16		17	450		6075
Feijenoord	685	86	5482	4		2	220	53	42	4		19	181		6778
Haven- en industriegebieden	1	1								4					6
Hillegersberg-Schiebroek	7	22	1	4218		2	1	64	118	38		57	20		4548
Hoek van Holland	4	4	1	1	722			1					1		734
Hoogvliet	23	10	14			2520	24	1	3	2	2	7	5		2611
IJsselmonde	189	39	457	3		1	4221	17	5	3	1	13	31	2	4982
Kralingen-Crooswijk	14	45	9	74		2	7	3075	105	1		76	189		3597
Noord	15	155	12	205	4	2	6	372	2405	7		17	163		3363
Overschie	6	192	1	71		1	3	16	87	1402		6	15	2	1802
Pernis	6		1			12	3	1	1	1	356		3	2	386
Prins Alexander	6	37	13	85			15	197	37			7180	63		7633
Rotterdam Centrum	20	177	34	18		2	19	85	138	2		8	929	1	1433
Rozenburg	7	3	1	1		3	2	3	2	4				954	980
Eindtotaal	6029	5909	6555	4697	726	2568	4681	4057	3221	1484	361	7406	2113	961	50768

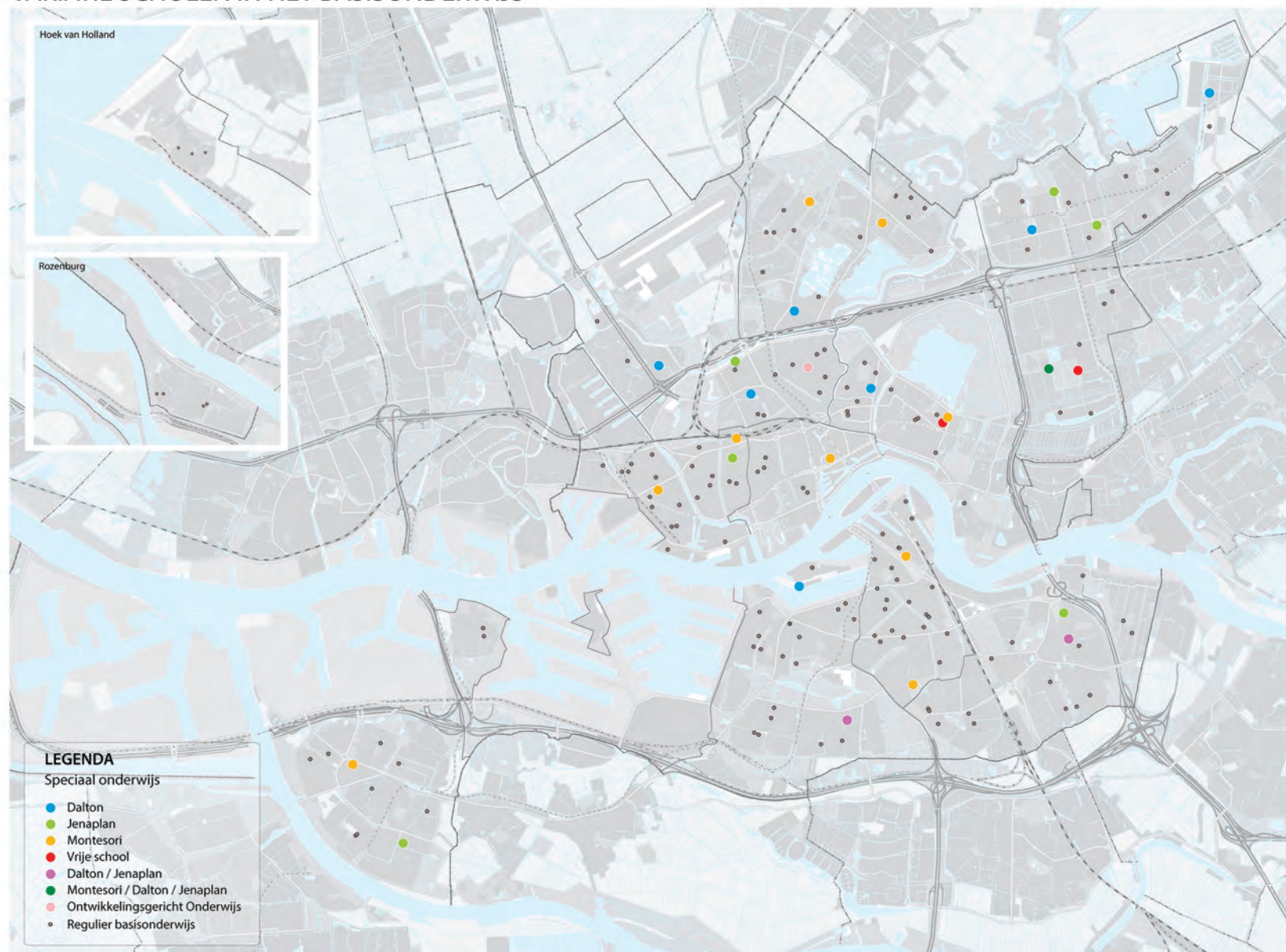

GEMIDDELDE REISAFSTAND PER SCHOOL IN HET BASISONDERWIJS

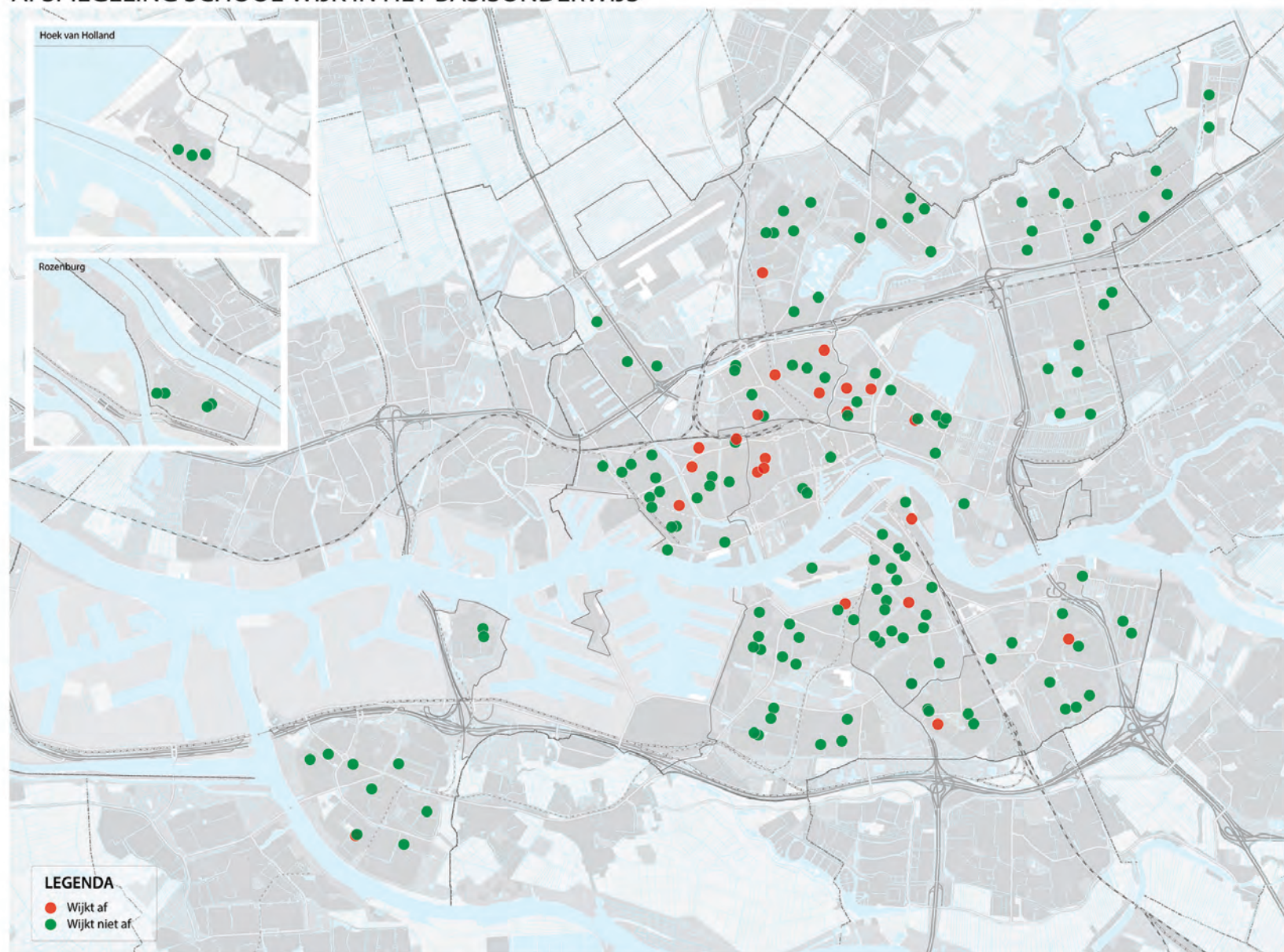

VARIATIE SCHOLEN IN HET BASISONDERWIJS

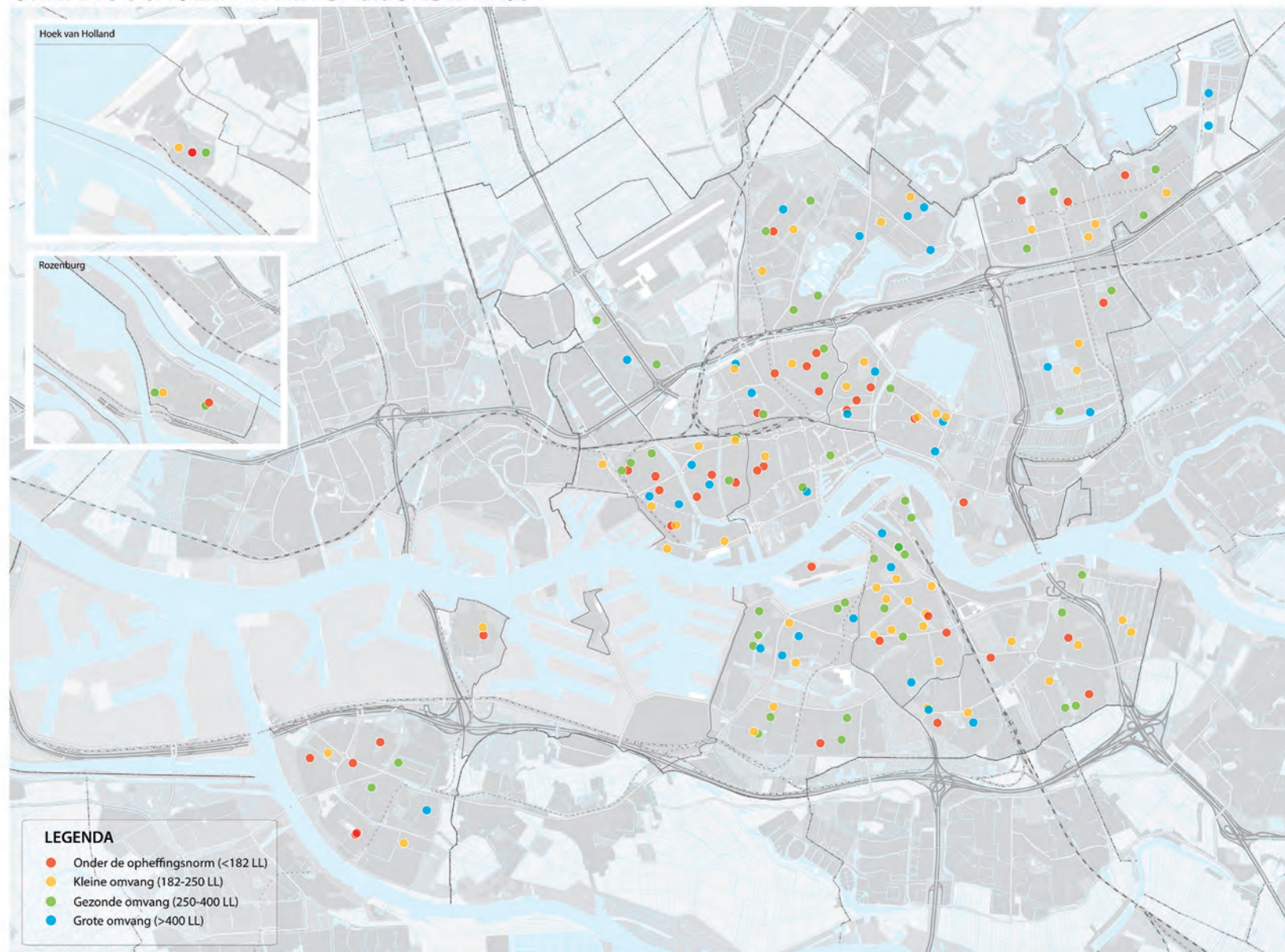

AFSPIEGELING SCHOOL-WIJK IN HET BASISONDERWIJS

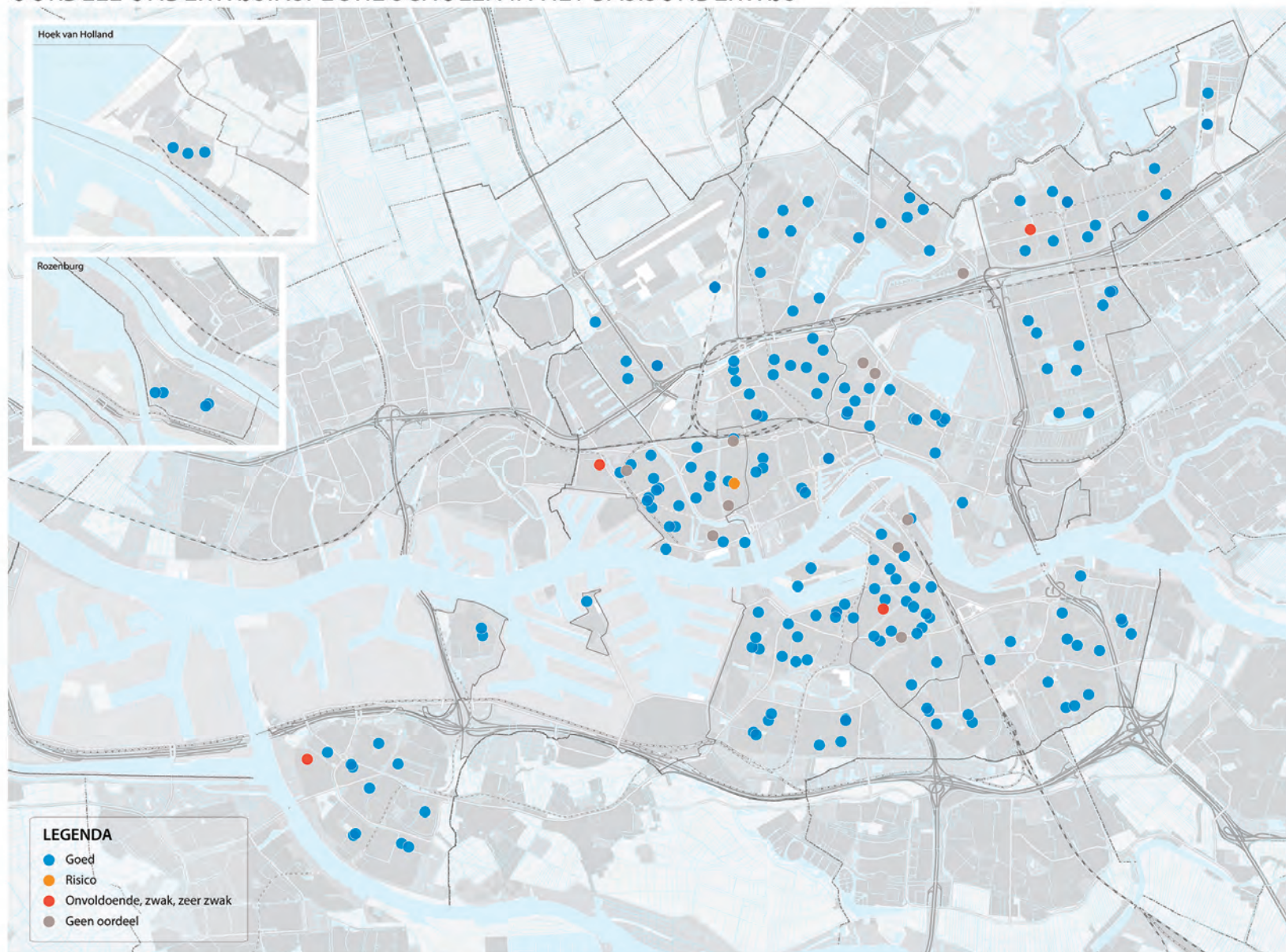

OMVANG SCHOLEN IN HET BASISONDERWIJS

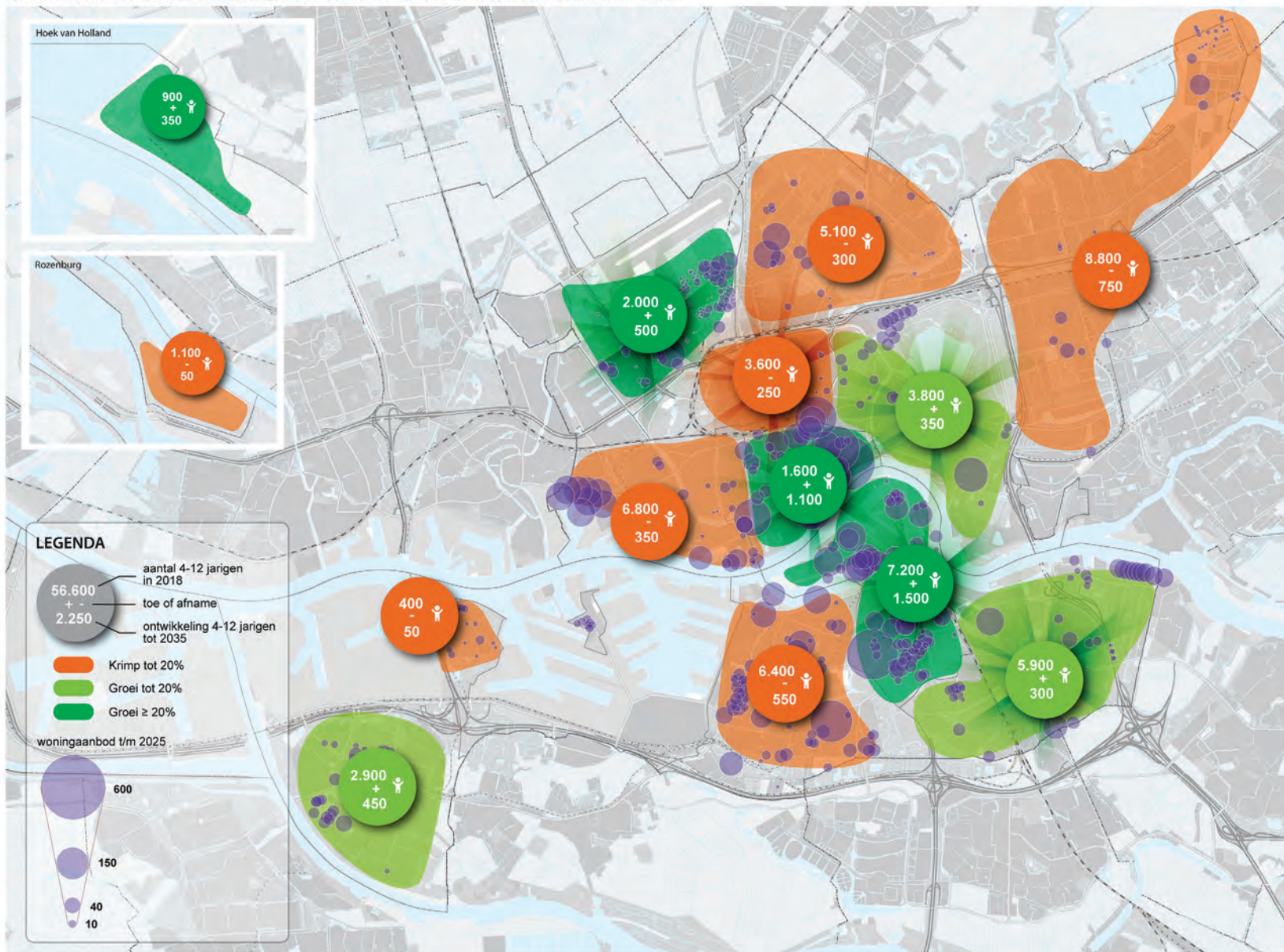

OORDEEL ONDERWIJSINSPECTIE SCHOLEN IN HET BASISONDERWIJS

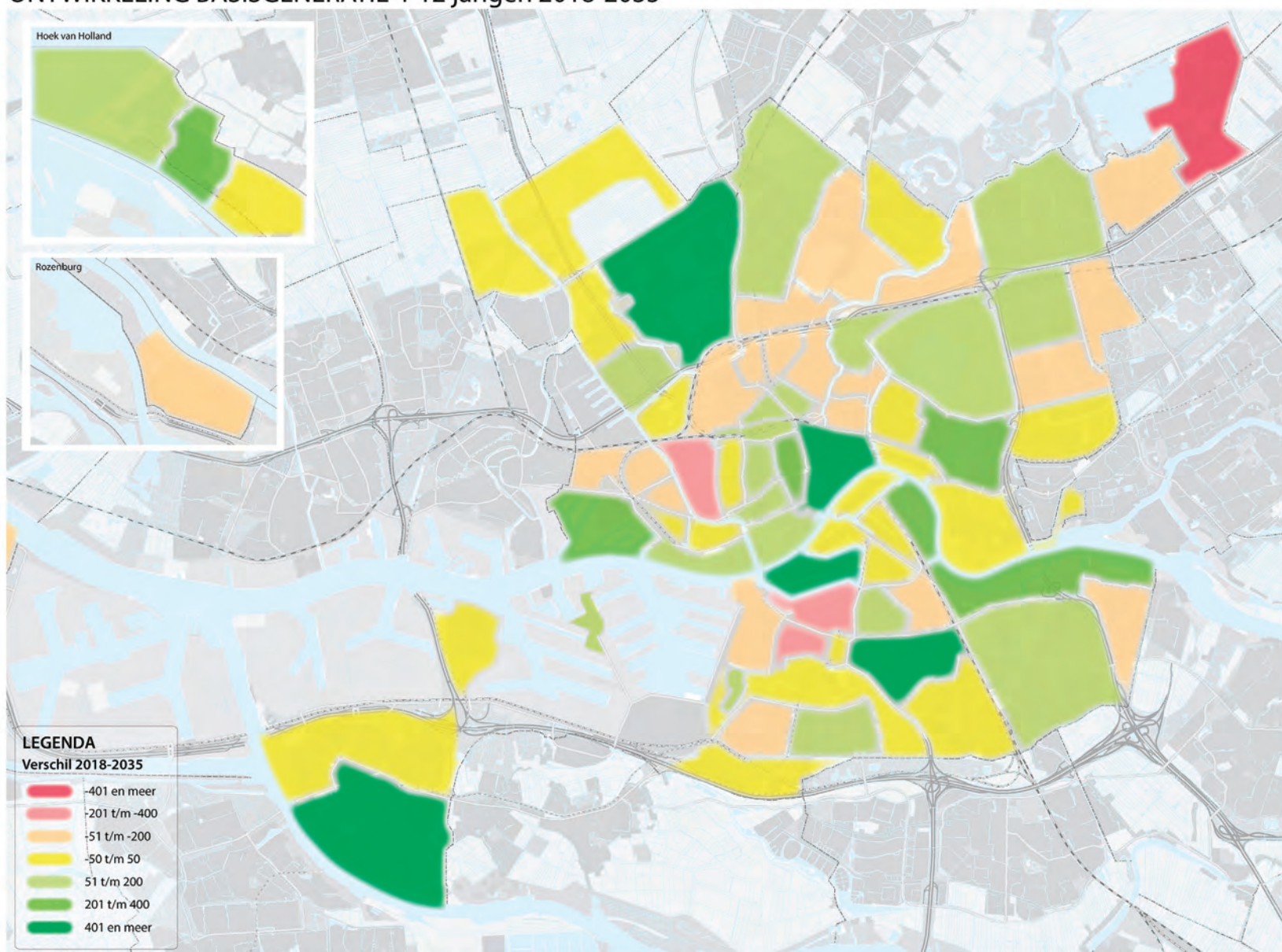

ONTWIKKELING BASISGENERATIE 4-12 JARIGEN 2018-2035

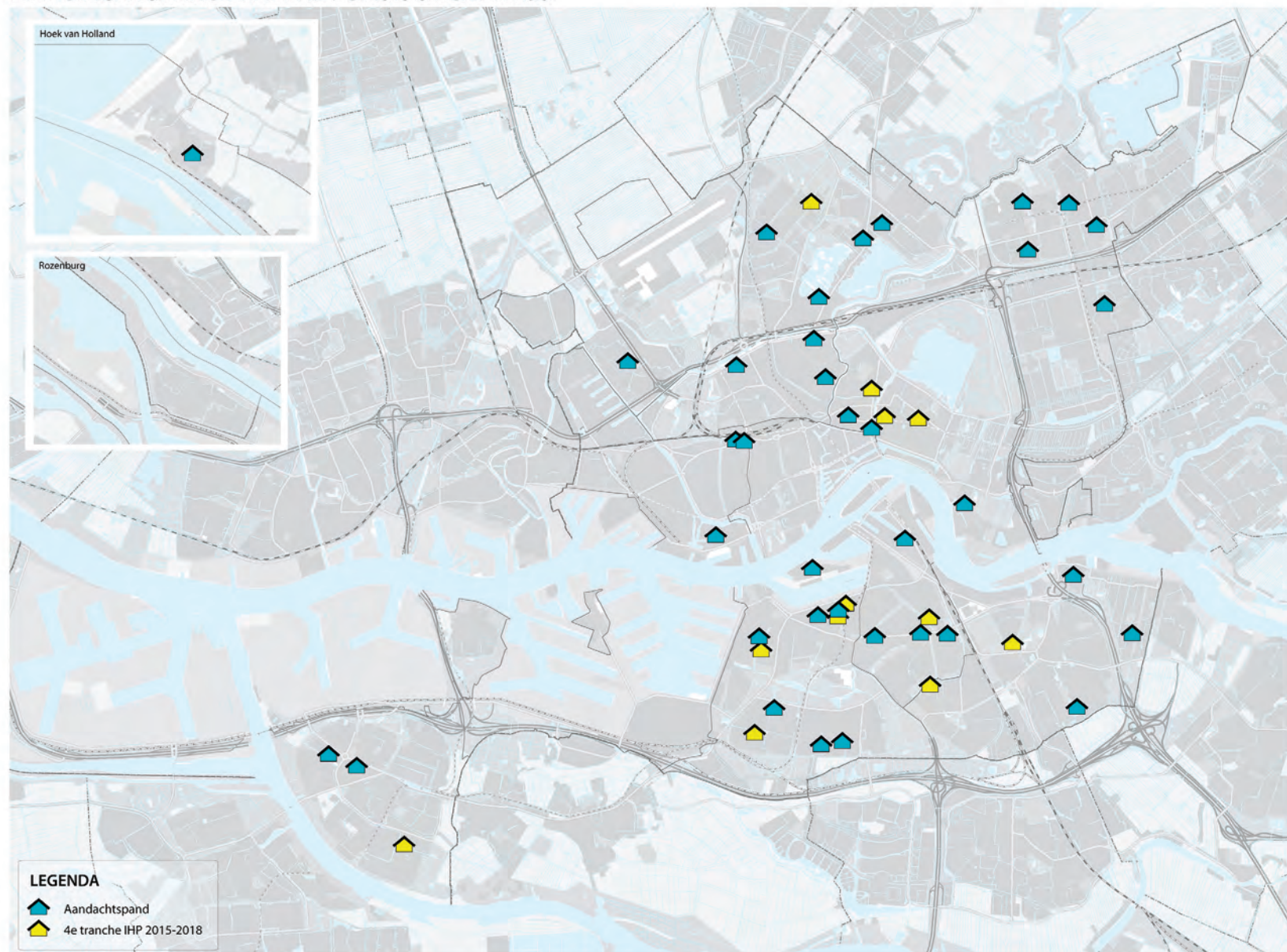

ONTWIKKELING BASISGENERATIE 4-12 jarigen 2018-2035

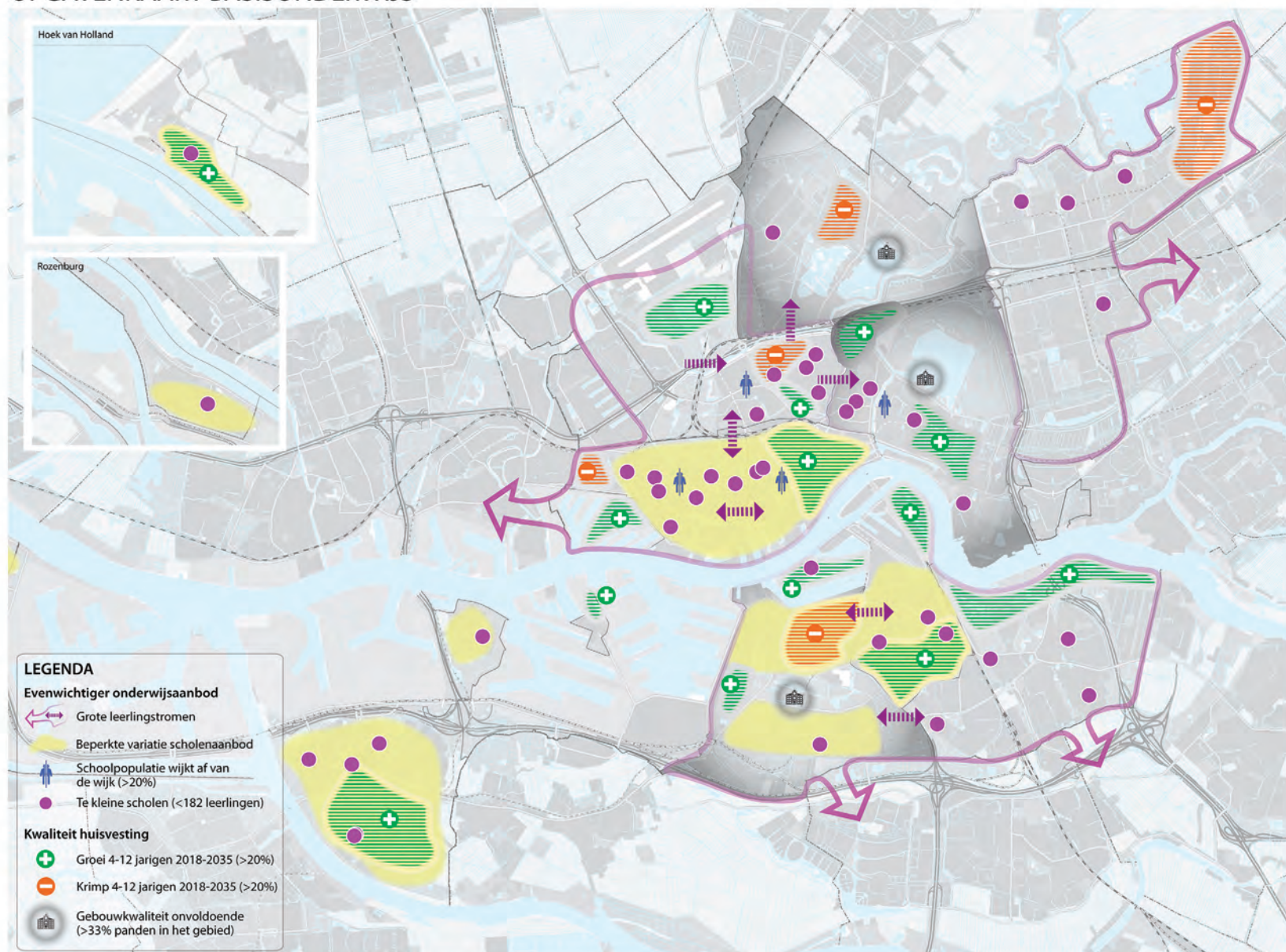

AANDACHTSPANDEN IN HET BASISONDERWIJS

OPGAVENKAART BASISONDERWIJS

Gebieden	Spreading o.b.v. uitstroom	Variatie <15%	Afspiegeling >20% afwijking buurt	Omvang >29% <182 leerlingen	Groei basisgeneratie >20%	Capaciteit incl. VVE overschot / tekort >15%	Gebouwkwaliteit >33% aandachts-panden	Aantal scholen
Noord								
Stadscentrum								7
Delfshaven								21
Noord								12
Kralingen-C								15
Overschie								3
Hillegersberg-S								14
Prins Alexander								22
Zuid								
Feijenoord								23
Charlois								20
IJsselmonde								17
Hoogvliet								11
Kleine kernen								
Pernis								2
Rozenburg								4
Hoek van H								3

Huidige situatie gebieden t.o.v. gewenste situatie, oranje is een opgave. In de tabel is voor het grootste deel van de criteria gekeken naar scholen (BRIN-nummers) en wanneer het de gebouwkwaliteit betreft naar panden.

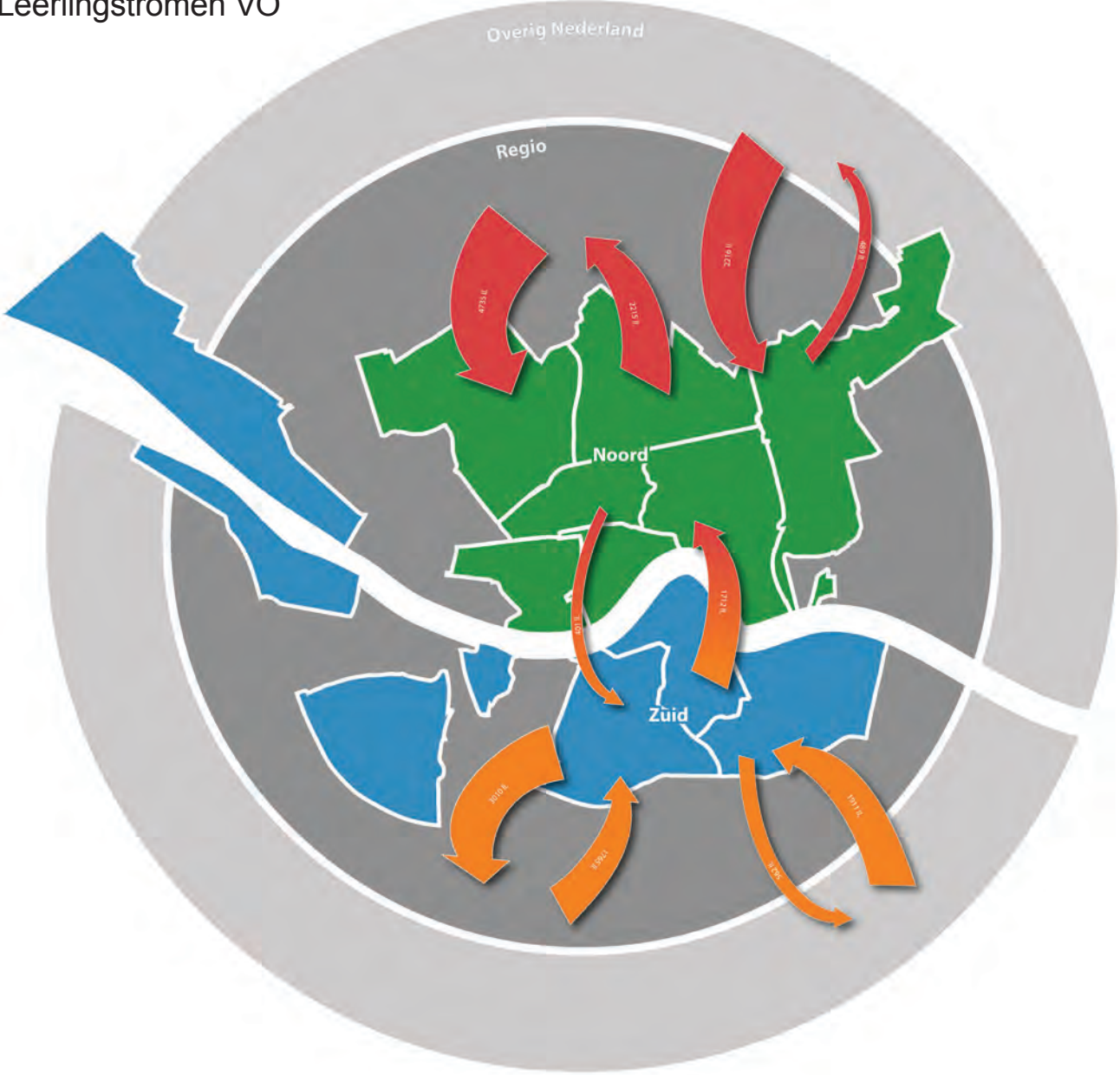
		Voortgezet Onderwijs - instroom															
		Schoolbuurt															
School regio	Schoolgemeente	Rotterdam Centrum	Delfshaven	Overschie	Noord	Hillegersberg-Schiebroek	Kralingen-Crooswijk	Prins Alexander	Feijenoord	IJsselmonde	Charlois	Pernis	Hoogvliet	Hoek van Holland	Rozenburg	Haven- en industriegebieden	Totaal
	Woongemeente leerling																
01. rotterdam	Rotterdam	1175	2714		3821	3220	2579	2921	3651	1236	2164		975		178	292	24926
02. rmc regio rijnmond (ex	Barendrecht	63	66		88	4	21	52	201	204	146		3			38	886
	Brielle		7		1		1		2	3					1		16
	Capelle aan den IJssel	88	103		113	23	192	1191	13	21	29		2			3	1778
	Goeree-Overflakke	3	3		5	1	3	2	1	4	8		1			1	32
	Hellevoetsluis	1	2		2		3	1	4				2			1	16
	Krimpen aan den IJssel	19	29		21	3	46	431	5	9	50					1	614
	Lansingerland	45	112		114	628	25	193	10	1			1			2	1131
	Maassluis	4	16		17	2	1	16	9		1				6		72
	Nissewaard	6	33		25	2	6	28	22	12	16		84			15	249
	Ridderkerk	18	35		21	1	14	52	60	273	75					13	562
	Schiedam	19	124		93	5	33	50	24		35		5			2	391
	Albrandswaard	40	76		107	2	28	43	95	22	70		169			36	688
	Vlaardingen	7	30		17	3	6	45	17	3	38		5			4	176
	Westvoorne		2			1		2			2						7
03. niet rmc	Overig Nederland of Onbekend	212	238	0	218	42	235	1271	315	1128	464	0	4	0	0	26	4153
	Totaal	1700	3690		4663	3937	3193	6298	4429	2917	3098		1261		186	434	36695
	Instroom leerlingen	526	876		842	717	614	3377	778	1681	934		276		7	142	10769

		Voortgezet onderwijs - uitstroom																
		Leerlingbuurt																
School regio	Schoolgemeente	Rotterdam Centrum	Delfshaven	Overschie	Noord	Hillegersberg-Schiebroek	Kralingen-Crooswijk	Prins Alexander	Feijenoord	IJsselmonde	Charlois	Pernis	Hoogvliet	Hoek van Holland	Rozenburg	Haven- en industriegebieden	Onbekend	Totaal
01. rotterdam	rotterdam	782	3022	727	1909	2741	2114	3839	3751	1658	2976	123	1075	25	194	3	21	24960
02. rmc regio rijnmond (ex	albrandswaard																	0
	barendrecht	6	4		6		1	4	160	388	177		4					750
	bernisse																	0
	brielle		1								2	5	18		344			370
	capelle aan den ijssel	17	26	4	19	16	92	894	17	16	6		3	1				1111
	goeree-overflakke							1										1
	hellevoetsluis				2				2	1	2				19			26
	krampen aan den ijssel		1					29			1							31
	lansingerland	4	1	25	12	131	4	31	2	1	1				7	45		212
	maassluis																	52
	nissewaard	4	4		1	2	1	1	9	5	6	11	572		65			681
	ridderkerk	1	2	1		1	2	6	53	845	25		1					937
	rozenburg zh																	0
	schiedam	20	645	95	17	3	15	8	11	6	11	29	30	13	3			906
	vlaardingen	1	41	6	1	1	2	3	5	2	4	69	5	4	4			148
	westvoorne																	0
03. niet rmc	overig nederland of onbekend	15	26	5	15	34	20	374	33	38	21	4	7	453	6	2	3	1056
	Totaal	850	3773	863	1982	2929	2251	5190	4043	2960	3232	241	1715	503	680	6	24	31241
	Uitstroom leerlingen	68	751	136	73	188	137	1351	292	1302	256	118	640	478	486	2	3	6281

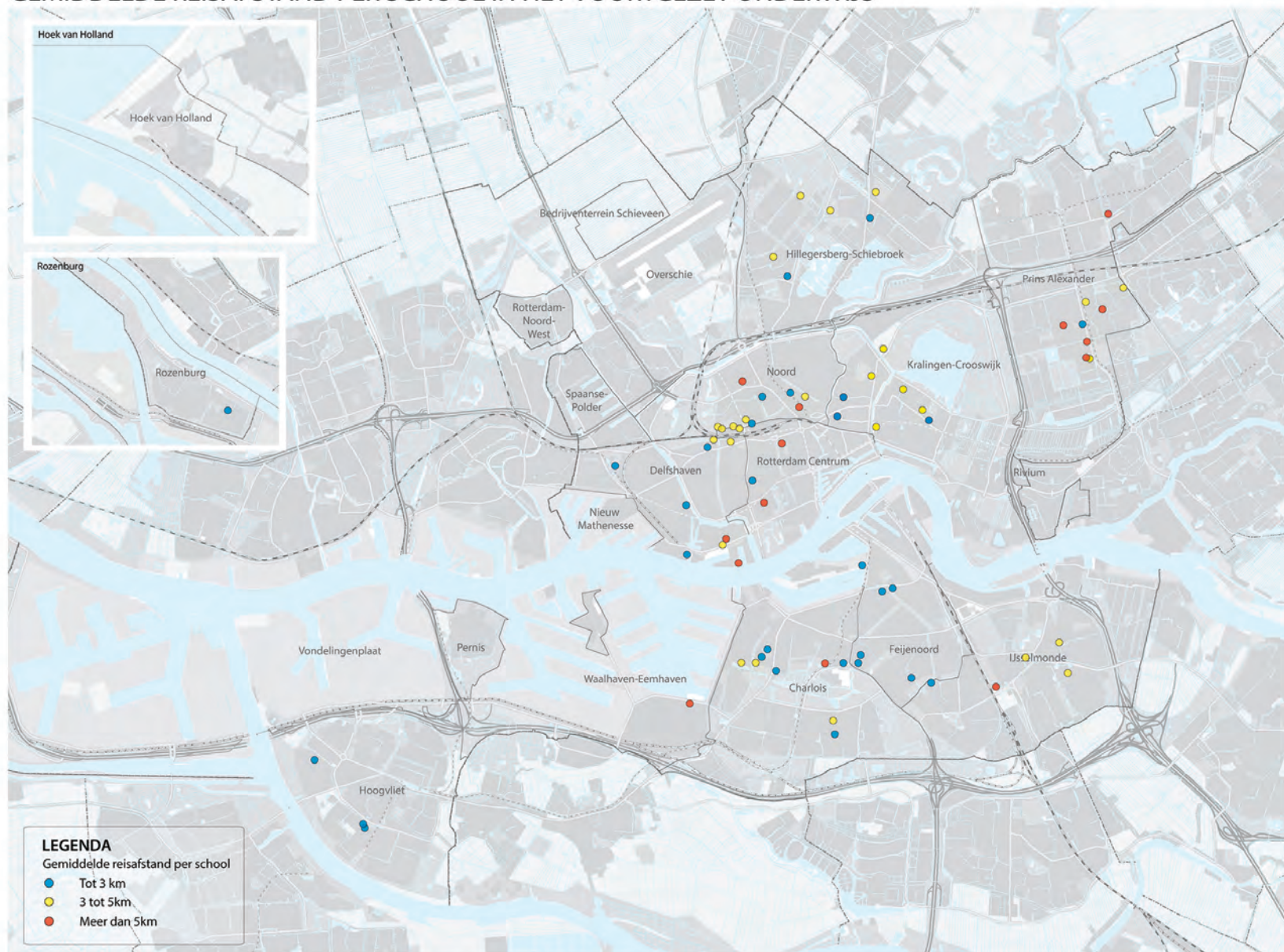
Leerlingstromen voortgezet onderwijs van gebied naar gebied														
Peildatum 1-10-2017														
School vestigings gebied														
		Charlois	Delfshaven	Feijenoord	Haven- en industriegebieden	Hillegersberg-Schiebroek	Hoogvliet	IJsselmonde	Kralingen-Crooswijk	Noord	Prins Alexander	Rotterdam Centrum	Rozenburg	Eindtotaal
Leerling Woongebied	Charlois	1038	92	1183	114	14	20	189	58	144	50	71	1	2974
	Delfshaven	62	1215	77	5	149	3	11	220	988	85	200		3015
	Feijenoord	773	198	1559	52	21	9	477	200	288	71	99		3747
	Haven- en industriegebieden		2							1				3
	Hillegersberg-Schiebroek	7	211	10		1446	1	2	215	534	64	242		2732
	Hoek van Holland		11	1					1	9	3			25
	Hoogvliet	25	28	44	47	1	853	20	5	18	24	14		1079
	IJsselmonde	178	55	627	29	13	7	513	50	96	62	40		1670
	Kralingen-Crooswijk	16	217	31	2	147		3	878	484	171	174		2123
	Noord	25	234	36	2	537	1	2	303	602	75	83		1900
	Overschie	2	112	8	2	357		3	36	163	24	22		729
	Pernis	4	6	8	25		75		1	4	2			125
	Prins Alexander	17	138	29	2	479		5	504	233	2242	188		3837
	Rotterdam Centrum	10	193	34	2	48	1	5	114	259	47	72		785
	Rozenburg	2	2	3	2	1	2	1	1	1	3		177	195
	Eindtotaal	2159	2714	3650	284	3213	972	1231	2586	3824	2923	1205	178	24939

Leerlingstromen VO

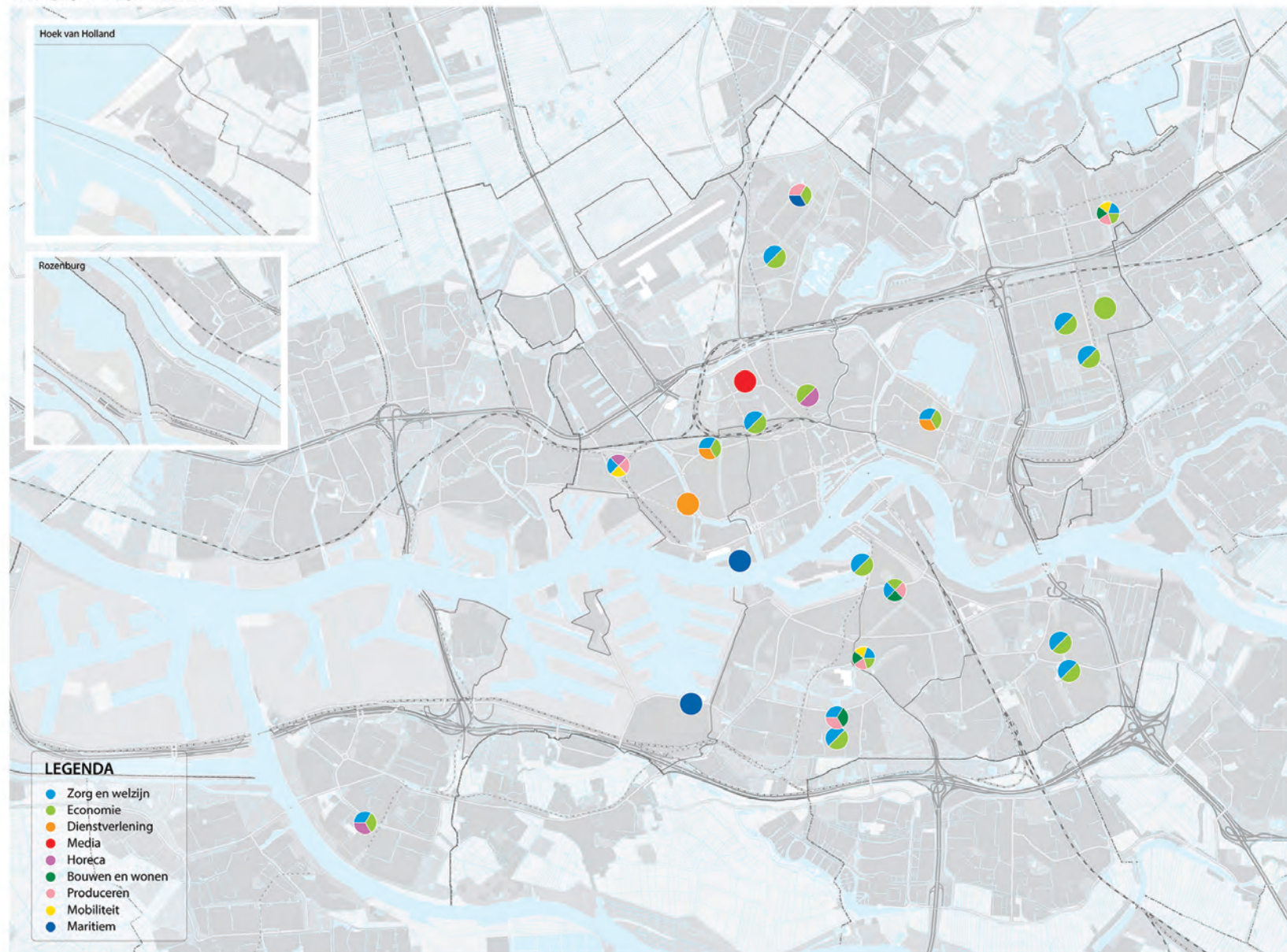

GEMIDDELDE REISAFSTAND PER SCHOOL IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

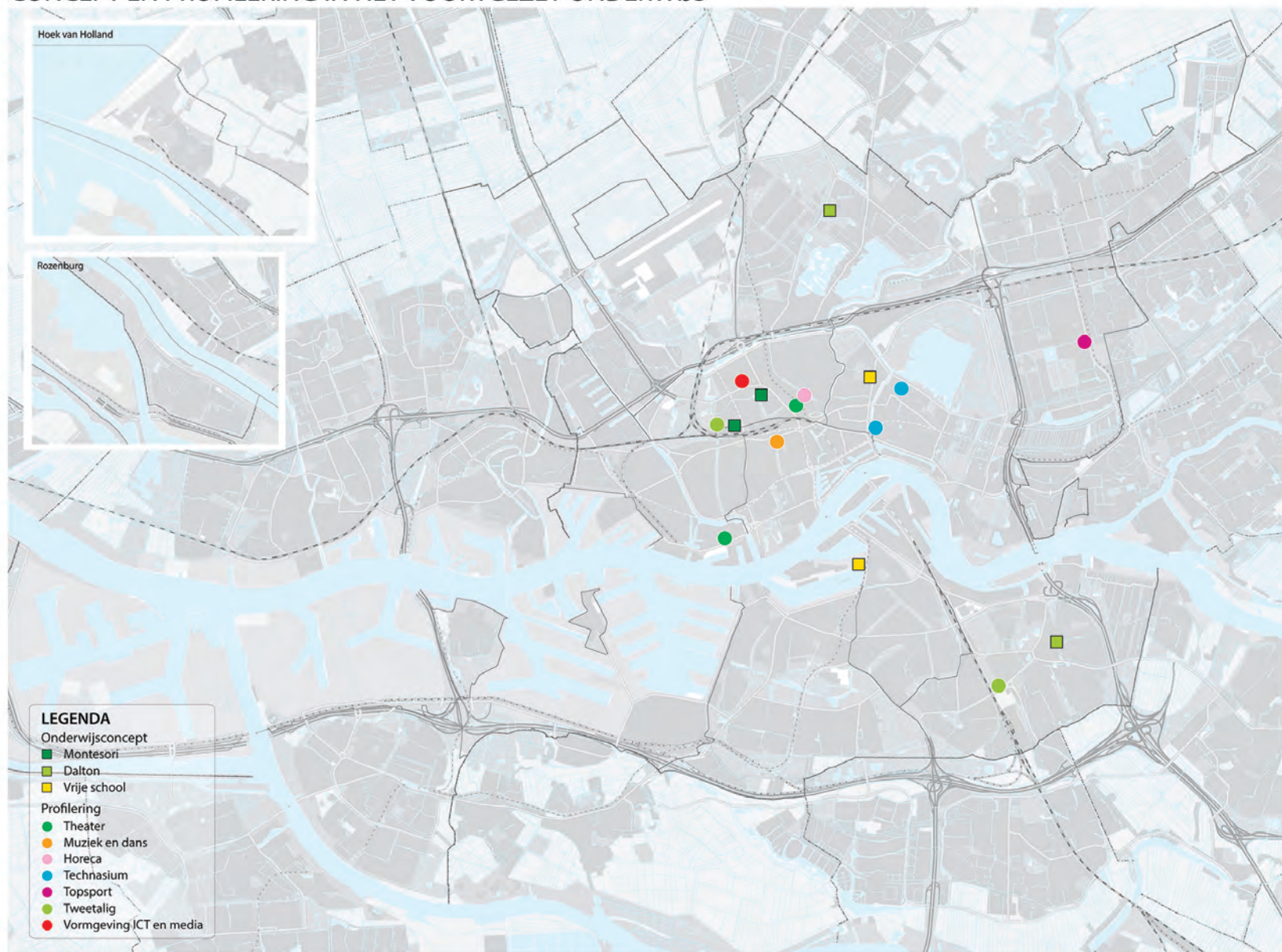

VMBO PROFIELEN

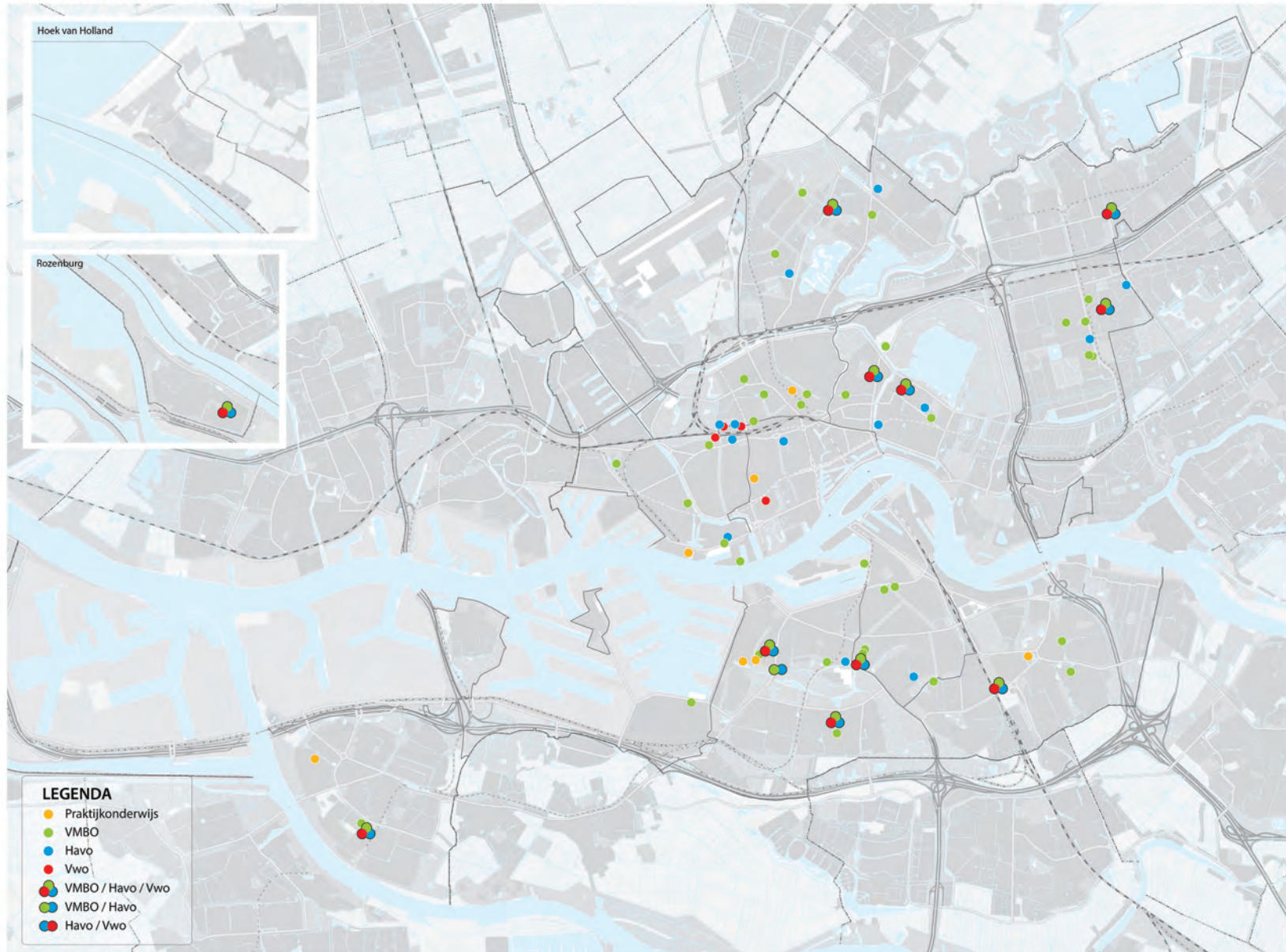

CONCEPT EN PROFILERING IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

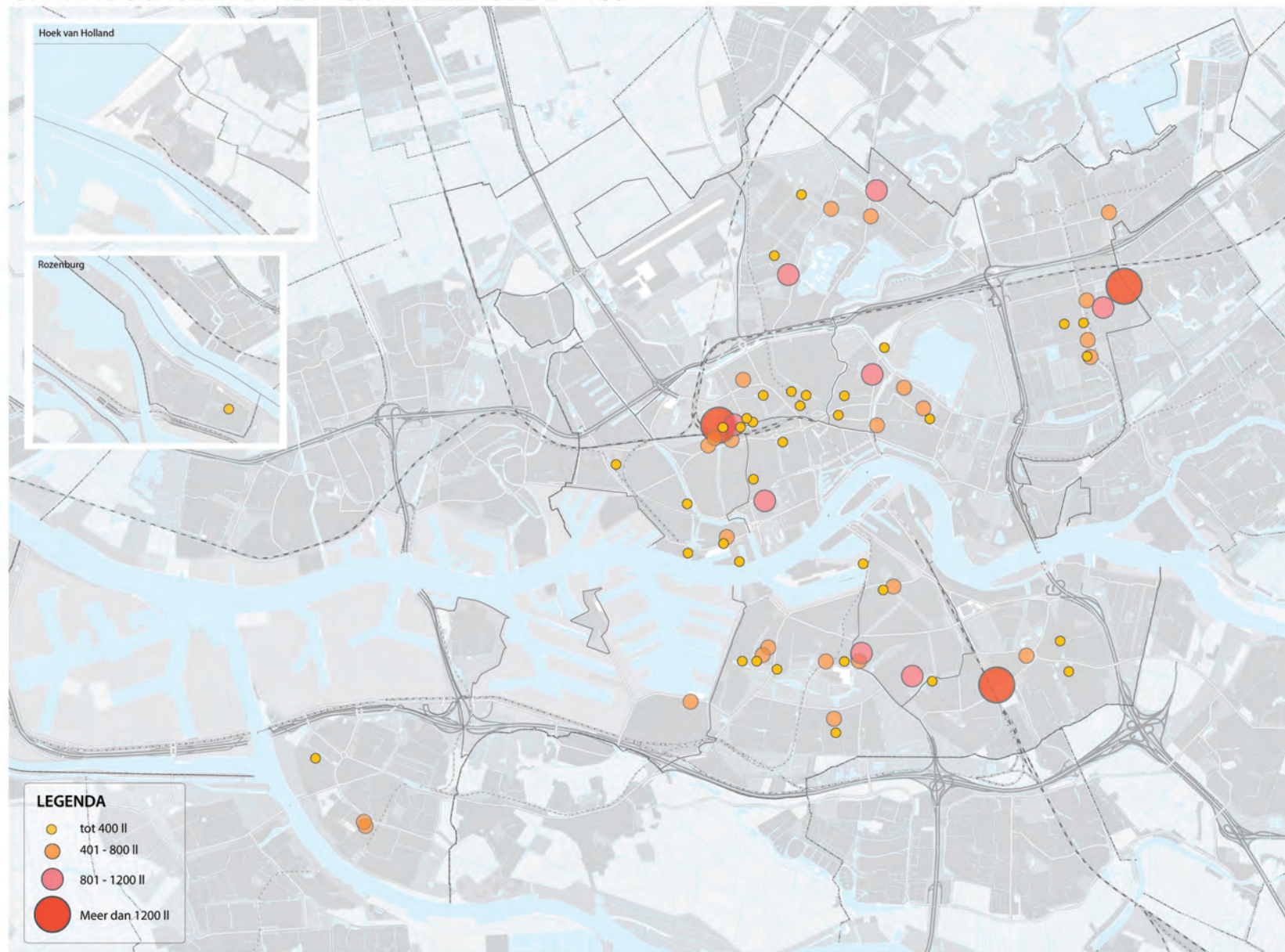

NIVEAUS IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

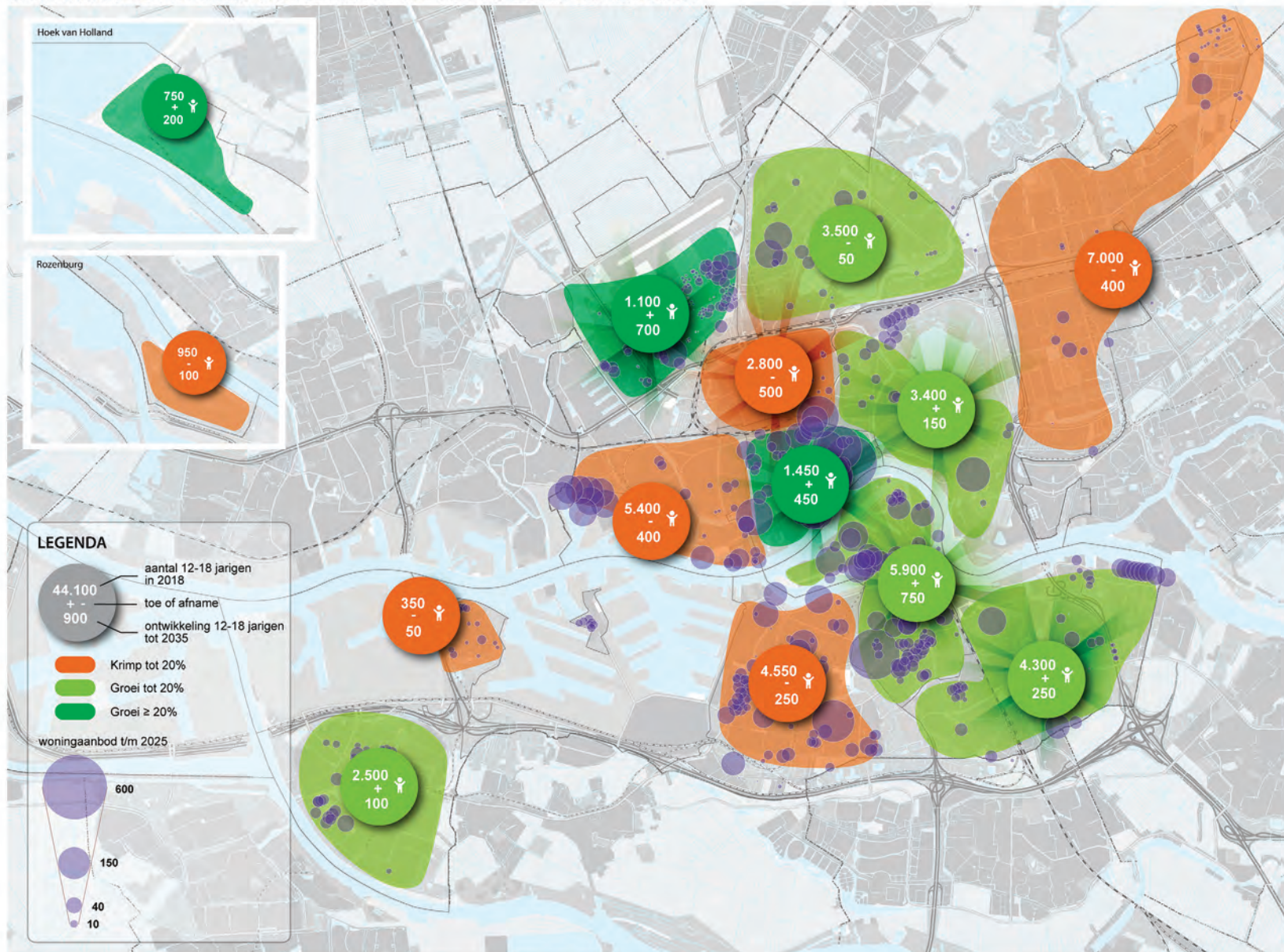

OMVANG SCHOLEN IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

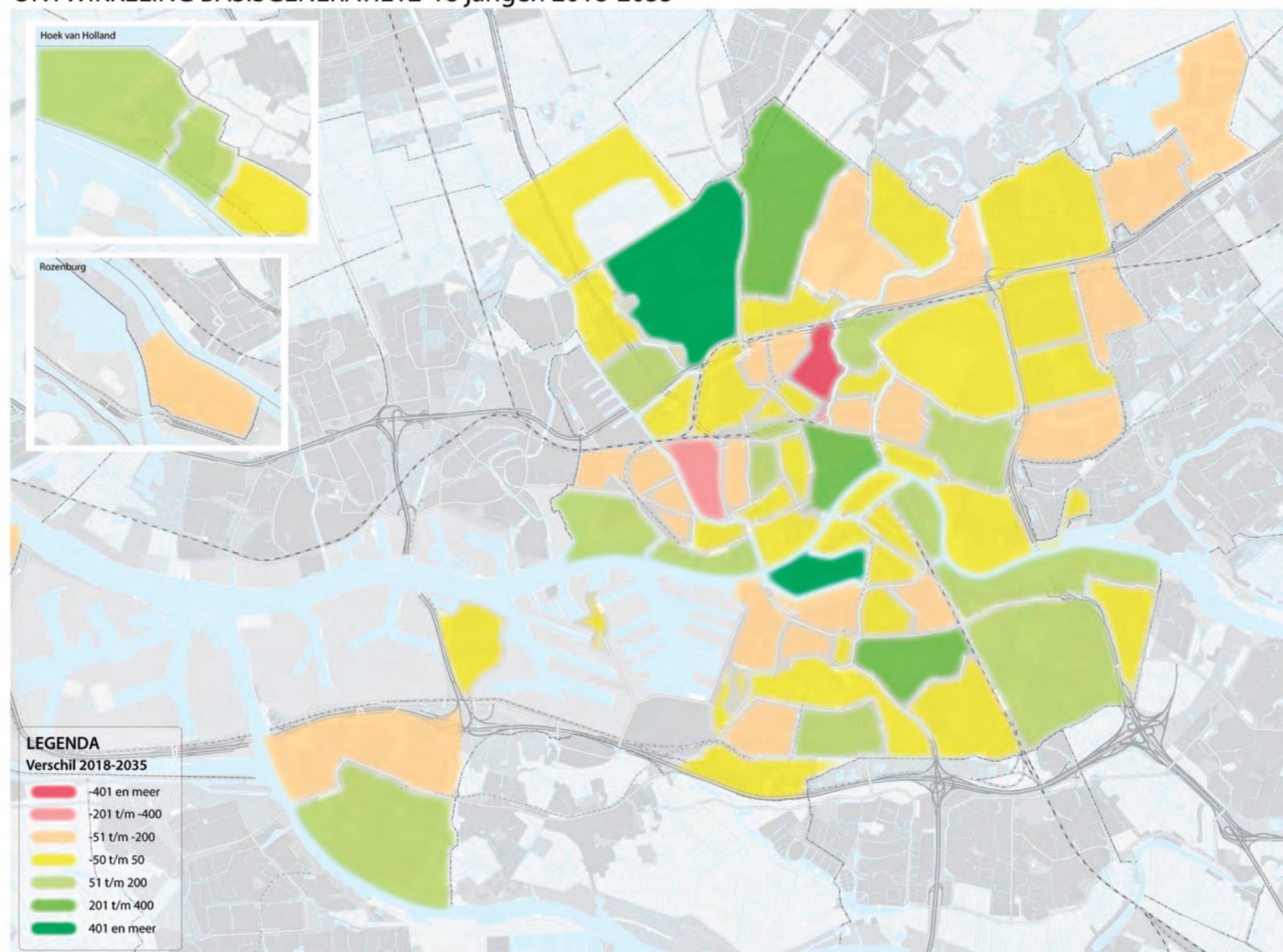

ONTWIKKELING BASISGENERATIE 12-18 JARIGEN 2018-2035

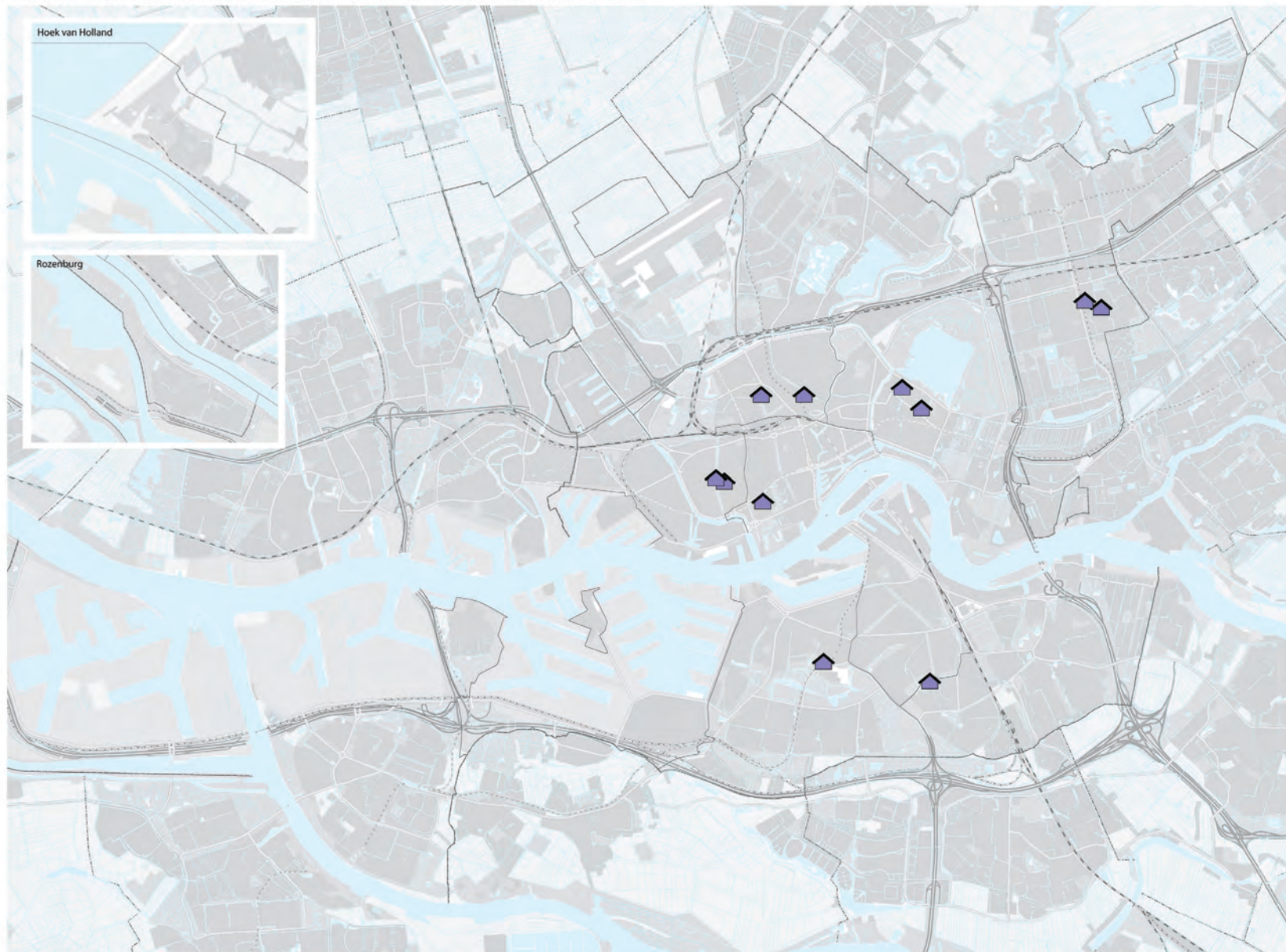

ONTWIKKELING BASISGENERATIE 12-18 jarigen 2018-2035

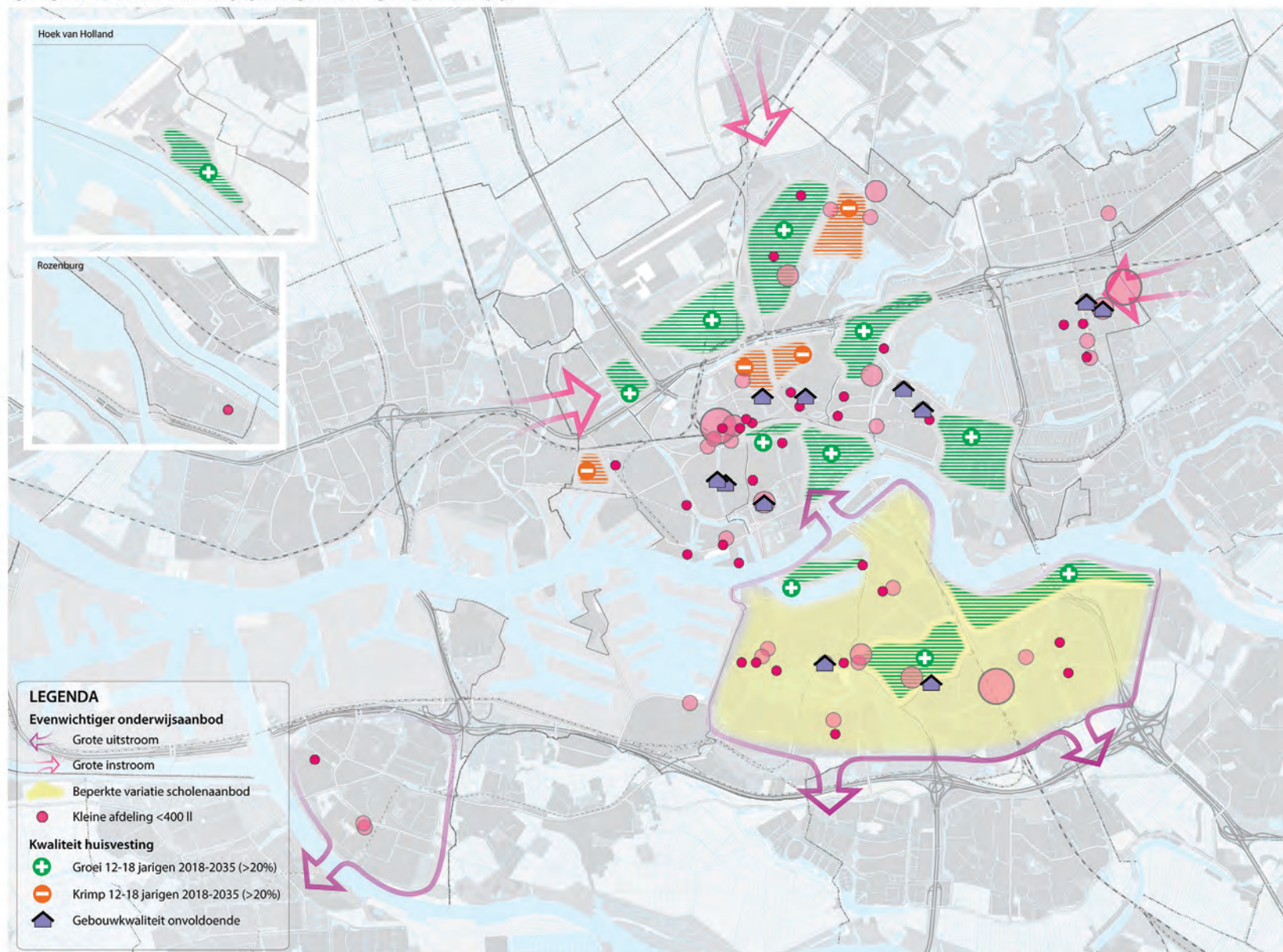

AANDACHTSPANDEN IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

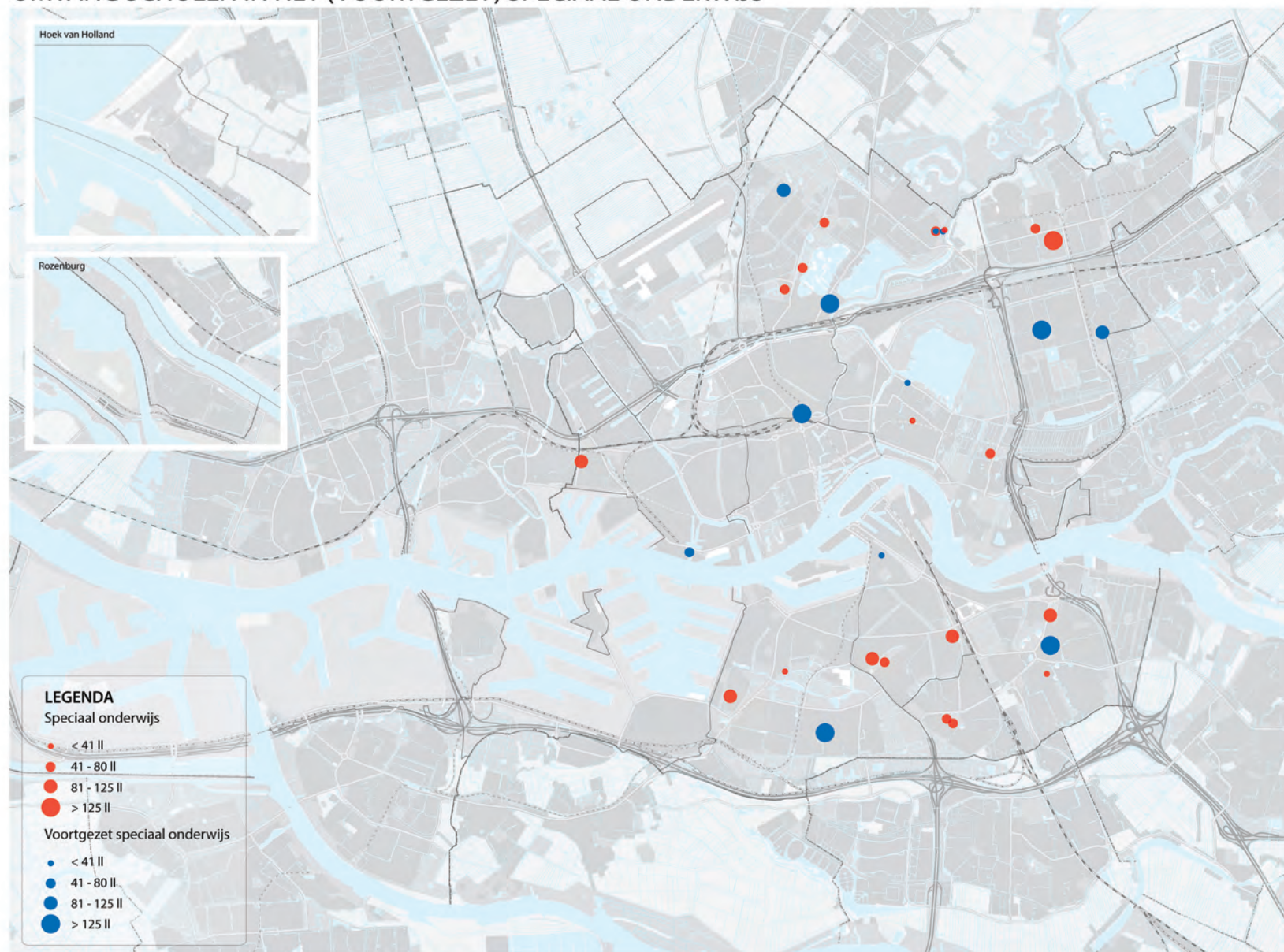

OPGAVENKAART VOORTGEZET ONDERWIJS

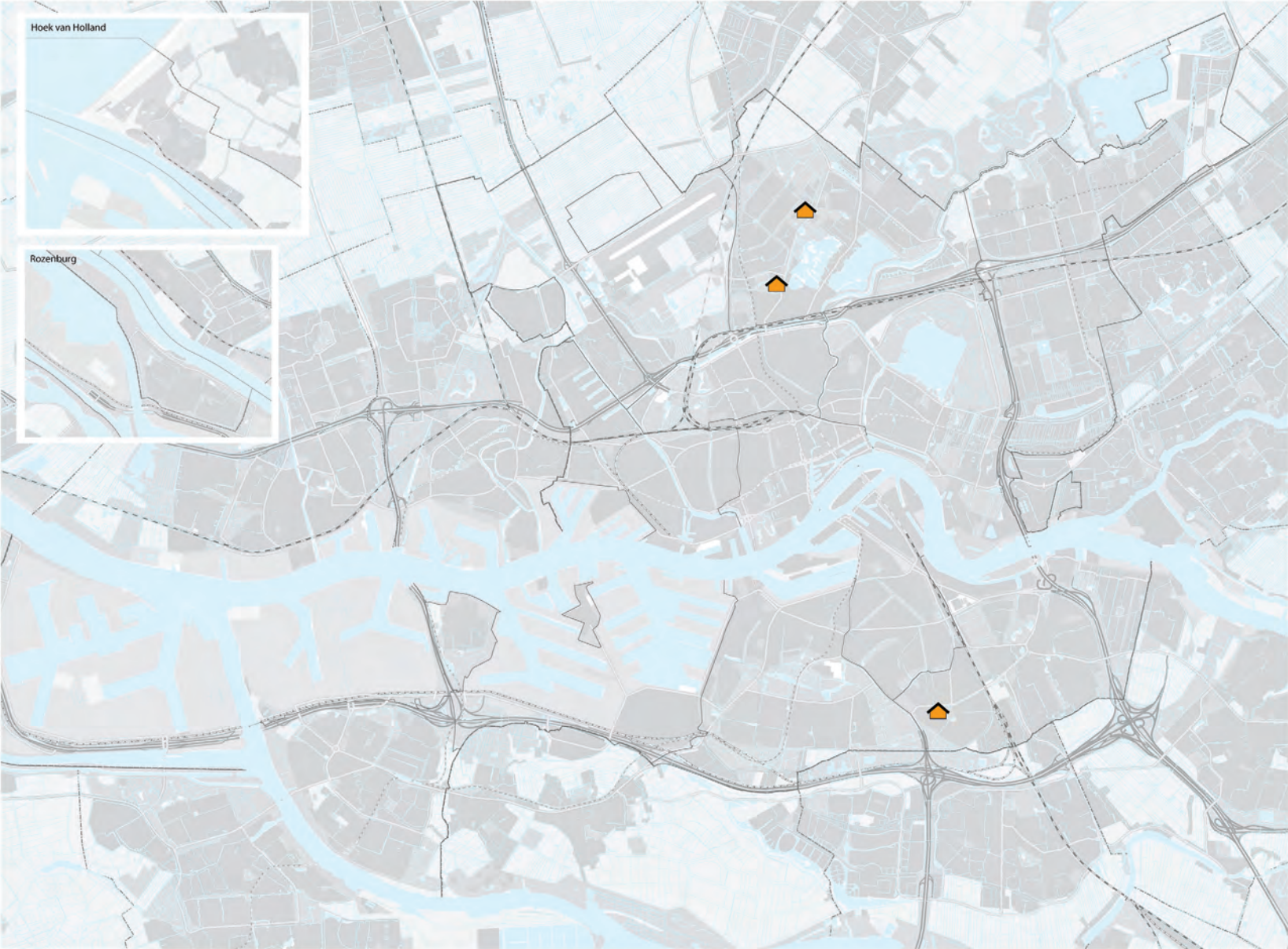

OMVANG SCHOLEN IN HET (VOORTGEZET) SPECIAAL ONDERWIJS

AANDACHTSPANDEN IN HET (VOORTGEZET) SPECIAAL ONDERWIJS

Bijlage 4: Capaciteit huisvesting

Basisonderwijs – huisvesting capaciteit

Huidige situatie basisonderwijs (2018)

In 2018 is er in alle gebieden geen tekort aan vierkante meters onderwijshuisvesting. Over de hele stad gaat het om ongeveer 380.000 vierkante meter onderwijshuisvesting en is er behoefte aan 304.000 vierkante meter. Vooral Delfshaven, Feijenoord en Charlois lijken nu te ruim in hun vierkante meters te zitten.

Tabel 1 Huidige situatie basisonderwijs (2018)

Gebied	Aantal scholen in 2018 ^[1]	Beschikbare m ² ^[2]	Ruimtebehoefte m ² ^[3]	Tekort/ teveel m ² ^{[4][5][6]}
CENTRUM	7	16.500	12.900	3.000
DELFSHAVEN	21	53.600	36.200	15.800
OVERSCHIE	3	9.000	8.600	200
NOORD	12	26.900	19.900	6.300
HILLEGERSBERG-SCHIEBROEK	14	29.300	27.300	1.300
KRALINGEN-CROOSWIJK	15	26.500	24.900	1.200
PRINS ALEXANDER	22	46.000	44.000	900
HOEK VAN HOLLAND	3	5.600	4.200	1.200
FEIJENOORD	23	55.400	40.900	12.900
IJSSELMONDE	17	34.600	28.400	5.300
CHARLOIS	20	45.400	33.200	10.900
ROZENBURG ZH	4	7.400	5.700	1.400
PERNIS	2	2.500	2.200	200
HOOGVLIET	11	21.100	15.900	4.700
TOTAAL	174	379.700	304.100	65.300

1. Alleen scholen met een brinnummer zijn meegenomen: hoofd- en nevenvestigingen en geen dislocaties.

2. Inclusief vaste voet.

3. Inclusief vaste voet.

4. Bij de berekening is rekening gehouden met frictieruimte per locatie.

5. Bij de berekening is medegebruik door VVE-aanbieders, buitenschoolse-opvang of andere partijen buiten beschouwing gelaten, omdat cijfers hierover niet compleet zijn.

6. Inclusief vaste voet.

Toekomstige situatie basisonderwijs (2035)

Omdat in sommige gebieden de basisgeneratie 4-12-jarigen tot 2035 (sterk) groeit en we er naar streven dat zoveel mogelijk kinderen in de buurt naar school gaan hebben we gekeken hoeveel vierkante meters onderwijshuisvesting en scholen nodig zijn per gebied. Dit betekent meer vierkante meters in Overschie, Hoek van Holland en IJsselmonde en minder vierkante meters in Delfshaven, Charlois en Noord. Als we uitgaan van een gemiddelde schoolgrootte van 325 leerlingen dan hebben we in 2035 in Rotterdam 173 scholen nodig.

Tabel 2 Toekomstige situatie basisonderwijs (2035)

Gebied	Geschat aantal kinderen van 4-12 jaar dat naar regulier basisonderwijs gaat[1]	Aantal scholen dat nodig is van gemiddeld 325 leerlingen[2]	Ruimtebehoefte m ² voor onderwijs ^{[3][4][5]}	Meer of minder m ² nodig ten opzichte van 2018 ^{[6][7]}
CENTRUM	2.600	8	15.500	-1.000
DELFSHAVEN	6.200	19	37.400	-16.200
OVERSCHIE	2.400	7	14.400	5.500
NOORD	3.200	10	19.600	-7.300
HILLEGERSBERG-SCHIEBROEK	4.600	14	27.600	-1.600
KRALINGEN-CROOSWIJK	4.000	12	24.400	-2.100
PRINS ALEXANDER	7.700	24	46.800	800
HOEK VAN HOLLAND	1.200	4	7.000	1.400
FEIJENOORD	8.300	26	50.600	-4.800
IJSSELMONDE	5.900	18	35.700	1.100
CHARLOIS	5.600	17	34.100	-11.200
ROZENBURG ZH	1.000	3	6.000	-1.400
PERNIS	400	1	2.100	-300
HOOGVLIET	3.200	10	19.500	-1.600
TOTAAL	56.200	173	340.900	-38.800

1. In 2035 hebben we als doelstelling dat leerlingen zo veel mogelijk in de buurt naar school gaan, daarom gaan we met de berekeningen uit van de basisgeneratie 4-12 jarigen per gebied.
2. Daarnaast gaan we er vanuit dat een gelijk deel van deze generatie naar het regulier basisonderwijs gaat als in 2017 (95%).
3. Dit hebben we berekend door de basisgeneratie 4-12 jarigen per gebied in 2035 te vermenigvuldigen met het percentage 4-12 jarigen dat in 2017 naar het regulier basisonderwijs gaat (95%).
4. We hebben in deze berekening de instroom van leerlingen vanuit de regio en de uitstroom van leerlingen naar de regio niet meegenomen.
5. Dit hebben we berekend door het aantal kinderen van 4-12 jaar dat waarschijnlijk naar het regulier basisonderwijs gaat te delen door een gemiddelde schoolgrootte van 325 leerlingen.
6. Inclusief vaste voet.
7. Dit hebben we berekend door uit te gaan van een gemiddelde ruimtebehoefte van 5,5 m² per kind in Rotterdam en dit te vermenigvuldigen met het geschatte aantal kinderen dat in 2035 naar het regulier basisonderwijs gaat. In deze ruimtebehoefte is rekening gehouden met leerlinggewichten.

Toekomstige situatie basisonderwijs met ruimte voor VVE (2035)

In onze ambities gaan we er vanuit dat het vanuit het kind de voorkeur geniet dat de basisvoorziening, de opvang gedurende de rest van de week én het basisonderwijs op één locatie worden aangeboden. Daarom hebben we gekeken hoeveel vierkante meter nodig is als we uitgaan van 200 vierkante meter voor VVE per school. In die situatie is er ongeveer 35.000 vierkante meter nodig voor VVE op scholen in heel Rotterdam en is er in totaal ongeveer 376.000 vierkante meter nodig voor onderwijs en VVE. Dit betekent ook dat er in 2035 meer vierkante meters nodig zijn in Overschie, Prins Alexander en IJsselmonde en minder in Delfshaven, Charlois en Noord.

Tabel 3 Toekomstige situatie basisonderwijs met ruimte voor VVE (2035)

Gebied	Ruimtebehoefte m ² voor VVE ^[1]	Ruimtebehoefte m ² voor onderwijs en VVE ^{[2][3]}	Meer of minder ruimte nodig in 2035 ten opzichte van 2018 (inclusief ruimte voor VVE) ^{[4][5]}
CENTRUM	1.600	17.100	572
DELFSHAVEN	3.800	41.200	-12437
OVERSCHIE	1.500	15.900	6937
NOORD	2.000	21.600	-5317
HILLEGERSBERG-SCHIEBROEK	2.800	30.400	1170
KRALINGEN-CROOSWIJK	2.500	26.900	348
PRINS ALEXANDER	4.700	51.500	5576
HOEK VAN HOLLAND	700	7.700	2163
FEIJENOORD	5.100	55.700	351
IJSSELMONDE	3.600	39.300	4719
CHARLOIS	3.500	37.600	-7768
ROZENBURG ZH	600	6.600	-762
PERNIS	200	2.300	-107
HOOGVLIET	2.000	21.500	369
TOTAAL ROTTERDAM	34.600	375.500	-4185

1. In de berekening hebben we frictieruimte en medegebruik niet meegenomen.
2. Inclusief vaste voet
3. In de berekening hebben we frictieruimte en medegebruik niet meegenomen.
4. Inclusief vaste voet.
5. In de berekening hebben we frictieruimte en medegebruik niet meegenomen.

Voortgezet onderwijs – huisvesting capaciteit

Huidige situatie voortgezet onderwijs (2018)

Net als in het basisonderwijs zien we dat er in het voortgezet onderwijs voldoende vierkante meters op Noord en Zuid beschikbaar zijn. In het voortgezet onderwijs is er in heel Rotterdam 334.910 vierkante meter onderwijshuisvesting. Hiervan is meer vierkante meter beschikbaar op Noord (211.000 m²) dan op Zuid (124.000m²). Zowel op Noord als Zuid zien we dat er op dit moment meer vierkante meters onderwijshuisvesting zijn dan er behoefte is vanuit de scholen.

Tabel 4 Huidige situatie voortgezet onderwijs (2018)

Gebied	Aantal scholen in 2018[1]	Beschikbare m ² [2]	Ruimtebehoefte m ² [3]	Tekort/ teveel m ² [4][5][6]
NOORD	48	210.900	184.200	20.500
ZUID	26	124.000	107.000	13.700
TOTAAL ROTTERDAM	74	334.900	291.200	34.100

1. Alleen scholen met een brinnummer zijn meegenomen: hoofd- en nevenvestigingen en geen dislocaties.
2. Inclusief vaste voet.
3. Inclusief vaste voet.
4. Bij de berekening is rekening gehouden met frictieruimte per locatie.
5. Bij de berekening is medegebruik buiten beschouwing gelaten, omdat cijfers hierover niet compleet zijn.
6. Inclusief vaste voet.

Toekomstige situatie voortgezet onderwijs (2035)

In de toekomst willen we dat zoveel mogelijk kinderen uit Zuid op Zuid naar school gaan en andersom en dat leerlingen zo veel mogelijk in Rotterdam naar school toe gaan. Als we hiervan uitgaan en van de basisgeneratie 12-18 jarigen in 2035 dan is er op Noord en Zuid ongeveer 15.700 m² minder nodig. Vooral op Noord zijn minder vierkante meters nodig, ongeveer 26.900 m².

Tabel 5 Toekomstige situatie voortgezet onderwijs (2035)

Gebied	Geschat aantal kinderen van 12-18 jaar dat naar regulier VO gaat ^[1]	Ruimtebehoefte m ² voor onderwijs ^{[2][3][4]}	Meer of minder ruimte nodig in 2035 ten opzichte van 2018 ^{[5][6]}
NOORD	27.200	184.100	-26.900
ZUID	20.000	135.100	11.100
TOTAAL ROTTERDAM	47.200	319.200	-15.700

- In 2035 hebben we als doelstelling dat leerlingen zo veel mogelijk uit Noord in Noord en uit Zuid in Zuid naar school gaan, daarom gaan we met de berekeningen uit van de basisgeneratie 12-18 jarigen per gebied. Daarnaast gaan we er vanuit dat een gelijk deel van deze generatie naar het regulier VO gaat als in 2017 (96%) en dat de in- en uitstroom hetzelfde blijven in de toekomst als in 2017*
- Dit hebben we berekend door de basisgeneratie 12-18 jarigen op Noord en Zuid in 2035 te vermenigvuldigen met het percentage 12-18 jarigen dat in 2017 naar het regulier VO gaat (96%). We hebben in deze berekening de instroom van leerlingen vanuit de regio en de uitstroom van leerlingen naar de regio niet meegenomen.*
- Exclusief vaste voet.*
- Dit hebben we berekend door uit te gaan van een gemiddelde ruimtebehoefte van 6,8 m² per kind in Rotterdam en dit te vermenigvuldigen met het geschatte aantal kinderen dat in 2035 naar het regulier voortgezet onderwijs gaat.*
- In de berekening hebben we frictieruimte en medegebruik niet meegenomen.*
- Exclusief vaste voet.*
- In de berekening hebben we frictieruimte en medegebruik niet meegenomen.*

Speciaal basisonderwijs – huisvesting capaciteit

Huidige situatie speciaal basisonderwijs (2018)

In 2018 is er in totaal ongeveer 13.000 vierkante meter onderwijshuisvesting in het speciaal basisonderwijs. Dit is ruim voldoende want de behoefte aan vierkante meters is minder (9.600 m²).

Tabel 6 Huidige situatie speciaal basisonderwijs (2018)

Gebied	Aantal scholen in 2018 ^[1]	Beschikbare m ² ^[2]	Ruimtebehoefte m ² ^[3]	Tekort/ teveel m ² ^{[4][5][6]}
TOTAAL ROTTERDAM	12	12.900	9.600	3.000

Toekomstige situatie speciaal basisonderwijs (2035)

Als we uitgaan van de kinderen die in 2035 waarschijnlijk naar het speciaal basisonderwijs gaan dan is in 2035 ongeveer 12.000 vierkante meter nodig zijn voor het speciaal basisonderwijs. Dat is 900 vierkante meter minder dan nu beschikbaar is.

Tabel 7 Toekomstige situatie speciaal basisonderwijs (2035)

Gebied	Geschat aantal kinderen van 4-12 jaar dat naar speciaal basisonderwijs gaat ^[1]	Ruimtebehoefte m ² voor onderwijs ^{[2][3][4]}	Meer of minder ruimte nodig in 2035 ten opzichte van 2018 ^{[5][6]}
TOTAAL ROTTERDAM	1.100	12.000	-900

1. Alleen scholen met een brinnummer zijn meegenomen: hoofd- en nevenvestigingen en geen dislocaties.
2. Inclusief vaste voet.
3. Inclusief vaste voet.
4. Bij de berekening is rekening gehouden met frictieruimte per locatie.
5. Bij de berekening is medegebruik buiten beschouwing gelaten, omdat cijfers hierover niet compleet zijn.
6. Inclusief vaste voet.
7. We gaan er vanuit dat een gelijk deel van de generatie 4-12 jarigen naar het speciaal basisonderwijs gaat als in 2017 (2%).
8. Dit hebben we berekend door de basisgeneratie 4-12 jarigen per gebied in 2035 te vermenigvuldigen met het percentage 4-12 jarigen dat in 2017 naar het speciaal basisonderwijs gaat (2%). We hebben in deze berekening de instroom van leerlingen vanuit de regio en de uitstroom van leerlingen naar de regio niet meegenomen.
9. Exclusief vaste voet.
10. Dit hebben we berekend door uit te gaan van een gemiddelde ruimtebehoefte van 11,3 m² per kind in Rotterdam en dit te vermenigvuldigen met het geschatte aantal kinderen dat in 2035 naar het speciaal basisonderwijs gaat.
11. In de berekening hebben we frictieruimte en medegebruik niet meegenomen.
12. Exclusief vaste voet.
13. In de berekening hebben we frictieruimte en medegebruik niet meegenomen.

(Voortgezet) speciaal onderwijs - huisvesting capaciteit

Huidige situatie (Voortgezet) speciaal onderwijs (2018)

In het (voortgezet) speciaal onderwijs is er in er in heel Rotterdam 71.100 vierkante meter onderwijshuisvesting beschikbaar. Dit is ruim voldoende want de behoefte aan vierkante meters is minder (60.400 m2).

Tabel 8 Huidige situatie (Voortgezet) speciaal onderwijs (2018)

Gebied	Aantal scholen in 2018 [1]	Beschikbare m2 [2]	Ruimtebehoefte m2 [3]	Tekort / teveel m ² [4][5][6]
TOTAAL ROTTERDAM	33	71.100	60.400	8.900

Toekomstige situatie (Voortgezet) speciaal onderwijs (2035)

Als we uitgaan van de kinderen die in 2035 waarschijnlijk naar het (voortgezet) speciaal onderwijs gaan en de instroom vanuit en uitstroom naar de regio dan is er in 2035 ongeveer 60.600 vierkante meter nodig voor het (voortgezet) speciaal onderwijs. Dat is ongeveer 10.500 vierkante meter minder dan nu beschikbaar is.

1. Alleen scholen met een brinnummer zijn meegenomen: hoofd- en nevenvestigingen en geen dislocaties.
2. Inclusief vaste voet.
3. Inclusief vaste voet.
4. Bij de berekening is rekening gehouden met frictieruimte per locatie.
5. Bij de berekening is medegebruik buiten beschouwing gelaten, omdat cijfers hierover niet compleet zijn.
6. Inclusief vaste voet.

Tabel 9 Toekomstige situatie (voortgezet) speciaal onderwijs (2035)

Gebied	Geschat aantal kinderen van 4-18 jaar dat naar (voortgezet) speciaal onderwijs gaat [1]	Ruimtebehoefte m ² voor onderwijs ^{[2][3][4]}	Meer of minder ruimte nodig in 2035 ten opzichte van 2018 ^{[5][6]}
TOTAAL ROTTERDAM	4.300	60.600	-10.500

1. We gaan er vanuit dat: 1) een gelijk deel van 4-12 jarigen naar het speciaal onderwijs gaat als in 2017 (2%), 2) een gelijk deel van de 12-18 jarigen naar het voortgezet speciaal onderwijs gaat als in 2017 (4%) en 3) alle leerlingen in Rotterdam naar school gaan.
2. Dit hebben we berekend door:
  - de basisgeneratie 4-12 jarigen in 2035 te vermenigvuldigen met het percentage 4-12 jarigen dat in 2017 naar het speciaalonderwijs gaat (2%).
  - de basisgeneratie 12-18 jarigen in 2035 te vermenigvuldigen met het percentage 12-18 jarigen dat in 2017 naar het voortgezet speciaal onderwijs gaat (4%). De in- en uitstroom hierbij op te tellen: 22% extra leerlingen.
3. Exclusief vaste voet.
4. Dit hebben we berekend door uit te gaan van een gemiddelde ruimtebehoefte van 14,2 m2 per kind in Rotterdam en dit te vermenigvuldigen met het geschatte aantal kinderen dat in 2035 naar het (voortgezet) speciaal onderwijs gaat.
5. In de berekening hebben we frictieruimte en medegebruik niet meegenomen.
6. Exclusief vaste voet.
7. In de berekening hebben we frictieruimte en medegebruik niet meegenomen.

Colofon

Dit Integraal Huisvestingsplan Onderwijs is tot stand gekomen in nauw overleg met Rotterdamse schoolbesturen.

Visualisatie en vormgeving

Stadsontwikkeling Rotterdam

Foto's

Gemeente Rotterdam

Voor meer informatie:

Gemeente Rotterdam

Maatschappelijke Ontwikkeling

Afdeling Onderwijs

E-mail: onderwijsmo@rotterdam.nl

Rotterdam, 1 februari 2019

